

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce

Bc. Jan Kadlec

Instruktor jezdeckví jako činitel volného času dětí a mládeže

Olomouc 2020

vedoucí práce: doc. PhDr. Tomáš Čech, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Instruktor jezdeckví jako činitel volného času dětí a mládeže vypracoval samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a použil jsem jen uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci 19. 5. 2020

.....

Poděkování

Děkuji doc. PhDr. Tomáši Čechovi, Ph.D. za cenné rady, trpělivost a odborné vedení mé diplomové práce. Dále děkuji respondentům, kteří mi poskytli cenné informace.

Abstrakt

Diplomová práce se zaměřuje na instruktora jezdeckví jako činitele volného času dětí a mládeže. Práce se v teoretické rovině zabývá volným časem dětí a mládeže, funkcemi a faktory volného času a výchovou mimo vyučování včetně vymezení postavení pedagoga volného času. Popisuje vývojová specifika dětí v období školního věku a adolescence. V poslední kapitole teoretické části se práce zabývá volnočasovou aktivitou jezdeckví, rolí instruktora jezdeckví v životě dětí a mládeže a přibližuje pedagogickou práci instruktora jezdeckví ve volném čase. Metodami využitými pro zpracování teoretické části diplomové práce je studium odborných literárních zdrojů, analýza, komparace a syntéza.

Empirická část práce se zaměřuje na zmapování zkušeností instruktora jezdeckví z práce s dětmi a dospívajícími ve volném čase. Byla zvolena kvalitativní výzkumná strategie, jako výzkumný nástroj hloubkové polostrukturované rozhovory, které byly analyzovány metodou zakotvené teorie.

Klíčová slova: volný čas, jezdeckví, pedagog volného času, instruktor jezdeckví, děti a mládež

Abstract

The diploma thesis is focused on a riding instructor as a leisure agent for children and young people. In the theoretical level the thesis deals with the free time of children and young people, functions and factors of leisure time and extracurricular education, including the definition of the position of leisure educator. It describes the developmental specifics of children in school age and adolescence. In the last chapter of the theoretical part the thesis deals with the leisure activity of riding, the role of a riding instructor in the lives of children and young people and describes the pedagogical work of a riding instructor. The methods used for the elaboration of the theoretical part of the diploma thesis are the study of professional literary sources, analysis, comparison and synthesis.

The empirical part of the work focuses on mapping the experience of a riding instructor from working with children and adolescents in their free time. A qualitative research strategy was chosen as a research tool for in-depth semi-structured interviews, which were analyzed by the method of grounded theory.

Key words: leisure time, equestrianism, leisure educator, riding instructor, children and young people

Obsah

Úvod	8
1. Volný čas	9
1.1 Vymezení pojmu	9
1.2 Funkce volného času	10
1.2.1 Funkce výchovně - vzdělávací	11
1.2.2 Funkce zdravotní	12
1.2.3 Funkce sociální	12
1.2.4 Funkce preventivní	12
1.3 Faktory ovlivňující volný čas	13
1.4 Klasifikace volnočasových aktivit	15
1.5 Výchova mimo vyučování	17
1.6 Vývojová specifika dětí a mládeže	18
1.6.1 Školní věk	18
1.6.2 Adolescence	20
2. Pedagog volného času	24
2.1 Osobnost pedagoga volného času	25
2.2 Základní rysy osobnosti pedagoga	26
2.3 Další vzdělávání pedagogických pracovníků	27
2.4 Motivace pedagogických pracovníků	28
3. Instruktor jezdeckví jako pedagog volného času	31
3.1 Jezdeckví	31
3.2 Vzdělávání instruktora jezdeckví	32
3.3 Role instruktora jezdeckví ve volném čase dětí a mládeže	34
3.4 Pedagogická práce instruktora jezdeckví ve volném čase dětí a mládeže	37
4. Empirická část	40
4.1 Cíl a výzkumné otázky	40

4.2 Metodologie výzkumu.....	40
4.3 Výzkumný soubor	42
4.3.1 Charakteristika respondentů	42
4.4 Výsledky otevřeného kódování	44
4.4.1 „Nutnost dobré komunikace a spolupráce mezi rodinou a instruktorem jezdeckví“.....	45
4.4.2 „Instruktor jezdeckví jako kamarád s otevřenou náručí, kterému děti a mládež důvěřují“	47
4.4.3 „Největší motivací instruktora jezdeckví je úspěch svěřenců“	48
4.4.4 „Instruktor jezdeckví jako rádce při řešení problémů dětí a mládeže“	50
4.4.5 „Pochvala jako nejvýznamnější motivační faktor v jezdeckví“	52
4.4.6 „Čas a finance jako překážka v dalším vzdělávání Instruktora jezdeckví“ ..	53
4.5 Axiální kódování	55
4.5.1 Paradigmatický model	55
4.6 Selektivní kódování	58
4.6.1 Centrální kategorie	58
4.6.2 Kostra příběhu	58
5. Diskuze.....	62
6. Závěr.....	65
7. Seznam použité literatury.....	67
7.1 Internetové zdroje	70
8. Seznam obrázků	72
9. Přílohy	73

Úvod

Volný čas v životě dětí a mládeže představuje významnou roli. Činitelé volného času dětí a mládeže jsou proto nepostradatelní v životě jedinců. Diplomová práce se zabývá jedním z mnoha činitelů, a to instruktorem jezdeckví. Instruktor jezdeckví, stejně jako řada jiných činitelů volného času dětí a mládeže, má velkou zodpovědnost vůči své práci. Za úkol má rozvíjet u svých svěřenců sportovní dovednosti v jízdě na koni. Dalším z jeho důležitých úkolů je správně děti motivovat, posilovat sebevědomí, plnit společně stanovené cíle a vytvářet bezpečné prostředí pro trávení volného času dětí a dospívajících.

Zvlášť důležitou roli má volný čas dětí v prevenci sociálně patologických jevů, kde má jakýkoli činitel volného času nezastupitelnou úlohu. Jedince by měl vést k lidskému chování, zodpovědnému přístupu ke zvířatům. V dnešní době je pro většinu pedagogických pracovníků těžké děti a dospívající zaujmout a navést na smysluplné trávení volného času. Problémem dnešní mladé společnosti je virtuální realita. Mnoho dětí dnes neumí navazovat obyčejné mezilidské kontakty, udržet vztahy, řešit problémy a nemají žádný pevný zájem, který by naplňoval všechny tyto potřeby v období dospívání.

Já jsem si pro diplomovou práci zvolil instruktora jezdeckví. Instruktor jezdeckví je kvalifikovaná osoba, která splnila podmínku kurzu pod záštitou Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy. Ve své bakalářské práci jsem se zabýval tématem jezdeckví jako volnočasové aktivity v období adolescence. V diplomové práci jsem se chtěl zajímat o pohled z pozice vedoucího kroužku, tedy instruktora jezdeckví na toto zajímavé sportovní odvětví. Zajímají mě zkušenosti z jeho práce v rámci volnočasové aktivity jezdeckví.

V první kapitole teoretické části práce je cílem popsat faktory a funkce volného času dětí a tento čas vymezit. Druhá kapitola se zabývá pedagogem volného času a jeho postavením v životě jedinců. Poslední teoretická část se zaměřuje na volnočasovou aktivitu jezdeckví a na instruktora jezdeckví, jako činitele volného času dětí a mládeže. Stěžejní kapitola pojednává o vzdělávání instruktora jezdeckví, jeho roli a pedagogickou práci ve volném čase.

V empirické části diplomové práce se zabývám zmapováním zkušeností z práce instruktora jezdeckví ve volném čase dětí a mládeže. V první řadě mě zajímá vzájemná spolupráce všech aktérů volného času. Dalším okruhem jsou efektivní přístupy v práci instruktora. Dále se zajímám o pedagogické úspěchy v rámci naplňování cílů dětí a mládeže. Závěr pojednává o motivaci k práci a možnostech dalšího vzdělávání instruktorů jezdeckví.

1. Volný čas

Volný čas je část dne, která nám zbyde po splnění všech povinností. Volný čas a jeho využití by se dalo také charakterizovat jako dobu, kdy „můžu, ale nemusím“ dělat určité činnosti. Každý má právo si způsob trávení volného času určit sám, mluvíme-li o dospívajících a dospělých. I děti a mladiství mají právo na volbu svého volného času, ale v tomto případě je důležitá podpora rodičů a pedagogů. Ta je důležitá hlavně kvůli smysluplnému a plnohodnotnému trávení volného času, a to zejména proto, že volný čas uspokojuje potřeby jedince, plní jeho seberealizaci a utváří sociální vztahy. Velmi významnou roli pak zastává volný čas v prevenci sociálně patologických jevů.

1.1 Vymezení pojmu

Hofbauer (2004, s. 13) definuje volný čas jako „čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život.“ Ve stejné publikaci autor (2004, s. 13) dále popisuje volný čas jako činnost, do níž vstupuje člověk s očekáváním a účastní se jí na základě svobodného rozhodnutí a činnost, která mu přináší uspokojení a příjemné zážitky. Pávková (2002, s. 13) doplňuje, že volný čas je „doba, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybírat, děláme je dobrovolně a rádi a přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění.“

Na volný čas lze také nahlížet jako na čas, který máme po splnění všech našich povinností. Je to tedy *"obecně čas, v němž člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků plynoucích ze spol. dělby práce nebo z nutnosti zachování svého biofyziologického či rodinného systému"* (Linhart a kol., 1996). Gillernová (2001, s. 97) chápe volný čas jako dobu, která zbyde po všech nutných povinnostech, k nimž patří mimo jiné zaměstnání a doprava do něj, hygiena nebo domácí práce. K tomuto tvrzení se přidává i Švigová (1967, str. 61), která jednoduše definuje volný čas jako *„oproštění od pracovních a jiných rodinných povinností...“*.

Pávková (2002, s. 13) řadí mezi činnosti, které můžeme provozovat ve volném čase následující: rekreaci, odpočinek, zábavu, zájmové činnosti, zájmové vzdělávání a dobrovolnou společensky prospěšnou činnost.

Průcha (2003, s. 16) definuje volný čas jako *„čas, se kterým může člověk nakládat podle svého uvážení a na základě svých zájmů. Doba, jež zůstane po odečtení času věnovanému práci, péči o rodinu a domácnost, o vlastní fyzické potřeby včetně spánku.“*

V Úmluvě o právech dítěte je napsáno, že se musí uznávat právo dítěte „na odpočinek a volný čas, na účast ve hře a oddechové činnosti odpovídající jeho věku, jakož i na svobodnou účast v kulturním životě a umělecké činnosti.“ Dále taky „aby dětem byly poskytovány odpovídající a rovné možnosti v oblasti kulturní, umělecké, oddechové činnosti a využívání volného času“ (Charter for Leisure, 2000 [online]).

Němec (2002, str. 87) ve své publikaci píše, že mnoho autorů nahlíží na definici volného času negativně. On popisuje pozitivní definici volného času jako neohraňovaný prostor, ve kterém se jedinec může svobodně realizovat. Vážanský (1992, s. 11) také popisuje dva pohledy na volný čas. Pozitivní hledisko nahlíží na volný čas jako čas, který je pro jedince volný a disponibilní. Člověk má v tomto časovém prostoru svobodu. Je to také doba, kdy se jedinec může svobodně realizovat a může konat činnosti, ke kterým ho nikdo nenutí. Negativní hledisko popisuje volný čas jako zbývající dobu ze dne, která zůstala po čase, v němž jedinec konal pracovní nebo studijní povinnosti, práce v domácnosti a také po uspokojení základních biologických potřeb. Autor (2001, s. 26) ve své pozdější publikaci o volném čase popisuje volný čas jako od práce osvobozený časový úsek, jenž je nezávislý na pracovní době, jako časově vázaný prostor, který je vázaný přirozenou a sociálně významnou potřebou. Dle Přadky „poskytuje volnočasové prostředí nejrůznější příležitosti pro seberealizaci člověka“ (Přadka, Knotová, Faltýsová, 2004, s. 33).

Hájek (2008, s. 66) ve své publikaci popisuje, že volný čas dětí a mládeže má své zvláštnosti. Od volného času dospělých se většinou liší zejména svým rozsahem, obsahem, mírou samostatnosti a nezbytností pedagogického ovlivňování. Obsah volného času musí odpovídat věkovým zvláštnostem a většinou jsou aktivity pro děti a mládež pestřejší než u dospělých.

1.2 Funkce volného času

Mezi hlavní funkce patří naplňování volného času dětí a mladistvých za účelem prevence nežádoucího chování, tedy sociálně patologických jevů. Další důležitou funkcí je rozvoj osobnosti při respektování všech potřeb jedince, vrozených dispozic a osobnostních vlastností (Kadlec, 2018, s. 17).

Hofbauer (2004, s. 13) rozděluje funkce volného času na odpočinek, zábavu a rozvoj osobnosti. Autor (2004, s. 14-15) dále ve své publikaci poukazuje na rozdělení funkcí volného času od německého pedagoga Horsta W. Opaschowskiho. Ten rozděluje funkce volného času:

- „rekreaci (zotavení a uvolnění);
- kompenzaci (odstraňování zklamání a frustraci);

- *výchovu a další vzdělávání (učení o svobodě a ve svobodě, sociální učení);*
- *kontemplaci (hledání smyslu života a jeho duchovní výstavba);*
- *komunikaci (sociální kontakty a partnerství);*
- *participaci (podílení se, účast na vývoji společnosti);*
- *integraci (stabilizaci života rodiny a vrůstání do společenských organismů);*
- *enkulturaci (kulturní rozvoj sebe samých, tvořivé vyjádření prostřednictvím umění, sportu, technických a dalších činnosti).*

Roger Sue, soudobý francouzský sociolog volného času, jako jeho funkce uvádí psychosociologickou, sociální, terapeutickou a ekonomickou tamtéž (2004, s. 14).

Vážanský (1995, s. 26) uvádí, že mezi funkce volného času patří *„starost o účast na sociálním životě, poskytování možnosti k zajímavému prožití a tvůrčímu vytváření osobnosti, dbaní na pravidelné a rutinní utváření životních činností jedince a také to, aby byl zdrojem úcty k sobě samému a respektoval i ostatní jedince.“* Pávková a kol. (2002, s. 38-41) rozděluje funkce do čtyř skupin na funkce výchovně-vzdělávací, zdravotní, sociální a preventivní. Stejně jako Pávková rozděluje funkce i Hájek (2008, s. 70).

1.2.1 Funkce výchovně - vzdělávací

Funkce výchovně vzdělávací je v současné době asi nejdůležitější. Funkce spočívá v *„záměrném a cílevědomém formování osobnosti vychovávaných jedinců, dosahování reálných cílů pomocí promyšleně volených pedagogických prostředků“* (Hájek, 2008, s. 70).

Volnočasová výchova nabízí možnost uspokojení potřeb jedince, naplňování, rozšíření a prohloubení zájmů či objevení a rozvoj specifických schopností. Díky nejrůznějším činnostem jsou žáci motivováni k využívání volného času, který bude pro ně samotné i společnost žádoucí a bude mít pozitivní výsledky. Pávková a kol. (2002, s. 38) uvádí, že *„prostřednictvím pestrých a zajímavých činností se děti motivují k společensky žádoucímu využívání volného času, k získávání nových vědomostí, dovedností i návyků a tím i k rozvoji poznávacích procesů a k celoživotnímu vzdělávání.“*

Žáci díky volnočasovým aktivitám získávají nové vědomosti a dovednosti a utvářejí kladné osobnostní rysy. Při volnočasových aktivitách, které u nich nejčastěji probíhají za využití nejrůznějších her či aktivit, získávají úspěchy vedoucí k pocitu sebeuspokojení a posléze kladnému sebehodnocení. Díky zkušenostem s nejrůznějšími aktivitami si žáci vytvářejí názor na svět kolem sebe, na svůj život i společnost, ve kterém žijí (Kadlec, 2018, s. 17).

1.2.2 Funkce zdravotní

Pávková (2002, s. 39) připisuje důležitost této funkce zejména managementu institucí. Píše, že instituce přispívají k usměrňování režimu dne tak, aby podporoval zdravý tělesný a duševní vývoj dětí a mládeže. Za důležité považují střídání činností různého charakteru (duševní a tělesné činnosti, práce a odpočinku, činností organizovaných a spontánních) a pobyt na čerstvém vzduchu. Pohybové aktivity kompenzují dlouhé sezení při vyučování nebo při monotónní činnosti. Některá zařízení, která zajišťují stravu, mají možnost vést děti ke správné životosprávě a význam má i dodržování hygieny.

Zachování zdravotního stavu dětí lze podporovat dodržováním zásad bezpečnosti práce. Podobně jako hygienické požadavky jsou i zásady bezpečnosti práce určené příslušnými právními předpisy (Hájek, 2008, s. 71). Autor popisuje, že je důležité střídat práci a odpočinek, vést jedince ke správnému stravování, dodržování pitného režimu a dbát na bezpečnost práce a ochranu zdraví.

1.2.3 Funkce sociální

Tuto funkci lze chápat několika způsoby. Jeden z nich je péče o svěřené děti v institucích ve smyslu péče o dítě, když jsou rodiče ještě v zaměstnání. Je to hlavně zajištění jejich bezpečnosti, dohledu a zaměstnání v době, kdy skončilo vyučování (školní družina aj.) Druhý významný způsob chápání sociální funkce je hlavně navazování důležitých přátelských vztahů většinou s lidmi, se kterými je pojí stejné zájmy, názory nebo postoje. Volnočasové skupiny dětí mívají pestrou strukturu z hlediska věku, sociálního postavení nebo zdravotního stavu (Hájek, 2008, s. 72).

Pávková (2002, s. 40) dodává, že „*součástí sociální funkce výchovy mimo vyučování je i nácvik komunikativních dovedností, rozvoj sociálních kompetencí a seznamování se s pravidly společenského chování.*“

1.2.4 Funkce preventivní

Poslední neméně důležitá funkce, která zobecňuje všechny výše uvedené, je preventivní. V této funkci jde zejména o prevenci patologicky nežádoucích jevů. Pávková (2002, s. 40) je rozděluje následovně:

- drogová závislost a alkoholismus,
- kriminalita a delikvence,
- virtuální drogy,
- patologické hráčství,

- záškoláctví,
- šikanování, vandalismus a jiné formy násilného chování,
- xenofobie, rasismus, intolerance.

Prevenici lze chápat ve třech základních rovinách, a to primární, sekundární a terciální. Primární prevence je určená pro celou populaci. Sekundární prevence se zaměřuje na kriminálně rizikové jedince a skupiny, u kterých je zvýšená pravděpodobnost, že by mohli mít sklony k delikventnímu chování. Terciální prevence se soustředí na jedince a skupiny, kteří za sebou již mají trestnou činnost a mohli by podlehnout recidivě.

Obecně se za preventivní funkci pokládá vyplnění volného času dětí a mladistvých ve chvílích, kdy jsou bez dohledu rodičů tak, aby nekonaly žádné sociálně nežádoucí činnosti a tím neohrožovaly společnost ani samy sebe (Hájek, 2008, s. 72).

1.3 Faktory ovlivňující volný čas

Odborníci rozdělují faktory volného času rozlišně. Spousta (1994, s. 106) ve své publikaci uvádí následující rozdělení faktorů, které podle něho má vliv na volný čas dětí a mládeže v době, kdy tráví čas mimo rodinu.

- škola a učitelé v době mimo vyučování;
- světské a církevní dětské a mládežnické instituce;
- speciální státní, soukromé a nadační výchovné instituce;
- odborové, sportovní, zdravotnické, ekologické a další instituce, které vstupují v rámci své specifické programové činnosti do výchovy dětí a mládeže;
- hromadné sdělovací prostředky – rozhlas, televize, film a tisk;
- další lokální a regionální faktory společenského prostředí.

Nejvýznamnější a prvotní vliv na trávení volného času jedince má bezesporu rodina. Ta je základní stavební jednotkou v utváření osobnosti jedince, neboť je s ním od narození. Pávková (2002, s. 33) uvádí, že klíčovou roli hraje rodina, jakožto primární sociální skupina, se svými bohatými a intimními citovými vztahy. Rodiče jsou pro děti prvními vzory, od kterých se učí určitému způsobu života, přebírají hodnoty a postoje. Pro formování vztahu k volnočasovým aktivitám jsou důležité skutečnosti, jako je velikost rodiny, počet dětí, způsob společného soužití a také jaké jsou zájmy rodičů nebo jejich finanční možnosti. Hofbauer (2004, s. 56) popisuje rodinu „jako primární sociální skupinu, která je pro rozhodující většinu

děti a mladých lidí také prvotním prostředím volnočasového života a výchovy, zásadně se podílející na formování jejich osobnosti“.

Rodinu lze rozdělit do dvou odlišných skupin. První skupinou jsou rodiče, kteří se sami aktivně účastní volnočasového života. Tito rodiče pak motivují děti k trávení volného času buď společně s rodiči, nebo individuálně v různých zájmových aktivitách. Druhou skupinou jsou zaneprázdnění rodiče, kteří nemají zájem o volnočasový život, nebo jim nezbyvá čas, finance nebo síly. Děti těchto rodičů mají menší motivaci k trávení volného času, proto pak tráví volný čas jen ledabyle. Tato skupina dětí má pak větší sklon k trávení volného času různými nežádoucími způsoby chování.

Dalším z významných faktorů volného času je již předškolní zařízení, škola a vše se školou spojené (školní družina, školní klub, apod). Hofbauer (2004, s. 66) uvádí, že *dobrovolná účast na volnočasových aktivitách školy vytváří prostor pro rozvoj individuálních předpokladů účastníků a jejich zájmového vzdělávání jako souhrnu jednorázových i pravidelných činností.* “ Každá škola nabízí svým žákům mnoho volnočasových aktivit v rámci školy. To je výhodou zejména pro rodiče menších dětí, které nemusejí chodit mimo areál školy, když jsou rodiče déle v zaměstnání. Školy nabízejí nespočet aktivit pro své žáky, kteří mají možnost ve volném čase dělat, co je baví, naplňovat svoje potřeby a utvářet nové sociální vazby.

Důležitou roli zde hraje pedagog. Ten má mnoho možností jak na jedince ve vyučování i mimo něj působit. Měl by být zejména dobrým vzorem a autoritou. Pávková (2002, s. 33) uvádí, že je důležité, aby rodina spolupracovala se školou a do dění ve volném čase se zapojovalo co nejvíce rodinných příslušníků. Dále také uvádí, že profesionalita pedagogů může přispět ke zlepšení úrovně rodinných vztahů.

Třetím, neméně důležitým faktorem volného času jsou vrstevnické skupiny. Tu lze definovat jako *„skupinu dětí nebo mladých lidí přibližně stejného věku a často i s přibližně stejným sociálním statutem. Má významnou úlohu při socializaci jedince, zejména při přechodu k dospělé roli, nabízí určitou ochranu a zázemí, může částečně kompenzovat sociální a citovou deprivaci svého člena. Může mít na své členy výrazně pozitivní vliv (jaký se realizuje prostřednictvím některých organizací a hnutí mládeže), ale i vliv výrazně negativní, vedoucí k porušování kulturních norem (delikventní party, gangy)“* (Průcha, 2003, s. 274). Vrstevnické skupiny jsou díky své dynamice nezastupitelným a unikátním činitelem výchovy. Vytvářejí jí mladí blízkého věku a obdobného zájmu, často téhož pohlaví a blízkého sociálního statusu.

Vrstevnické skupiny vznikají nejprve v místě bydliště, později se dosah jejich působení zvětšuje. Tyto skupiny v minulosti byly, a dodnes jsou, výrazem potřeby člověka navazovat neformální mezilidské kontakty. Sounáležitost ke skupinám poskytuje zázemí a ochranu,

kompenzuje sociální a citovou deprivaci, vytváření sociálních vztahů a pocitu bezpečnosti. Zároveň pomáhá překonávat sociální izolaci a přispívá k osvojování pozitivních hodnot. Správně zaměřené sociální skupiny se společně podílí na hrách, soutěžích nebo zábavě. Zároveň se mohou podněcovat v intenzivní zážitky, trvalé vzpomínky a hlubší osobní vztahy. (Hofbauer, 2004, s. 99).

Posledním faktorem jsou sdělovací prostředky a masmédia. Mají velkou možnost ovlivňovat velkou skupinu lidí najednou. Mezi nejrozšířenější média patří především rádio, televize, noviny a internet. Hofbauer (2004, s. 129) uvádí, že *komunikace může být bezprostřední tváří v tvář, stále častěji však informace zprostředkují média (sdělovací prostředky). Zejména masmédia (hromadné sdělovací prostředky) umožňují ovlivňování velkých skupin lidí najednou a v poslední době i jejich aktivní zapojení do komunikace*“.

V dnešní době plné sociálních sítí je obzvláště složité uchránit děti před nástrahou kyberšikany na straně jedné a umožnit dětem přístup na internet pro potřeby školy na straně druhé. Prostřednictvím médií získávají jedinci informace o světě dospělých i svých vrstevníků, uspokojují své zájmy, pracují na úkolech do škol nebo jen komunikují se svými vrstevníky. Internet dnes umožňuje dětem a mladistvým dostat se na jakékoli stránky, které pro ně mohou být určitou hrozbou. Dnes asi nejvíce rozšířená sociální síť, Facebook, znamená pro mladistvé omezení komunikace. Děti se již tolik nepotkávají venku, omezuje se komunikace „face to face“, vyjadřování svých pocitů a emocí. To může mít v budoucnu následky u navazování skutečných vztahů a kontaktu s lidmi, a to ať už v rodině, mezi přáteli nebo v zaměstnání.

1.4 Klasifikace volnočasových aktivit

Aktivity ve volném čase dětí mají různé podoby, které se dělí podle určitých faktorů, přičemž se některé aktivity prolínají. Volnočasové aktivity vyplňují v podstatě veškerý volný čas dětí po splnění všech školních a domácích povinností. Jedním z faktorů je funkce, obsah volnočasové aktivity, také časový harmonogram nebo intenzita. Děti a mladiství vyplňují svůj volný čas více způsoby, jako jsou více strukturované aktivity (tvoření, sport) až po méně strukturované aktivity (odpočinek, sledování televize). Toto rozdělení je využíváno zejména zahraničními výzkumníky volného času. Volnočasové aktivity můžeme dále rozdělit na individuální, tedy jedinec tuto aktivitu vykonává sám (např. jízda na kole, běh, malování, apod.), a kolektivní, kdy se na aktivitě podílí více jednotlivců (např. fotbal, hokej, společenské hry, povídání si s kamarády apod. Dále rozděluje volnočasové aktivity podle místa konání,

jako jsou například mimotřídní aktivity, které jsou organizované školou mimo vyučování, nebo mimoškolní aktivity, které jsou organizovány mimo školu v různých organizacích nebo klubech poskytujících volnočasové aktivity (Sýkorová, 2015, s. 36).

Dělení volnočasových aktivit podle Saka (2000, s. 144-146), který rozděluje volnočasové aktivity s kulturní orientací, sportovní orientací, extrovertní orientací, manuální orientací a introvertně – konzumní orientací.

Jiné rozdělení uvádí Filipcová (1966 In Brindza, 1984, s. 28), která klasifikuje volnočasové aktivity následovně:

- fyzické aktivity,
- praktické (manuální) aktivity,
- kulturně-umělecké aktivity,
- intelektuální aktivity,
- společenské aktivity.

Pávková (2002, s. 92-96) popisuje několik dělení volnočasových aktivit. Rozděluje je podle úrovně činností na aktivní a receptivní, přičemž při aktivitách jedinec sám vyvíjí činnost, kdežto u receptivních se aktivita omezuje jen na vnímání předmětu zájmu. Dalším dělením je podle intenzity zájmu, kterou autorka rozděluje na hluboký a povrchní zájem. Při dělení podle časového hlediska hovoříme o krátkodobých, dočasných či přechodných zájmech, jejichž opakem jsou trvalé zájmy. V neposlední řadě rozděluje autorka aktivity z hlediska společenských norem na zájmy žádoucí (tzv. hodnotné) a zájmy nežádoucí, které se neslučují se společenskými nebo právními normami. Tradičně rozděluje volnočasové aktivity podle obsahu, a to na:

- společenskovední,
- pracovní-technické,
- přírodovědně-ekologické,
- esteticko-výchovné,
- tělovýchovné,
- sportovní a turistické,
- aktivity spojené s výpočetní technikou.

1.5 Výchova mimo vyučování

„Výchova znamená optimalizaci člověka a jeho světa, ucelený, uvědomělý, aktivní a tvůrčí vztah jedince (lidí) ke světu, přírodě, společnosti i sobě samému“ (Vážanský, Smékal, 1995, s. 57).

Výchovou mimo vyučování chápeme péči o výchovu a vzdělávání, které probíhá mimo povinné vyučování. Tato činnost je uskutečňována převážně ve volném čase dětí a mládeže. Pávková (2002, s. 33) výchovou nazývá působení na člověka, které je záměrné a cílevědomé a probíhá v období ontogenetického vývoje. Největší roli zde hraje dítě, které vyrůstá v určitém sociálním prostředí, jež ho formuje (rodina, škola, apod).

Pávková (2002, s. 37) vymezuje výchovu mimo vyučování jako výchovu, která probíhá mimo bezprostřední vliv rodiny, je institucionálně zajištěná a uskutečňuje se převážně ve volném čase.

Hlavním úkolem výchovy mimo vyučování je upevňování správných návyků, všestranné tělesné i duševní rozvíjení jedince jako zdravé osobnosti, uspokojování a kultivování významných lidských potřeb, rozvíjení specifických schopností a upevňování žádoucího morálního chování (tamtéž, 2002, s. 37). To bude mít v pozdějším věku vliv nejen na partnerské vztahy a výchovu vlastních dětí, ale také na výběr studia, celoživotní vzdělávání či výběr zaměstnání.

Výchova mimo vyučování výrazně přispívá k prevenci sociálně patologických jevů, tedy chování, které je společností nepřijímané. Dnes je toto téma velmi aktuální, neboť narůstá kriminalita mládeže a snižuje se věk delikventů. Zde hovoříme zejména o pedagogickém ovlivňování, které je jednou z určitých forem prevence. Jde hlavně o zvyšující se agresí, záškoláctví, závislost, gamblerství nebo problémy v oblasti sexuální.

Kučerová (1990, s. 34-103) rozděluje nejvýznamnější druhy výchovy na estetickou, pracovní, ekologickou a výchovu k manželství a rodičovství. Mezi další typy výchovy můžeme zařadit dle Řehořkové (In Spousta, 1996, s. 11) kulturní výchovu. *„Výchova je velmi důležitý projev kultury, je nositelkou jejího rozvoje a kvality. Společnost, která respektuje výchovný systém, je i vysoce kulturní. A vysoce kulturní společnost se neobejde bez kvalitního výchovného systému. Talentovaní a pracovití lidé jsou největším bohatstvím státu.“*

Jako další typy výchovy uvádíme citovou výchovu, náboženskou výchovu, volní výchovu, výchovu k volbě povolání, občanskou výchovu, rozumovou výchovu, sexuální výchovu apod.

1.6 Vývojová specifika dětí a mládeže

Podkapitola vývojová specifika dětí a mládeže vymezuje především charakteristiku školního věku dětí od nástupu do první třídy po ukončení prvního stupně základní školy. Druhá část podkapitoly se zaměřuje na mládež, tedy na adolescenty. Obě kapitoly charakterizují dané období a zaměřují se na vývojová specifika v daném období.

1.6.1 Školní věk

Období školního věku je důležitým mezníkem v životě dítěte. Vágnerová (2004, s. 237) uvádí, že školní věk je oficiálním vstupem do společnosti a dítě dostává roli školáka. Tato role je časově omezená a jako společensky významný akt ritualizovaná prvním slavnostním dnem nástupu do školy. Nejvýznamnějším je u většiny dětí přestup z mateřské školy na základní školu. Mimo tohoto důležitého mezníku prochází dítě důležitou fází svého života, které je plné nových situací, které je zapotřebí umět správně řešit. Na děti jsou kladeny náročnější požadavky, musí dodržovat přísnější pravidla a z části přebírají zodpovědnost nad svým chováním. Často toto období bývá považováno za fázi píle a snaživosti. Langmeier (2006, s. 103) popisuje školní věk jako „*období, které trvá od nástupu do školy, tj. přibližně od 6-7 let do 11-12 let, do doby, kdy dítě přechází na druhý stupeň základní školy a pomalu vstupuje do puberty.*“ Kuric (2001, s. 52) popisuje, že školní věk v našich podmínkách zahrnuje pět ročníků základní školy, tedy časový úsek od 6. do 10. až 11. roku života dítěte.

Charakteristickým je pro toto období vstup do školy, a to po ukončení tvarové přeměny postavy a končí začátkem puberty. Vágnerová (2004, s. 237) rozděluje školní věk na ranný školní věk, který trvá od nástupu do školy až po 8 - 9 let. Pro toto období je charakteristická sociální změna hlavně ve vztahu ke škole. Druhé období je střední školní věk, který trvá od 8 do 11 let. V tomto období dochází k výrazným změnám, které lze považovat za přípravu na dospívání. Poslední období popisuje jako starší školní věk, tedy druhý stupeň základní školy, které trvá do ukončení povinné školní docházky. Z biologického hlediska jde o období pubescence, tedy první fáze dospívání. Vstupem do školy se dítěti zásadně mění dosavadní způsob života. Z činností, které z největší části převažovala hra, se stává učení. V tomto období je charakteristickou touhou poznávat svět kolem sebe, a to ve všech oblastech. Zpočátku je realismus závislý na autoritách, chování dítěte a jeho autoritách, mluvíme zde o naivním realismu, postupně se však tento naivní přístup stává více kritickým, což bývá znakem začátku dospívání (Langmeier, 2006, s. 104).

1.6.1.1 Vývoj poznávacích procesů

Mezi 5. – 7. rokem dochází k vývojovým změnám, které jsou považovány za jednu ze základních složek školní zralosti. Dítě začíná svět chápat realisticky, je méně závislé na svých potřebách a přáních. Realistické chápání světa znamená bezpečnější posuzování stálosti či změn velikosti a množství, popřípadě řazení atd (Langmeier, 2006, s. 113). Sluchová i zraková percepce dosahuje v tomto období změn, které jsou třeba pro zvládnutí první třídy. Strategie vnímání se rozvíjí v interakci s vývojem rozumových schopností. Rozvíjí se vidění na blízko, kdy odchází ke snadnější percepci detailů. Sluchová percepce dozrává ve stejném věku jako zraková. Rozvoj tzv. fonemického sluchu je podporována každodenní zkušeností. Děti denně slyší mnoho slov, kterým věnují pozornost, protože potřebují porozumět ostatním. Rozvoj myšlení se projevuje používáním strategií uvažování, které se řídí základními zákony logiky. S postupným získáváním zkušeností dítěte dochází k rozvoji logického myšlení. Myšlení je vázáno na realitu, kdy si dítě vybavuje předešlé zkušenosti pro vyřešení aktuálního problému nebo situace (Vágnerová, 2004, s. 238-240).

1.6.1.2 Tělesný vývoj

Tělesný vývoj dítěte ve školním věku je většinou plynulý, závisí na něm i vývoj pohybových a ostatních schopností. Dítěti rostou končetiny relativně rychleji než trup a hlava. Patrný je pomalejší růst (asi 5 - 6 centimetrů) za rok. Taktéž váhový přírůstek je menší (2 – 4 kilogramy) za rok. S proměnou tělesné stavby úzce souvisejí změny v ovládnutí těla. Začíná lépe koordinovat své tělo, což je důležité hlavně při psaní. Langmeier (2006, 112) ve své publikaci uvádí, že děti většího vzrůstu a silnější postavy lépe vyhoví požadavkům školy. Na druhé straně dítě malé a slabé mohou být v nevýhodě, neboť se může stát terčem posměchu, pokud jeho kvality tento problém nepřeváží. V tomto období vývoje se také pomalu začíná rozlišovat mužské a ženské tvary, odborníci toto období označují jako bisexuální dětství.

1.6.1.3 Emoční a sociální vývoj

Na začátku období bývají citové a emoční projevy dosti labilní a málo pod kontrolou. Ke konci období bývají emoční i sociální projevy ustáleny a začínají se stabilizovat. Emoční zralostí rozumíme věku přiměřenou kontrolu citů a impulzů. Dítě má být již schopno odložit splnění svých přání a odložení svého cíle na později (Langmeier, 2006, s. 114).

Ve školním věku se rozvíjí emoční inteligence, kdy děti více rozumí svým pocitům i pocitům druhých. Mnohé emoce jsou sociálně indukované, vyplývají ze vztahů s různými

lidmi (Vágnerová, 2006, s. 262). Pro sociální vývoje je z počátku tohoto období stěžejní rodina a škola. Rodina je základní socializační složkou, protože dává dítěti základní sociální i mravní hodnoty. Dítě se v tomto období učí napodobováním, proto je později chování dětí obrazem svých rodičů. V součinnosti s rodinou nastupuje mateřská škola a později hlavně základní škola. Tady je velmi důležitá spolupráce s rodinou se školou. Tyto dva hlavní činitelé se podílejí na socializaci jedince do společnosti.

Dalším důležitým činitelem socializace je kolektiv, který má své podstatné místo v rámci socializace jedince. V tomto věku je to hlavně školní třída, jakožto formální skupina, anebo neformální skupina v rámci volnočasových aktivit dětí. Vágnerová (2006, s. 256) uvádí, že *„vývoj emoční reaktivity a volního ovládání emočních reakcí pak přispívá k narůstající odolnosti dítěte vůči zátěži i k větší adaptabilitě. Schopnost emoční seberegulace je obecně významnou součástí celkové sociální obratnosti dítěte a ovlivňuje jeho přijetí skupinou.“*

V dobrém kolektivu se žák postupně zbavuje egocentrismu, lenosti, neochoty a stává se tak platným členem kolektivu. Vývoj citů je úzce spjatý s morálním vývojem. Kuric (2001, s. 65) popisuje, že *„obohacení citů o nové mravní a sociální city, jakož i o city intelektuální a estetické, se projeví docela zřetelně v celé psychické struktuře mladšího žáka, zvláště v jeho chování v kolektivu, v němž se mu postupně stává důležitější čest a zájem kolektivu než osobní prospěch na úkor jiných.“* S postupným zráním dítěte nabývají city na důležitosti. Projevují se tu city zejména etické, estetické, morální a intelektuální.

1.6.2 Adolescence

Období dospívání se v odborné literatuře označuje pojmem adolescence. Ta zahrnuje věkové rozpětí od 10 do 20 let. V těchto obdobích dochází k významným změnám v oblasti tělesné, kognitivní i sociální. Období adolescence představuje dobu mezi dětstvím a dospělostí (Vágnerová, 2005, s. 321). Průcha (1998, s. 16) popisuje, že v období adolescence se psychický i fyzický vývoj jedince blíží ke svému dokončení. Zato sociální a mravní vývoj je úplně nevyzrálý.

Období adolescence odborníci většinou rozdělují na dvě fáze. První fází je raná adolescence, tedy věk dítěte od 10 do 15 let. Pozdní adolescence označuje věk mladistvých a to od 15 do 20 let (Vágnerová, 2005, s. 320). Macek (2003, s. 10) rozděljuje adolescenci na tři vývojové období, kdy uvádí adolescenci časnou (10 – 11 až 13 let), střední (14 až 16 let) a pozdní (17 až 20 let i více). Autor (2003, s. 10) dále popisuje, že období adolescence zaujímá převážně druhé desetiletí v životě jedince.

V období adolescence dochází k významným vývojovým změnám. Vágnerová (2005, s. 326) rozděluje tato období na tělesnou proměnu, emoční vývoj, vývoj autoregulačních schopností a tělesnou proměnu.

Pubescence neboli raná adolescence představuje věk od 11 do 15 let. Toto období je typické pro druhý stupeň základní školy. Koncem tohoto období jsou dvě významné sociální události. Prvním z nich je ukončení povinné školní docházky spojené s výběrem dalšího studia nebo začátkem profesní dráhy. Výběr střední školy je závislý na mnoha faktorech jako je například školní prospěch, praktické dovednosti, intelektuální možnosti nebo preference rodičů apod. S nástupem na střední školu začíná významná etapa v životě jedince. Na další vývoj působí prostředí, náročnost učiva, nový pedagogický sbor nebo kolektiv. Po absolvování středního vzdělávání mnozí z jedinců ukončují přípravu na profesní život a dosahují tím tak ekonomické nezávislosti na rodičích, což je určitý stupeň sociální zralosti. Druhou významnou událostí je nabytí právní způsobilosti a získání občanského průkazu.

Puberta, neboli pozdní adolescence, představuje věk od 15 do 18 – 20 let. Jde o velké věkové rozpětí, ve kterém dochází k různým stupňům vývoje. Macek (2003 in Vágnerová 2008) uvádí, že dozvuky puberty se někdy označují jako střední adolescence a zahrnuje věkové období přibližně od 14 do 16 let. Období od 16 do 20 let se považuje za adolescentní. Plnoletosti dosahují jedinci v 18 letech, to je další z mezníků sociálního vývoje jedince, nabývá tak právní zodpovědnosti za své chování.

1.6.2.1 Vývoj poznávacích procesů

Vývoj poznávacích procesů je výsledkem zejména učení. Vágnerová (2006, s. 332) uvádí, že se jedinec může dále rozvíjet jen za předpokladu, že je z neurofyziologického hlediska dostatečně zralý. Na další rozvoj v tomto období působí systematické vzdělávání. Piaget (1996 in Vágnerová, 2006) popsal toto období jako stádium formálních logických operací. Pro vývoj kognitivních procesů je důležité postupné uvolňování ze závislosti na konkrétní realitě. Mezi typické znaky myšlení u dospívajících patří různorodost názorů, systematické uvažování, ověřování hypotéz a experimenty s vlastní úvahou. Langmeier (2008, s. 150) popisuje několik pokroků v myšlení v období adolescence. Dospívající je schopen pracovat s pojmy, řešit problémy komplexně z několika hledisek, je schopen vytvářet domněnky, které nejsou opatřeny reálnou zkušeností, dokáže aplikovat logické operace nebo dokáže myslet o myšlení.

1.6.2.2 Tělesný vývoj

Období adolescence představuje důležitý biologický mezník, při kterém se dítě mění v člověka, který je schopný reprodukce. Langmeier (2006, 143) popisuje, že období začíná prvními známkami pohlavního dospívání, nastoupením menarche u dívek a první emisí semene u chlapců. Pokračuje téměř úplným dokončením pohlavních znaků, u dívek nastává pravidelný ovulační cyklus. Období končí úplnou pohlavní dospělostí, asi kolem 20. roku života jedince.

Rychle se také mění postavení jedince ve společnosti, jedinci začínají prožívat hlubší erotické vztahy. Tělesná změna je v tomto období významná a často velmi intenzivně prožívaná. Změny zevnějšku se tak mohou lišit od představ jednice, a to může mít za následek neadekvátní pohlížení na sebe samotného. To dále souvisí se sebevědomím jedince, které je v tomto období zvláště důležité zejména pro roli v kolektivu. Je všeobecně známo, že dívky v průměru dospívají dříve než chlapci. U chlapců se jedná o tělesné změny v oblasti svalů, ochlupení nebo hlasu. U dívek pak hlavně o sekundární pohlavní znaky (Vágnerová, 2006, s. 326-329).

Charakteristickým znakem tělesného vývoje v tomto období je zpomalující se růst, který se na konci tohoto období zastaví. Jedinec se začíná formovat do podoby dospělého člověka (Linhartová, 2006, s. 99). Toto období je pro některé jedince náročné nejen kvůli tělesným změnám, ale mnozí jedinci výrazně prožívají následky těchto změn. Část se pak uchylují k extravagantním stylům oblečení nebo účesů. Mnohdy jedinci bojují se svým vzhledem, někteří jsou terčem posměchu. V tomto období je obzvláště důležitá podpora rodiny, pedagogů nebo pedagogů volného času v zájmovém sektoru.

1.6.2.3 Emoční a sociální vývoj

Dospívání je velmi důležitou fází v socializaci člověka. Dělí se na dvě části, a to ukončením povinné školní docházky, nástupem na střední školu, a dosažením právní způsobilosti a obdržení občanského průkazu. Mezi hlavní vývojové úkoly v tomto období patří odpoutání se ze závislosti na rodičích a navazování vztahů s vrstevníky obou pohlaví. Proces osamostatňování sice probíhá v různých vývojových obdobích, ale období dospívání je klíčové, a to zejména pro převzetí pozdějších základních rolí manželských a rodičovských (Langmeier, 2006, s. 152).

V tomto období často dochází ke střetu zájmů mezi jedincem a autoritou. K autoritám bývají jedinci kritičtí a uznávají je jen v případě, že jsou si jistí, že mají pravdu. Pro optimální emoční a sociální rozvoj jedince je důležitých mnoho činitelů. Hlavním činitelem je rodina, která dává jedinci pevné sociální zázemí, byť v tomto období dochází k postupnému odpoutání

od rodiny. Škola je významná hlavně z budoucího hlediska sociálního zařazení. Školní úspěch dává jedinci možnost dostat se do vyšší vzdělávací instituce a zvýšit tak možnost pracovního uplatnění. Volnočasové instituce velmi výrazně ovlivňují jedince ve volném čase. Zajišťují mu nejen socializaci v rámci kolektivu, ale i rozvoj jeho schopností a dovedností. Často kompenzují negativní vliv rodiny nebo neúspěch ve škole. Proto je na volnočasové aktivity kladen důraz, na jejich přínos zejména.

V neposlední řadě je důležitým činitelem socializace vrstevnická skupina. Jedinec se s ní identifikuje, stává se pro něj zdrojem sociální a emoční podpory. V kolektivu se rozvíjí přátelské vztahy, jedinci zde zažívají první lásky. Přijetí autorit je jedním z činitelů, protože každá skupina má svá pravidla a svého vůdce. Dospívající jedinci výrazně rozšiřují svá teritoria. Mají svá oblíbená místa, kde se schází a společně prožívají různá dobrodružství.

2. Pedagog volného času

„Pedagogickým pracovníkem je ten, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně-pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného, kterým uskutečňuje výchovu a vzdělávání na základě zvláštního právního předpisu, je zaměstnancem právnické osoby, která vykonává činnost školy, nebo zaměstnancem státu, nebo ředitelem školy, není-li k právnické osobě vykonávající činnost školy v pracovněprávním vztahu nebo není-li zaměstnancem státu. Pedagogickým pracovníkem je též zaměstnanec, který vykonává přímou pedagogickou činnost v zařízeních sociálních služeb.“ (Zákon č. 563/2004 Sb.)

Základním předpokladem dobrého pedagoga volného času je vliv na vychovávaného, respektive vzdělávaného člověka. Za pedagogické pracovníky jsou považováni učitelé, vychovatelé, speciální pedagogové, asistenti pedagoga, pedagogové volného času, trenéři, psychologové a vedoucí pedagogičtí pracovníci. V případě volnočasových aktivit mají největší význam hlavně pedagog volného času, vychovatel nebo trenér (Hájek, 2010, s. 130).

Pedagog volného času je důležitou součástí celého výchovně vzdělávacího procesu v rámci volného času. Nejdůležitějšími vlastnostmi pedagoga jsou bezpochyby trpělivost, láska k dětem a zájem o smysluplné naplňování volného času dětí a mládeže. Němec (2002, s. 21) píše, že *„základním předpokladem práce pedagoga, který pracuje s dětmi a mládeží mimo vyučování, je zajímat se o děti, umět je pochopit, vhodně motivovat a podporovat zájem o činnost.“*

Na rozdíl od učitelů ve škole má pedagog volného času k dětem méně formální vztah. Dobrý pedagog volného času by měl mít ke svým svěřencům kamarádský vztah, avšak se zachováním svého respektu. Kamarádský vztah mezi pedagogem volného času a dítětem je důležitý i pro vzájemnou důvěru. Tu mnohdy jedinci hledají právě ve svých starších kamarádech nebo vzorech, kterým může pedagog volného času být. Bendl (2015, s. 126) ve své publikaci uvádí, že dobrý pedagog volného času *„má k dětem často méně formální vztah, sdílí s nimi společné činnosti, bývá přijímán jako partner, svým osobním příkladem působí silněji než slovy“*.

Pedagog volného času nebo také "uvaděč" her by měl mít řadu lidských vlastností, schopností a dovedností, které jsou velice podobné vlastnostem dobrého pedagoga (Němec et al., 2002). Vážanský (2001, s. 25) rozděluje soubor osobnosti na tři základní složky, a to charakter, temperament a schopnosti.

„Charakter je specifickou soustavou, které se projevují ve skutcích, jednání a chování člověka, vztahem k sobě samému i druhým lidem a hodnotám samotným“ (Spousta, 1994, s. 132-133). Charakter není vrozený, získává se během života výchovou, sebevýchovou a společně s temperamentem tvoří lidskou povahu. Temperament tvoří formu a charakter jeho obsah. Nejznámější typologie temperamentu je Hippokratova typologie, která rozděluje temperament na cholera, který se projevuje dráždivostí, impulzivitou, náhlými návaly vzteku. Cholera se zpravidla rychle uklidní. Sangvinik je tak trochu snilek, projevuje se společensky, je veselý a bezstarostný. Opakem cholera je flegmatik. Jeho projevy jsou velmi klidné, někdy až lhostejné a velmi pomalé. U melancholika převládá smutná nálada, má menší množství citových projevů, bere si spoustu věcí moc vážně. Schopnosti jsou výkonové vlastnosti, nejsou vrozené, ale mají vrozený základ a tím jsou vlohy.

Důležitým úkolem pedagoga volného času je rozvoj schopností a dovedností svých svěřenců. Patří sem hlavně senzomotorické schopnosti, kreativní myšlení a inteligence. V profesi pedagoga volného času jsou všechny tyto složky velmi důležité a je na jejich kontinuitu kladen velký důraz.

2.1 Osobnost pedagoga volného času

S osobností pedagoga volného času, stejně jako pedagoga ve škole, úzce souvisí jeho morální, pedagogické i odborné kvality, které se podílejí na výchovně vzdělávacím procesu. Osobnost můžeme definovat jak z psychologického, tak i z pedagogického hlediska. Z psychologického hlediska je lidská osobnost podle Drapela (1997, s. 155) „*složitým fascinujícím jevem, který si navzdory soustředěnému zkoumání uchovává prvky tajemna.*“ Spíše pedagogickou definici uvádí Švec (1995, s. 138), který říká, že „*osobnost je zákonitý výsledek lidské předmětné činnosti a vzájemného působení mnoha vnějších a vnitřních faktorů. Některé faktory působí více či méně nezávisle na vůli a vědomí lidí.*“

Bedrnová (2012, s.78) shrnuje základní obecné znaky osobnosti, ke kterým lze různé definice vztáhnout:

1. Jedinečnost – osobnost je to, co člověka psychologicky odlišuje od ostatních.
2. Souhrnnost a jednota – osobnost je souhrnem psychologických prvků, které spolu tvoří nedělitelnou jednotu.
3. Relativní stálost – osobnost je to psychické v člověku, co je relativně stálé a co umožňuje předpovědět chování člověka v určité situaci.
4. Přízpůsobení a vývoj – osobnost je nepřetržitým procesem, jímž se vyrovnáváme se změnami podmínek v sobě i ve svém prostředí.

Základním požadavkem na osobnost učitele je hodnotová orientace učitele. Zde jde o osobnost, která akceptuje demokratický hodnotový systém včetně správného způsobu života. Pokud má pedagog tyto hodnoty správně nastavené, přenáší je na své žáky nebo svěřence. Jedná se zejména o osobní příklad v chování pedagoga a přesvědčení, které jsou stěžejními v hodnotové orientaci žáků. Je požadováno, aby byl pedagog příkladem pro svoje žáky nebo svěřence.

Mnoho dětí má zejména své pedagogy volného času jako vzory, kterým věří a ke kterým vzhlíží. Další důležitou součástí osobnosti pedagoga je odborné a všeobecné vzdělání, které je úzce spjato s hodnotovou orientací. To je spojené s všeobecným přehledem ve stěžejních oblastech jako je například politika, kultura nebo věda. Pedagog by měl být otevřený novým metodám a měl by se stále vzdělávat.

2.2 Základní rysy osobnosti pedagoga

Mezi základní rysy osobnosti pedagoga patří morální postoj, ve kterém jde zejména o cítění, myšlení a chování včetně ukázněnosti. Patří mezi nejzákladnější nástroje pozitivního ovlivňování žáků. Mnohdy bývají účinnější než různě zvolené pedagogické metody, které vedou k naplnění pedagogických cílů. Dalším rysem je tvůrčí práce, kde se jedná o neustálý rozvoj pedagogových duchovních i materiálních hodnot. Třetím rysem osobnosti je pedagogický takt, který je velmi důležitý. Zahrnuje respektování žákovy osobnosti, zaručuje klidné jednání se žákem, schopnost ovládat se, a v náročných situacích zachovat klid a jednat důstojně. Jde o vzájemný respekt mezi pedagogem a žákem. Pedagogický klid je dalším důležitým osobnostním rysem pedagoga. Pedagog musí umět pracovat klidně a soustředěně. Nesmí se nechat rozrušit nahodilou situací, musí zachovat klid a řešit věci s chladnou hlavou. O pedagogické připravenosti hovoříme v souvislosti s odbornými a praktickými zkušenostmi, kterými musí pedagog disponovat, aby byl zajištěn hladký průběh celého výchovně vzdělávacího procesu. Pedagogickým optimismem rozumíme přesvědčení pedagoga o jeho účinnosti na pedagogický proces, důvěru v žáky a v jejich schopnosti. Dalším z osobnostních rysů pedagoga je pedagogické zaujetí, které se vyznačuje citovým, kladným a aktivním přístupem k pedagogické činnosti.

Neopomenutelným rysem osobnosti pedagoga je kladný přístup k žákům, který se projeví v kvalitě pedagogické práce. Správným přístupem rozumíme poznání duševních schopností a vlastností žáků včetně odhalení jejich zájmů, hodnot a potřeb. Tato zjištění pak napomáhají k případné pomoci žákovi s jeho výchovně vzdělávacími problémy. V neposlední

řadě musí pedagog přistupovat k žákům spravedlivým přístupem. Ten mu zajistí nejen uznání, ale i potřebný respekt. Spravedlivý musí být v hodnocení, kde nesmí podléhat subjektivnímu pocitu. Musí se vyhnout nálepkování, které může žákovi v hodnocení výrazně ublížit.

2.3 Další vzdělávání pedagogických pracovníků

V stále se měnících životních podmínkách jedince, podmínkách trhu práce a ve vzdělávání samotném je další vzdělávání pedagogických pracovníků nepostradatelnou součástí. Lazorová a Prokopová (2004, s. 266) definují oblast dalšího vzdělávání učitelů jako *„poskytování organizovaných programů, které jsou určeny pro rozvoj učitelů po praktické stránce a napomáhají rozvoji učitelů jako jeden z mnoha možných systematických kroků, které zajišťují profesní rozvoj učitele“*.

Další vzdělávání navazuje na předešlé vzdělání a má za úkol rozšíření vědomostí a dovedností pedagoga. Tuto návaznost můžeme definovat jako *„další vzdělávání, které probíhá po dosažení určitého stupně vzdělání, resp. po prvním vstupu vzdělávajícího se na trh práce“* Strategii celoživotního učení (2007, str. 9). Velmi často dochází k potřebě nových znalostí a dovedností, a to zejména vlivem změn legislativy, nových technologických postupů nebo vlivem ztráty zaměstnání. Počáteční učení společně s dalším vzděláváním je součástí celoživotního vzdělávání. To klade důraz na všechny formy učení: formální, neformální a informální. Další vzdělávání rozdělujeme na občanské, zájmové a další profesní vzdělávání (které dále dělíme na kvalifikační, rekvalifikační a normativní). Jak je uvedeno v Bílé knize (Bílá kniha, 2007, s. 83) druhy vzdělávání nelze jednoznačně oddělovat, neboť i zájmové vzdělávání, které je iniciováno ze strany jednotlivce má prokazatelné účinky na profesní život jednotlivce a přispívá tak ke zvyšování úrovně vzdělanosti ve státě.

Další vzdělávání pedagogických pracovníků má v ČR na starosti Národní institut pro další vzdělávání (NIDV). Je to organizace řízená Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy s celostátní garancí dalšího vzdělávání a profesního rozvoje pedagogických pracovníků škol a školských zařízení včetně školských zařízení pro zájmové vzdělávání.

Cílem dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků je hlavně profesní rozvoj. Zde hovoříme o prohloubení dosavadních znalostí, dovedností, postojů a návyků. Týká se nových legislativních nařízení, nových informačních technologií, přístupů i principů výuky. Zároveň vyžaduje určitou míru sebekontroly a sebmotivace, která je důležitá pro motivaci v dalším vzdělávání. V souvislosti s dalším vzděláváním hovoříme také o profesním rozvoji. Aktuálním klíčovým dokumentem je dokument Strategie rozvoje vzdělávací politiky ČR 2020.

Problematika dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků je upravena legislativně zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Dále je v něm vymezeno financování DVPP, povinnosti ředitele vyvářet podmínky pro DVPP. Pedagogický pracovník má povinnost po dobu výkonu své pedagogické činnosti se dále vzdělávat z důvodu obnovování, udržování a doplňování kvalifikace a k tomu příslušející volno v rozsahu 12 pracovních dnů ve školním roce, kterou upravuje vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků (Česko, 2005).

Protože je další vzdělávání pedagogických pracovníků hrazeno ze státního rozpočtu, může se další vzdělávání uskutečňovat jen v akreditovaných vzdělávacích institucích.

2.4 Motivace pedagogických pracovníků

Motivace je hnací síla k tomu něčeho dosáhnout nebo se něčemu vyhnout. Plháková (2004, s. 319) říká, že motivace je „*souhrn všech intrapsychických dynamických sil neboli motivů, které zpravidla aktivizují a organizují chování i prožívání s cílem změnit existující neuspokojivou situaci nebo dosáhnout něčeho pozitivního*“. V dnešní době je to velmi používaný pojem ve všech směrech života jedince. Jde jak o školní, pracovní nebo volný čas v životě jedince. Organizace dnes kladou mnohem větší důraz na motivaci, než tomu bylo dříve. Je to dáno dobou, která si žádá velké pracovní nasazení a mnohdy se zaměstnancům motivace vytrácí. V organizacích ji používají hlavně k dosažení cílů organizace. Každý člověk se dá snadno vést, když mu vyjádříme svou úctu a ukážeme mu, že si vážíme jeho určitých vlastností. „*Motivace je psychicky proces, který vede k aktivaci chování a jednání s cílem dosažení určitého cíle. Motivace vyjadřuje skutečnost, že v lidské psychice působí, ne vždy zcela vědomě vnitřní hybné síly - pohnutky, motivy*“ (Brodský 2008, s. 90).

S motivací souvisí také termín motiv. Motivory jsou to psychologické příčiny reakcí, činnosti a jednání člověka zaměřené na uspokojování určitých potřeb. Motivory se projevují snahou něco získat nebo se něčemu vyhnout. S motivem je spojena i jejich síla, která ovlivňuje intenzitu chování a volbu preferencí tedy co budu dělat teď a co nechám na později.

Motivaci rozdělujeme na vnitřní a vnější motivaci. Vnější motivací rozumíme pobídky, které spouští motivované chování z vnějšku, tedy okolí jedince. Vnitřní motivace je orientovaná z potřeb jedince a jejich uspokojení (pocit žízně je podmětem k tomu, abychom se napili). S motivací je spojen i termín stimul, který vyvolává změny v motivaci jedince. Vnitřním stimulem jsou impulsy, které jedince informují o změně myšli spojené s motivací. Vnější stimul

je spojený s impulsem, který aktivuje určité podněty, je vrozený nebo získaný (Bedrnová, Nový, 2007, s. 360).

Činnost jedince spojená se stimulem je stimulace. Stimulací rozumíme soubor vnějších podnětů, které mají za úkol určitým způsobem usměrňovat jednání pracovníků a působit tak na jejich motivaci v zaměstnání. Významem stimulace je podněcovat anebo omezit u pracovníků určitou aktivitu. Na regulování stimulů u zaměstnanců se podílí mnoho činitelů. Řadíme sem pracovní prostředí, pracovní dobu, bezpečnost na pracovišti, technické vybavení pracoviště, hygienické podmínky, zdravotní péči o zaměstnance, organizaci práce, odpovědnost zaměstnanců, hodnocení a odměňování, možnost karierního postupu atd. Tito činitelé pak ve svých důsledcích představují pracovní uspokojení zaměstnanců.

Abychom lépe porozuměli problematice motivace, je důležité vědět, jaké má zdroje a z čeho pramení. Mezi základní zdroje motivace, které samotnou motivaci vytvářejí řadíme:

- Zájmy,
- potřeby,
- hodnoty,
- ideály,
- návyky (Bedrnová a Nový, 2009, s. 365).

Zájmy mají trvalejší zaměření na určitou oblast, která je spojená s jeho aktivizací. Jsou jedním z nejdůležitějších zdrojů motivace. Zájem je stěžejní motiv pro volný čas. Jedinci mají odlišné zájmy, což souvisí se zájmovou orientací. Mezi druhy zájmové orientace řadíme zájmy poznávací, estetické, sportovní, technické, hudební, výtvarné, obchodní, rukodělné atd.

Potřeby řadíme mezi základní zdroje motivace. Tento druh motivace vede k překonání nebo odstranění nějakého nedostatku, který jedinec pocítuje. Potřeby rozdělujeme podle K. B. Madsena na:

- Vrozené motivy (potřeby) primární: motiv hladu, žízně, sexu, teploty, dýchání, vyhnutí se bolesti, odpočinku, spánku,
- částečně naučené (vrozené) motivy: motiv agrese, bezpečí, strachu,
- naučené motivy sekundární: motiv sociálního kontaktu, úspěšnosti, moci.

Hodnoty vyjadřují, čeho si jedinec váží nebo cení, co je schopný pro dané situace, jedince nebo věci obětovat případně zaplatit. Pro každého člověka může být hodnotou něco jiného. Někdo je spíše orientovaný na majetek, druhý spíše na lidské hodnoty. Autoři Bedrnová a Nový (1998, s. 229) ve své publikaci uvádějí typologii hodnotových orientací podle psychologa Sprangera:

- Typ ekonomický – měří všechno praktičností a užitečností, zaměřuje se na prospěch a prosperitu a jeho nejvyšší hodnotou je užitek.
- Typ náboženský – hledá mystickou náboženskou zkušenost, a jeho nejvyšší hodnota je v jednotě.
- Typ teoretický – zaměřuje se na hledání pravdy, kritiky, je racionální a jeho nejvyšší hodnotou je poznání.
- Typ estetický – nejvyšší hodnoty spatřuje v harmonii a jeho nejvyšší hodnotou je krása.
- Typ sociální – charakterizuje člověka nesobeckého, pro něhož je láska nejsprávnější, nejhodnotnější.
- Typ politický – má tendence neustále soutěžit, chce mít vliv a ovládat druhé, jeho nejvyšší hodnotou je moc.

Návyky můžeme definovat jak naučený vzorec chování, které se učíme od útlého věku od své rodiny. Jsou to fixované, opakované a zautomatizované činnosti člověka. Návyky mohou být i negativní, a to závislosti na návykových látkách, špatný životní styl atd. Ideály jsou vysoké, často obtížně dosažitelné hodnoty, cíle, dokonalé vzory a modely.

Zaměstnanec, který nemá chuť do práce, jeho výkony ho nenaplňují, se označuje pojmem demotivace. Demotivací rozumíme několik faktorů, které u zaměstnanců vyvolávají negativní postoj k zaměstnání.

Mezi hlavní příčiny demotivace řadíme nespravedlivé odměňování, nízké ocenění odvedené práce, ignorování pracovních problémů z řad nadřízených, nevyhovující organizace práce, nepřiměřené pracovní nároky, nedostatečná zpětná vazba, nevyhovující řízení organizace, nedostačující pracovní prostředí. Demotivovaný zaměstnanec neodvádí svou práci v kvalitě a rychlosti, která je po něm požadována. Vyústěním takovéto situace může být až syndrom vyhoření.

3. Instruktor jezdeckví jako pedagog volného času

Poslední kapitola teoretické části se zaměřuje na instruktora jezdeckví jako na pedagoga volného času. První část této kapitoly se zaměří na volnočasovou oblast jezdeckví. Druhá část se zabývá instruktorem jezdeckví, jeho vzděláváním, rolemi a prací ve volném čase dětí a mládeže.

3.1 Jezdeckví

Začátek jezdeckého sportu v České republice se datuje od roku 1891, kdy byl založen první jezdecký spolek pražský Sokol. Největším přínosem Sokola bylo sjednocení tréninkových metod. Velký vliv na počátky jezdeckého sportu v České republice měla Armádní jezdecká škola v Hodoníně. Ve 20. letech dvacátého století vznikla Československá jezdecká společnost, která se v roce 1927 stala členem Mezinárodní jezdecké federace FEI. V tomto období mělo jezdeckví na území Československa velký rozmach, neboť se jezdci účastnili olympijských her. Dosud největším úspěchem bylo vítězství kapitána Ventury ve skocích.

Jezdeckví je výjimečný sport, kde se nejedná o individuálního sportovce, nýbrž o dvojici sportovců kůň a člověk. V průběhu výcviku a společného soutěžení mezi touto dvojicí vzniká jedinečný vztah, při kterém musí mezi oběma vládnout naprostá důvěra. Sportovní výkony jsou o to cennější, že vždy záleží na souhře obou partnerů, tedy člověka i koně. Jezdeckví je „*umění jezdce ovládat koně prostřednictvím vypracovaných podmíněných reflexů - reakcí na pobídky a zádrže. Jeho vývoj závisel na potřebách, dovednosti a na technickém pokroku civilizací*“ (Jiskrová, 2006, s. 3).

Laická veřejnost má jezdeckví často spojené pouze s dostihy. Jezdecké disciplíny jsou však velmi rozdílné. Mluvíme tedy o dostizích a jezdeckých disciplínách, které zastřešuje Česká jezdecká federace. Dostihy zastřešuje Jockey Club Česká republika. Jediné, co tyto dvě odvětví jezdeckého sportu spojuje, je dvojice kůň a jezdec. V této práci se zaměřuji na jezdecký sport pod hlavičkou České jezdecké federace, která má sídlo v Praze a spadá pod ní 12 oblastí v rámci celé České republiky. Tato organizace registruje kolem 1600 subjektů, 15000 členů a kolem 8000 koní.

Dále také zastřešuje celkem 7 jezdeckých disciplín. Patří mezi ně parkur, drezura, všestrannost, spřežení, voltiž, reining a endurance (vytrvalost), pony sport a parajezdeckví. Každá tato disciplína má svá specifika a pravidla. Všeobecně můžeme říct, že se ve všech disciplínách posuzuje nejen poslušnost, přesnost provedení cviků a fyzická zdatnost dvojice, ale i estetický vzhled (Jezdeckví pro všechny, 2017)

3.2 Vzdělávání instruktora jezdeckví

Instruktor jezdeckví, dříve nazývaný cvičitel jezdeckví je jednou z nejdůležitějších funkcí v rámci vzdělávání v jezdeckém sportu. Je to právě instruktor, který dává začínajícím jezdcům základy nejen ježdění, ale také přístupu ke koni a péči o něj. Na těchto základech velmi záleží, neboť na ně jezdcí navazují ve svém dalším jezdeckém působení. Česká jezdecká federace si na kvalitě instruktorů velmi zakládá. Jako zastřešující organizace klade důraz na kvalitní vzdělávání v rámci této funkce. Pokud má jezdecký sport v České republice dosahovat takové úrovně, která je srovnatelná s ostatními státy, je důležité vychovávat a vzdělávat jezdce správně od úplných začátků.

Protože se Česká jezdecká federace neustále rozrůstá, je nezbytné školit dostatečný počet kvalifikovaných instruktorů, kteří budou systematicky vzdělávat své svěřence. Kvalifikaci instruktora jezdeckví získá uchazeč prostřednictvím akreditovaných pracovišť MŠMT, které schválí Česká jezdecká federace. Nadále chce mateřská organizace jezdeckví s instruktory pracovat a nabídnout jim bezplatné vzdělávání, kde mohou doplnit své zkušenosti z praxe.

Česká jezdecká federace stanovuje podmínky pro získání kvalifikace instruktor jezdeckví. Uchazeč musí v daném roce dovršit věk minimálně 18 let. Uchazeč musí být členem České jezdecké federace a musí vlastnit minimálně 3 roky licenci jezdce (zkoušky základního výcviku jezdce) v období minimálně 5 let před podáním přihlášky ke kurzu. Samotný kurz má 170 hodin na praktickou a teoretickou výuku viz. Obrázek 1 Učební plán kurzu instruktora jezdeckví.

Uchazeč musí u závěrečných zkoušek splnit jak praktickou, tak teoretickou zkoušku. Uchazeč u zkoušky prokáže dovednosti z vedení výcvikové hodiny začátečníků/pokročilých na dané téma. Dále musí frekventant prokázat praktické znalosti z lonžování koně se začátečníkem. Druhou částí závěrečné zkoušky jsou teoretické znalosti z daného rozsahu učebního plánu. Teoretické znalosti prokáže uchazeč zpracováním testu a ústní zkouškou, při které by měl na dané téma přednášet 10 min. Uchazeč o instruktora vytrvalosti ústně popíše i přípravu na veterinární kontrolu a její absolvování (Česká jezdecká federace, 2019).

Předměty	Teorie	Počet hodin praxe	Dohromady
VŠEOBECNĚ: základy sportovního tréninku			
Pedagogika	4	0	4
Kineziologie	2	0	2
Fyziologie	2	0	2
Biomechanika	2	0	2
Psychologie	3	0	3
Teorie a didaktika sportu	4	0	4
Hygiena, prevence úrazů, regenerace, první pomoc	7	2	9
Právní problematika	2	0	2
Problematika boje proti dopingů	2	0	2
Dohromady	28	2	30
ODBORNĚ: chov, sport			
Vývoj a historie jezdeckví	2	0	2
Základy chovu koní	8	8	16
Ekonomika provozu stájí	4	0	4
Výkonnostní zkoušky koní	2	0	2
Organizace a pravidla jezdeckého sportu	10	0	10
Dokumenty ČJF	3	0	3
Dohromady:	29	8	37
SPECIÁLNÍ: dle jednotlivých disciplín/specializací			
Teorie jízdy , přípravy jezdce	15	20	35
Metodika výcviku jízdy	20	20	40
Metodická praxe	0	20	20
Dohromady:	35	60	95
Zkoušky	3	5	8
CELKEM	95	75	170

Obrázek 1: Učební plán kurzu instruktora jezdeckví. Zdroj: komplexní dokument vzdělávání České jezdecké federace, 2019

Kvalifikovaný instruktor jezdeckví pak najde své uplatnění v jezdeckých školách nebo jezdeckých klubech, kde často plní i funkci pedagoga volného času, tedy tráví s dětmi a mládeží čas i mimo výuku ježdění. Proto je důležité a nezbytné, aby byla pedagogika a psychologie součástí kurzu instruktora jezdeckví.

Další vzdělávání instruktorů jezdeckví je také pod záštitou České jezdecké federace, a to akreditovaným kurzem MŠMT trenér II. třídy a následně pak trenér I. třídy. Mnoho instruktorů je zároveň pedagogickým pracovníkem. Ti se dále mohou vzdělávat například v postgraduálním vzdělávání.

3.3 Role instruktora jezdeckví ve volném čase dětí a mládeže

Hlavní rolí instruktora jezdeckví ve volném čase dětí a mládeže je systematické vedení dětí a mladistvých k jezdeckví jak sportu. Jezdeckví patří mezi olympijský sport a je v současné době na velkém rozkvětu. Důkazem toho může být kvalifikace dvou českých reprezentantů ve všestrannosti nebo kvalifikace parkurového týmu na olympijské hry Tokio 2021 (ČJF, 2020). Dalším důkazem rozmachu jezdeckví v České republice je konání finále nejprestižnější světové parkurové série Global Champions Tour nazvaný Prague Playoffs, které se zatím konalo v letech 2018 a 2019 (Prague playoffs, 2019).

Instruktor velmi důležitou funkci, neboť je první, kdo předává informace a své zkušenosti dětem a mladistvým, kteří se sportem začínají. Proto je důležité, aby instruktor jezdeckví byl vzdělaný a zkušený a vychovával kvalitní jezdce, nebo v případě, že se děti nebudou chtít sportu věnovat na závodní úrovni, tak předával dobré základy.

Mezi další role patří dohled nad bezpečným zacházením se zvířetem, prevence proti úrazům a v neposlední řadě smysluplná výplň volného času dětí a mladistvých. Na tomto místě je třeba si uvědomit, že kůň neexistuje od přírody zlý nebo špatný. Zlého koně může zapříčinit pouze člověk svým neodborným a necitlivým přístupem. Proto je důležité, aby se jezdci neustále vzdělávali a předcházelo se tak zbytečným nebezpečným situacím (Schumacher, 1999, s. 56). Instruktor jezdeckví má několik nelehkých úkolů, které musí splňovat, aby byla dodržena zejména bezpečnost všech dětí a zvířat. V jezdeckém sportu je mnoho nástrah hlavně proto, že jezdeckví patří z hlediska úrazovosti k rizikovým sportům. Jezdeckví je o to specifičtější, protože musí jezdec spolupracovat se živým tvorem. Jedinci, kteří u koní začínají málokdy odhadnou vážnost situace nebo přecení své jezdecké schopnosti. Prevence je na tomto místě nevyhnutelným způsobem, jak ochránit zdraví dětí i koní. Prevence u koní probíhá stálým školením a opakováním pravidel chování u zvířat a dodržování všech důležitých opatření.

Děti a mladiství se po celou dobu výcviku setkávají s novými situacemi, které jim pomáhají v řešení dalších problémů. Každý z dětí, kteří nově přijdou do jezdeckého klubu nebo jezdecké školy, musí být seznámeni s pravidly bezpečného zacházení s koňmi a bezpečného pohybu ve stájích a v celém areálu včetně pastvin a míst k areálu přilehlých.

Bezpečnostní doporučení lze najít také v literaturách, které se jezdeckví věnují nebo v zákoně č. 45/1968 Sb., doplněných č. 50/1988 Sb. a nařízením vlády č. 27/2002 o požadavcích na organizaci práce a pracovní postupy při chovu koní. Každé dítě, nebo jeho zákonný zástupce

musí být řádně proškolen, s pravidly souhlasit a musí je podepsat. Jezdci musejí používat ochranné pomůcky, které jsou u koní zejména přilba, vesta, rukavice, boty s podpatkem a chapsy, nebo vysoké jezdecké boty. Jezdci musejí znát pravidla silničního provozu, protože pokud vstoupí s koněm na pozemní komunikaci, jsou účastníky silničního provozu. Zároveň musejí vědět, komu mají případná zranění nebo hrozící nebezpečí ohlásit.

Důležitou rolí instruktora jezdeckví je smysluplná výplň volného času dětí a mládeže. Primárně je to prevence proti patologickým jevům, ke kterým mají děti bez náplně volného času větší sklon. Sociálně patologickým jevem se rozumí takové chování jedince, které je *„charakteristické především nezdravým životním stylem, nedodržováním nebo porušováním sociálních norem, zákonů, předpisů a etických hodnot, chování, jednání, které vede k poškozování zdraví jedince, prostředí, ve kterém žije a pracuje, a ve svém důsledku pak k individuálním, skupinovým či celospolečenským poruchám a deformacím“* (Pokorný, 2003, s. 9).

Instruktor jezdeckví nemá za úkol jen vychovávat sportovce a připravovat děti na závody. Neodmyslitelným úkolem instruktora je také výchova dětí a mládeže, jakožto pedagoga volného času, který se ve volném čase věnuje dětem a mládeži. Každá z rolí instruktora jezdeckví má svůj význam a nelze ji oddělovat od ostatních, protože jen při jejich společném plnění tvoří svoji úlohu. Instruktor může plnit roli diagnostickou, kdy pozoruje zájmy, potřeby a názory dětí a mladistvých.

Další z rolí je role podporovatele, poradce a kamaráda, ve které je svým svěřencům nejen naslouchatelem, ale i pomocníkem při řešení jejich problémů. V této souvislosti hovořím také o emocionální satisfakci, kdy je instruktor citovou podporou pro děti v těžkých životních situacích. Iniciátorem je instruktor zejména při podněcování k dalším výkonům a rozvoji dětí a mladistvých, a to v rovině kognitivní, emocionální, senzomotorické nebo mravní. Podněcuje u dětí sebevědomí, sebehodnocení, sebevzdělávání, chválí, motivuje a je dětem oporou.

Role tzv. zhodnocovatele plní funkci sebezdokonalovací, kdy se dětem dostává vnitřní vyrovnanosti a rozvoje osobnosti a dílčí funkcí preventivní se tak předchází patologickým jevům. Role reedukátora napomáhá k přeměně dosavadních výchovných a mravních nedostatků. Děti hledají ve svém věku vzory, pedagog volného času jím může být a může tak využít pozitivního příkladu chování.

V neposlední řadě má instruktor funkci koordinátora, nebo organizátora, který zodpovídá za fungování celého výchovně vzdělávacího procesu v rámci zájmového vzdělávání a volného času dětí a mládeže. Úspěch pedagoga volného času je determinována zvládnutím

sociálních rolí a autoritou, kterou nabývá svými pedagogickými a společenskými kvalitami (Masariková, 2002, s. 42-46).

Hollý (2003, s. 8-9) ve své publikaci, kterou věnuje jezdeckví, uvádí, že bez instruktora se na koni nelze správně naučit jezdit. Rozděluje tak tři základní typy ježdění: Prvním typem ježdění je vození na koni. V tomto případě by účast instruktora jezdeckví nebyla až tak nutná, ale by se jezdec by se učil jezdit velmi dlouho a hrozí, že se naučí mnoho zlovyků. Jezdec u tohoto typu ježdění vnímá koně jako dopravní prostředek. Je sice schopen na koně nasednout, sesednout, udržet se na něm, ale není schopen koně nějakým způsobem vést.

Druhý typ je tzv. kampaní ježdění, klasické ježdění, které vzešlo z vojenského ježdění. Tento typ vyžaduje účast instruktora, protože se jezdec učí již složitější cviky, a bez správných základů není jezdec schopen se tyto cviky naučit. Třetím typem je již jezdecké umění, můžeme to chápat jako ježdění té nejvyšší úrovně, pro jejichž trénink je zapotřebí zkušeného trenéra. Z výše uvedeného vyplývá, že je instruktor ve výcviku jezdců nepostradatelným článkem, kdy s jezdcem a koněm tvoří celek pro vzdělávání v rámci volného času.

Instruktor musí mít bohaté zkušenosti z ježdění, přístupu ke koním, vedení dětí a mladistvých, tedy jezdců. Musí mít autoritu a hlavně jezdecký takt. Jiskrová (2006, s. 52) popisuje jezdecký takt jako vnímání pohybu koně, soustředěné myšlení, rychlou podvědomou reakci na popudy, které vyvolalo myšlení v nervové soustavě. Carlsson (2018, s. 56) píše, že kůň má na jezdce i pozitivní účinek v podobě uklidnění. Poskytuje mu zpětnou vazbu, nijak jezdce nehodnotí a jezdec tak může koni více důvěřovat. Instruktor jezdeckví by měl správně a přesně posoudit psychiku koně a účinně na ni reagovat.

Obrázek 2: Instruktor jezdeckví a jezdec při výcviku na lonži. Zdroj: *Individuální výcvik*, 2020

3.4 Pedagogická práce instruktora jezdeckví ve volném čase dětí a mládeže

Díváme-li se na volnočasovou aktivitu jezdeckví jako na sport, pak je cílem instruktora jezdeckví vychovávat příznivce jezdeckého sportu a tím tak zajišťovat rozkvět tohoto sportovního odvětví. Edukátorem je v tomto případě instruktor, objektem edukace pak jezdec. Důležitá je spolupráce obou z uvedených činitelů výchovy a vyučování ve volném čase. Micklem (2004, s. 382) píše, že „*vztahy mezi cvičitelem a žákem mohou být různé a vyvíjet se různými způsoby, nejlepší je vzájemnost: dobrý cvičitel se vždycky učí i od svých žáků*“.

Instruktor musí při samotném výcviku jezdců dbát na zásady, kterými se spolu s jezdcem dostávají k vytyčeným cílům. Jiskrová (2006, s. 29) popisuje výcvik jezdce jako souhrn činností, jejichž cílem je naučit jezdce komunikovat s koněm prostřednictvím základních pomůcek. Principem výcviku je metodické zvyšování obtížnosti. Autorka rozděluje druhy jezdeckého výcviku na:

- „*výcvik začínajícího jezdce*
- - *výcvik pokročilého jezdce*
- - *výcvik sportovního jezdce*“.

V první řadě je ve výcviku potřeba trpělivost, když instruktor vysvětluje cvik, který nemůže jezdec stále pochopit, je třeba, aby našel jinou cestu k dosažení tohoto dílčího cíle. Dalším z dílů instruktora je naučit jezdce starat se o koně a zacházet s ním jako se živým tvorem, respektovat jeho potřeby a chovat se vždy ke koním s úctou k živému tvorů.

Schumacher (1999, s. 47) popisuje, že „*péče o koně musí být pro každého jezdce na prvním místě, protože pouhé ježdění je pro šťastný život koně nedostačující*“. Dostáváme se k cílům samotné lekce, které je potřeba si s jezdcem předem stanovit. Cíle musejí být konkrétní, realistické, měřitelné, kontrolovatelné a hlavně dosažitelné. Příkladem může být cíl, kdy instruktor naučí za daný čas jezdce vysedávat v klusu na správnou nohu. Ke stanovení dlouhodobých i krátkodobých cílů nám může pomoci metoda SMART, a to zejména u starších dětí a mladistvých, kteří již dokážou chápat, čeho mohou v daném časovém úseku dosáhnout (Auty, 2011, s. 41).

Při nedostatečném naplnění cíle dochází u některých jezdců ke snížení motivace, kdy může dojít až k úplné ztrátě zájmu o tento sport. To je jeden z mnoha dalších cílů instruktora, který musí jezdce podporovat a chválit jezdce za maličkosti. Záleží na zkušenostech instruktora jezdeckví, který by měl nastavit výcvik tak, aby předcházel zbytečnému selhání a pocitu méněcennosti, a to jak při výcviku, tak v práci kolem koní. Při zhodnocení celé tréninkové lekce by měla kritika být vyřčena jako první, aby jezdec neodcházel z hodiny demotivován. Na konci každého takového zhodnocení je potřeba vyzdvihnout něco pozitivního, co se jezdcí opravdu povedlo. Splnění nastavených cílů je o to složitější, protože probíhá se živým tvorem, kterému se ne vždy dá jednoznačně poručit.

Výsledky výcviku záleží na mnoha dalších faktorech, jako je fyzická zdatnost jezdce i koně, psychická odolnost jezdce i koně, tréninkové podmínky, kvalita instruktora jezdeckví, kvalita tréninkového materiálu nebo meteorologické podmínky. Instruktor by měl také využívat taxonomii cílů dle Davea, které se skládají z imitace, manipulace, zpřesňování, kooperace a automatizace (Vacínová, 2011, s. 108).

Pokud se na volnočasovou aktivitu jezdeckví budeme dívat jako na zájmovou aktivitu, kde se děti jen neučí jezdit na koni, ale také tam tráví čas mimo ježdění a práci u koní, pak je tady několik cílů, které má instruktor, jakožto pedagog volného času za úkol. Pávková (2002, s. 37-38) uvádí ve své publikaci dílčí cíle, které vedou jedince ke zdravému životnímu stylu, celoživotnímu vzdělávání, rozvíjení svých zájmů, uspokojování svých potřeb, učení se odpočívat a relaxovat. Píše také, že celoživotní zájmy mohou kladně ovlivnit i partnerské vztahy. Způsob zábavy se dále kladně odráží ve studijních i pracovních výkonech. Instruktor jezdeckví má za úkol nejen připravovat jezdce, ale také vést skupinu dětí, utvářet kamarádské prostředí, ve kterém se budou děti a mladiství dobře cítit a kam se budou rádi vracet. Možností, jak takovéto prostředí připravit je několik.

Mezi nejvíce používané patří hry, víkendové akce, tábory, příměstské tábory, různé formy brigád, společná klubová účast na závodech aj. Děti a mladiství musejí mít pocit, že někam patří, to je pro ně velmi důležité. Některá přátelství z mládí přetrvávají až do dospělosti a tvoří tak harmonické partnerské vztahy a uspokojují tak i sociální potřeby jedince.

4. Empirická část

Empirická část diplomové práce se věnuje charakteristice a analýze dat z kvalitativně orientovaného výzkumu. Výzkumná práce stojí na analýze výpovědí získaných prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů s instruktory jezdeckví, kteří pracují s dětmi a dospívajícími. Samotný výzkum je zaměřen na zmapování zkušeností instruktora jezdeckví z práce s dětmi a dospívajícími ve volném čase. Výstup z mé práce bude poskytovat pohled na instruktora jezdeckví nejen jako na trenéra v oblasti sportu, ale také na pedagoga volného času, který se dětem a dospívajícím věnuje i v oblasti osobnostního rozvoje.

4.1 Cíl a výzkumné otázky

Cílem teoretické části práce je zabývat se analýzou klíčových pojmů, jako je volný čas, faktory a funkce volného času, vymezit postavení pedagoga volného času, oblast jezdeckví a zabývat se rolí instruktora jezdeckví, prostřednictvím nichž jsem vytvořil koncept empirického šetření. Hlavním cílem empirické části diplomové práce je zmapovat zkušenosti instruktora jezdeckví z práce s dětmi a dospívajícími ve volném čase, ucelit je a umožnit využití zkušeností v praxi při vedení dětí se zájmem o jezdeckví.

Hlavní výzkumná otázka:

- Jaké jsou zkušenosti instruktora jezdeckví z práce s dětmi a dospívajícími ve volném čase?

Dílní výzkumné otázky:

- Jak probíhá spolupráce s rodinou v rámci volnočasové aktivity jezdeckví?
- Jaké efektivní přístupy používá instruktor jezdeckví k naplnění stanovených cílů?
- Jaké pedagogické úspěchy zažívá pedagog volného času ve volnočasové aktivitě jezdeckví?
- Jaká je motivace instruktorů jezdeckví k práci s dětmi a mládeží?
- Jaká je motivace instruktorů jezdeckví k DVPP?

4.2 Metodologie výzkumu

Pro empirickou část mé diplomové práce jsem zvolil kvalitativní výzkum. Švaříček a Šedřová (2007, s. 24) definují kvalitativní výzkum jako „*proces zkoumání jevů a problémů v autentickém prostředí s cílem získat komplexní obraz těchto jevů založený na hlubokých datech a specifickém vztahu mezi badatelem a účastníkem výzkumu. Záměrem výzkumníka*

provádějíciho kvalitativní výzkum je za pomoci celé řady postupů metod rozkrýt a reprezentovat to, jak lidé chápou, prožívají a vytvářejí sociální realitu.“

Pro výzkum mé diplomové práce jsem využil jako výzkumný nástroj hloubkový polostrukturovaný rozhovor, který je nečastější výzkumnou metodou v kvalitativním výzkumu. Švaříček (2007, s. 159) definuje polostrukturovaný rozhovor jako „*nestandardizované dotazování jednoho účastníka výzkumu zpravidla jedním badatelem pomocí několika otevřených otázek*“. Na polostrukturovaný rozhovor je třeba se řádně připravit. Prvním důležitým bodem je teoretická znalost zkoumaného prostředí.

Druhým důležitým bodem je příprava, která by měla vést k tomu, že si badatel vytvoří schéma základních témat, které vychází z hlavní výzkumné otázky (Švaříček, 2007, s. 160). Polostrukturované rozhovory jsem použil zejména proto, abych se od instruktorů jezdeckví dozvěděl co nejvíce důležitých informací pro následný výzkum mé práce. Dále jsem tuto metodu zvolil proto, že při hloubkovém rozhovoru dokáže výzkumník zachytit odpovědi v jejich přirozené podobě. Gavora (2008, s. 139) ve své publikaci uvádí, že při polostrukturovaném rozhovoru je stanovené základní téma a několik základních otázek, ostatní otázky pak vznikají v průběhu rozhovoru. Miovský (2006, s. 159) doplňuje, že se pořadí otázek může libovolně měnit a podle aktuální situace se mohou otázky doplňovat. Švaříček a Šed'ová (2007, s. 24) popisují, že „*podstatou kvalitativního výzkumu je do široka rozprostřený sběr dat bez toho, že by na počátku byly stanovené základní proměnné*“. Vyhodnocování rozhovorů jsem realizoval pomocí otevřeného, axiálního a selektivního kódování, které je součástí metody zakotvené teorie.

Otevřené kódování popisují autoři Švaříček a Šed'ová (2007, s. 211) „*jako techniku, která byla vyvinuta v rámci analytického aparátu zakotvené teorie, avšak díky své jednoduchosti a zároveň účinnosti je používána a použitelná ve velmi široké škále kvalitativních projektů*“. Výzkumník provádí otevřené kódování prvním průchodem dat, přičemž hledá data a přiřazuje jim označení, které popisuje určité téma. Po popsání kódů vytváříme seznam, ze kterého pak určujeme finální kategorie. Kódy systematicky řadíme podle vnitřní souvislosti nebo podobnosti.

Zakotvená teorie představuje sadu systematických induktivních postupů pro vedení výzkumu zaměřeného na vytváření teorií (Šed'ová, 2007, s. 84). Zakotvená teorie má tři druhy kódování, které rozkrývají data tak, aby se daly interpretovat, konceptualizovat a nově integrovat. Podle Strausse a Corbinové (in Švaříček a Šed'ová, 2007, s. 86) se rozlišují tři kódování a to otevřené, axiální a selektivní kódování.

Výzkumník vždy musí začínat otevřeným kódováním a až posléze provádět axiální a selektivní kódování. Pomocníkem v tomto kódování jsou poznámky, kde výzkumník třídí kódy podle podobnosti (Hendl, 2012, s. 246-247). Provedené rozhovory jsem nahrával na diktafon a posléze přepsal do písemné podoby. Písemné podoby rozhovorů jsou v příloze této práce.

4.3 Výzkumný soubor

Výzkumný soubor tvořilo šest instruktorů jezdeckví, kteří pracují s dětmi a dospívajícími. V tomto druhu výzkumu jsou respondenti voleni záměrně (Hendl, 2008, s. 149). Hlavním cílem celého rozhovoru bylo získat od respondentů dostatek dat, které jsem dále kodoval pomocí otevřeného, axiálního a selektivního kódování. Důležitou součástí celého rozhovoru je přátelská atmosféra, aby byl respondent uvolněný a tazatel tak získal co nejvíce informací. Výběr respondentů probíhal záměrně podle předem daných požadavků.

Patten (in Miovský, 2006, s. 135) popisuje, že na základě stanoveného kritéria cíleně vyhledáváme jen ty jedince, kteří toto kritérium splňují a jsou ochotni se do výzkumu zapojit. Jednou z nejdůležitějších požadavků bylo, aby byl respondent kvalifikovaný instruktor jezdeckví Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy. Každému z respondentů jsem v rámci zachování soukromí změnil jména podle zákona č. 101/2000 sb. o ochraně osobních údajů.

Každý respondent s nahráváním rozhovoru souhlasil a do výzkumného šetření vstupoval dobrovolně. V průběhu rozhovorů jsem se snažil o přátelskou atmosféru, aby se respondent cítil dobře. Při dotazování jsem nechal vždy respondenta mluvit a případně jsem se doptal na nějaké otázky. Po ukončení rozhovoru jsem každý rozhovor přepsal do písemné podoby a následně kodoval otevřeným kódováním, axiálním a selektivním kódováním, které jsou součástí zakotvené teorie.

4.3.1 Charakteristika respondentů

Markéta

Markéta, 32 let, Březová nad Svitavou. Markéta je absolventka stření školy v oboru sociálně správní na ISS v Moravské Třebové a vyšší odborné školy Litomyšl, obor předškolní a mimoškolní pedagogika. Markéta se koním věnuje od malička. Zkoušky základního výcviku jezdce splnila v roce 2006. O čtyři roky později si dodělala kurz instruktora jezdeckví pod hlavičkou České jezdecké federace. Pracuje jako pracovník v sociálních službách

v nízkoprahovém zařízení. V rámci své profese se věnuje dětem v zájmovém kroužku jezdeckví. Přípravuje děti na zkoušky základního výcviku jezdce a na menší regionální závody. Po zbytek času se věnují aktivitám spojeným s péčí o koně a systematické práci na rozvoji osobnosti dítěte.

Marie

Marie, 26 let, pochází z Lanškrouna. Marie je absolventkou Střední zemědělské školy v Lanškrouně a studovala bakalářské studium učitelství pro mateřské školy v Hradci králové. Ve svých 15 letech absolvovala zkoušky základního výcviku jezdce, po kterých začala její jezdecká kariéra. Při studiu na střední škole se aktivně věnovala jezdeckví a zdokonalovala se v tomto sportu. Ve čtvrtém ročníku absolvovala úspěšně kurz instruktora jezdeckví. Po maturitě se přestěhovala do Brna, kde začala pracovat jako instruktorka jezdeckví v jezdecké škole. Ve svém zaměstnání vede odpolední kroužek, kam dochází zhruba 10 dětí. Ve svém volném čase ráda jezdí na svém koni, výletuje nebo zajde s přáteli posedět. Ráda cestuje do zahraničí a poznává nová místa. Ve svém životě by se chtěla dostat na střední úroveň jezdeckého sportu, a hlavně se chce věnovat dětem a jejich rozvoji v oblasti jezdeckví.

Veronika

Veronika, 29 let, původem z Prahy, přechodné bydliště má v Brně. Veronika miluje koně a věnuje se jim celý život. Jezdit začala v 10 letech v Praze v jednom jezdeckém klubu. Při studiu na vysoké škole v Brně začala docházet do jezdecké školy, kde si později složila zkoušky základního výcviku jezdce. Později si dodělala kurz instruktora jezdeckví a začala se aktivně věnovat dětem a mládeži. Na práci s dětmi a koňmi jí nejvíc baví různorodost a nejraději sleduje rozesmáté děti, které spokojeně odchází domů z odpoledního kroužku. Ve svém volném čase se ráda věnuje nejen ježdění, ale také turistice a procházkám se psem. Ráda se věnuje ruční práci nebo tráví čas s rodinou.

Ondřej

Ondřej, 36 let, Brno. Ondřej je absolvent střední zemědělské školy v Lanškrouně a následně studoval pedagogiku na Masarykově univerzitě v Brně, bakalářské studium. Je to bývalý závodní jezdec v parkuru. Jeho výkonnost byla stupeň „S“. Jeho první zaměstnání po škole byla práce zootechnika v jednom zemědělském provozu ve východních Čechách. Během svého působení v zemědělském provozu se věnoval dále jezdeckví, udělal si kurz instruktora jezdeckví a sbíral zkušenosti s trenéry. Ondřej si po deseti letech koupil starší statek, který

společně se svou manželkou zrekonstruoval a postavil zde stáje a jízdárnu. Založili jezdecký klub a začali se aktivně věnovat výchově mladých jezdeckých talentů. Jejich jezdecký klub ale není jen o výchově jezdeckých talentů, ale i o výchově dětí, jejich smysluplnému trávení volného času v přírodě a na venkově. Se svými svěřenci se účastí závodů po celé České republice.

Miroslava

Miroslava, 30 let, bydliště Svitavy. Miroslava je absolventkou střední zemědělské školy v Lanškrouně v oboru Agropodnikání, se zaměřením na chov koní a jezdeckví. Po střední škole, kde aktivně jezdila a účastnila se závodů absolvovala kurz instruktora jezdeckví. Dále studovala bakalářský studijní program v pedagogickém oboru v Brně. Po studiu se vrátila zpět do rodného města, kde začala pracovat ve volnočasovém sektoru, kde působí jako pedagog volného času. Mezi její další koníčky patří zvelebování jejího auta nebo posezení s přáteli. Práci s dětmi dělá ráda a chtěla by se v ní nadále zlepšovat.

Pavčina

Pavčina, 59 let, Brno. Je matkou tří synů. Studovala gymnázium a v pozdějším věku si dodělala kurz pedagogického minima. Za svou jezdeckou kariéru vystřídala nespočet koní a rukama jí prošlo několik svěřenců, kteří se jezdeckví věnují dodnes. Jezdeckví se věnuje od svých 13 let. Nejvyšší dosažená výkonnost je stupeň „S“. Účastnila se československého mistrovství dorostu v drezuře, kde skončila na 7. místě. Ve čtyřiceti letech si udělala kurz instruktora jezdeckví, ale dětem a mládeži se začala plně věnovat až od svých padesáti let. Mezi její největší koníčky patří samozřejmě koně. Má ráda svého psa Maxe, miluje děti a ráda tráví čas v přírodě.

4.4 Výsledky otevřeného kódování

Na základě otevřeného kódování jsem dospěl k 6 kategoriím:

- Nutnost dobré komunikace a spolupráce mezi rodinou dítěte a instruktorem jezdeckví
- Instruktor jezdeckví jako kamarád s otevřenou náručí, kterému děti a mládež důvěřují
- Největší motivací instruktora jezdeckví je úspěch svěřenců
- Instruktor jezdeckví jako rádce při řešení problémů dětí a mládeže
- Pochvala jako nejvýznamnější motivační faktor v jezdeckví
- Čas a finance jako překážka v dalším vzdělávání Instruktora jezdeckví

4.4.1 „Nutnost dobré komunikace a spolupráce mezi rodinou a instruktorem jezdeckví“

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah	
Komunikace	Důležitá	Nepodstatná
Spolupráce rodiny	Stěžejní	Marginální
Komunikace v rodině	Zlepšující se	Zhoršující se
Podpora rodiny	Významná	Nevýznamná

Komunikace a spolupráce mezi rodičem a pedagog volného času je základní předpoklad pro kooperaci všech aktérů volného času dětí a mládeže. Z výsledků první kategorie je zřejmé, že komunikace a spolupráce hraje důležitou roli. Dotazovaní instruktoři zmiňovali, že s nimi rodiče ohledně svých dětí hodně komunikují. Respondentka Mirka uvedla, že *„rodiče mají zájem a chtějí se mnou komunikovat a dozvědět se, jak se tomu dítěti daří a tak.“*

Z rozhovorů je taky zřejmé, že mají rodiče zájem o to, jak se dítěti v aktivitách ve volném čase daří. Respondentka Pavlína uvedla, že *„většinou se rodiče ptají na začátku toho odpoledne, když je dovezou, co budeme dělat a pak když si pro ně přijedou, tak se ptají, jak to šlo.“* Zájem některých rodičů je velký. Miroslava říká, že rodiče se *„hodně zajímají o to, jak to děckám šlo a jak se chovali.“*

Instruktoři jsou komunikaci otevřeni a snaží se podat rodičům co nejpodrobnější informace. Marie: *„Já se snažím jim podat vždycky ucelené informace o tom, jak to dětem na koních šlo, v čem se zlepšili, co je potřeba ještě zlepšit a tak. Je to fakt hlavně o té komunikaci.“* Pavlína dokonce popisovala některé rodiče takto: *„na druhou stranu jsou rodiče, kteří jsou vstřícní, báječní, fantastičtí.“*

Respondentka Veronika popisovala, že se rodiče ptají jak na začátku odpoledne, tak i když si pro děti přijedou a někteří rodiče zůstávají a pomáhají celé odpoledne. *„Většinou přivedou dítě, zeptají se, co a jak budeme dělat. Když si pro ně přijdou, zajímají se, jak jim to dnes šlo, nebo jaké udělali pokroky. Ale jsou i rodiče, kteří tam s dětmi jsou celé odpoledne a pomáhají nám.“*

Jako velmi významná se ukázala spolupráce mezi rodinou a instruktorem jezdeckví. Tu respondenti uváděli velmi často. Jde jak o spolupráci v rámci odpoledních aktivit, tak o spolupráci jako je třeba sponzorství. Mirka popisovala, že spolupráce je hodně o komunikaci: *„Spolupráce vypadá tak, že se většinou s rodiči domlouváme na organizačních*

věcech ohledně termínů, a celého průběhu kroužku po celý školní rok. “ Marie popisuje, že: „je ideální, když mají rodiče zájem se účastnit a můžeme spolupracovat. “ Ondřej popisoval, že je s některými rodiči i v přátelském vztahu, a že se někteří rodiče podílejí i na financování materiálů pro volnočasové aktivity: „Takže já s rodiči hodně kooperuji, řešíme i celý chod stáje, financování a tak. Někteří rodiče jsou už i naši blízcí známí, takže někde je ta spolupráce opravdu úzká. My s nimi musíme řešit to, kam se ty děti mají dostat, nebo spíš kam chceme všichni, aby se to dítě dostalo a jak hodně jsou oni ochotní ho podporovat. “ Respondentka Marie uvedla, že „je super, když se ty rodiče podílejí na financování různých nových věcí. “

Nejen spolupráce mezi rodinou a instruktorem se ukázala jako jediná. Instruktoři se hojně zmiňovali i o spolupráci mezi rodiči a dětmi. V případě, že se rodiče účastní odpoledních aktivit, nebo i víkendových aktivit, které pro rodiče s dětmi instruktoři připravují. Ondřej popisoval situaci u nich v klubu: *„Spolupráce? No, tak u nás je to hodně propojené, protože někteří rodiče chodí jezdit s dětmi, takže tady s nimi tráví odpoledne nebo i celé dny.“* Marie popisuje průběh spolupráce rodičů a dětí: *„Ti, kteří zůstanou nám i pomáhají s přípravou koní, mají zájem o to, co budem dělat, někdy se i sami s dětmi účastní některých aktivit. Pak je hezký pozorovat, jak ty děti s rodičema hezky spolupracují.“* Miroslava popisuje, že rodiče jsou rádi, když mohou s dětmi trávit odpoledne nebo i den o víkendu: *„Rodiče to hodně vítají, protože se rádi účastní takových to akcí, kde mohou trávit čas společně s dětmi. Mají si pak o čem povídat a na co vzpomínat.“* Markéta uvedla, že je důležité dělat takové akce, kde rodiče s dětmi spolupracují. Myslí si, že komunikace v rodinách někdy vážne. Společný zájem dětí a rodičů je velkou výhodou v komunikaci i spolupráci v rodině. *„Tak když jsou ty akce pro rodiče, tak oni se musí zapojovat v rámci aktivit, které nachystám. Nejčastěji vybírám aktivity tak, aby spolu museli děčka s rodičema spolupracovat a mluvit. To si myslím, že je problém dnešních rodin, že spolu málo v rodině mluví.“* Pavlína uvedla, že se snaží pracovat tak, aby spolu rodiče s dětmi spolupracovali: *„já se snažím to vždycky tak korigovat, aby to padlo na rodnou půdu hlavně ve vztahu toho rodiče s dítětem.“* Ondřej vysvětluje, jak on nastavuje spolupráci dětí a rodičů: *„U nás to je nastavené tak, aby když ten rodič přijde, aby tomu dítěti pomáhal a aby spolu spolupracovali. Jsem rád, že k tomu nemusím mnohdy vytvářet ani žádní prostředí, pro některé rodiče je to samozřejmé.“* Veronika popisuje, že se snaží vytvořit prostředí pro to, aby spolu rodina fungovala: *„Hlavně třeba když o děti vím, že to mezi dítětem a rodičem je takové nahnuté, tak se snažím, aby spolu spolupracovali a by se ten jejich vztah zlepšoval. Protože u těch činností u koní musí fakt spolupracovat. Hodně se mi to už osvědčilo, že to funguje.“* Z této kategorie je zřejmé, že komunikace a spolupráce je hodně důležitá a že pozitivně ovlivňuje vztahy nejen mezi rodinou a instruktorem jezdeckví, ale hlavně mezi rodiči a dítětem.

4.4.2 „Instruktor jezdeckví jako kamarád s otevřenou náručí, kterému děti a mládež důvěřují“

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah	
Důvěra	Významná	Nepodstatná
Kamarádství	Důležité	Nedůležité
Dodržování pravidel	Volné	Striktní
Sankce	Velké	Malé

Instruktor jezdeckví, jakožto činitel volného času dětí a mládeže se vždy snaží pro své svěřence nejen trenérem, ale i kamarádem a mít pro ně vždy otevřenou náruč. Jinak tomu není ani v případě mých respondentů. Každý z instruktorů se snaží být pro děti kamarádem, ale zároveň je důležité, aby byla nastavená pravidla, která se musí dodržovat. Veronika uvedla, že: *„Když prostě někdy poruší někdy pravidla, tak jim třeba zakážu jít ke koním nebo tak. Já hlavně chci, aby když už ten trest musím použít, tak aby ty děcka věděli, proč ten trest přišel a co by se mohlo stát, kdyby se ty pravidla nedodržovali.“* Mirka: *„Pokud jsou nastavený nějaký pravidla, musí se dodržovat.“*

Dalším z významných ukazatelů je důvěra v děti a mládeže v instruktora jezdeckví. Je pro ně vrbou, jak popisuje Pavlína: *„no, to víš, že svěřuji. Vždyť já si někdy přijdu jak vrba. Ale proto tady pro ně sem přece. Máme děti, kteří si sednou a nezavřou pusu a přesně vím, co dělá babička, dědeček, kdy se táta s mámou pohádá, kdy tam byla teta na návštěvě a tak.“* Respondentka Marie zase s humorem popisuje: *„povídám si s dětmi hodně, oni se u těch koní tak otevřou, že ze sebe kolikrát vyklopí asi i to, co by normálně neřekly. Oni se svěřují tak se vším možným.“* Veronika si zakládá na tom, aby k ní děti neztratili důvěru a uvádí, že je tu pro vždy pro ně, když je něco trápí: *„Dost často se svěřují. Hlavně malý děti a pak už skoro ty dospělí. Někdy ty menší děti řeknou i to, co by rodiče asi nechtěli abych věděla, smích. Já si s dětmi tu důvěru buduji, zakládám si na tom aby mi mohli věřit, takže bych je nerada zklamala. A oni se mi pak můžou se vším svěřit, od toho tu pro ně přeci jsem.“* Miroslava popisuje, že se děti svěřují a že si k ní postupem času najdou všechny děti cestu: *„Ty děcka, co mají na jazyku, to většinou řeknou. Svěřují se hodně. Já se snažím pro ně být kámoška. Aby se mi mohli fakt svěřit nemuseli se bát za mnou přijít s čímkoliv. Myslím, že se mi to daří, ne samozřejmě u všech, ale většina je sdílná a najdeme si k sobě tu cestu.“* Veronika se drží teorie, že zájmová činnost je dobrovolná a je potřeba, aby se v ní děti cítili dobře: *„Já se snažím pracovat hlavně*

s pozitivní motivací. Pořád je to jejich volný čas a není to škola, takže aby se nebáli, že tady na ně někdo bude rvát nebo jim něco zakazovat. A oni si ty děti toho pak váží a chovají se dobře.“

Ondřej je typickým kámošem pro všechny. Zastává názoru, že je potřeba dětem vymyslet zábavný program, hlavně aby byla sranda, ale aby zároveň ta sranda přinášela nějaký účinek pro děti: „Já rád vymýšlím nové hry, různé soutěže s koňma, přespávačky, víkendové akce, mini klubové závody a různé akce, aby se pořád něco dělo a byla sranda. Vždyť o to přece jde nejvíc, aby si děcka ten čas odpoledne užili a zároveň aby jim to něco přinášelo dál.“ Markéta si hodně zakládá na důvěře u dětí: „Bavíme-li se o dětech, který už ke mně chodí dýl, tak pro ty jsem vrba, ty co neví nepoví. Děcka u mě v kroužku se svěřují hodně, hodně s nimi o tom mluvím, nechci hlavně ztratit jejich důvěru, takže nedělám nic, co oni nechtějí.“ Pavlína uvedla, že: „Hlavně děcka ví, že když mají nějaký problém, že se na mě můžou obrátit, že jsem tu vždycky pro ně.“ Ondřejovi není lhostejné, v jakém prostředí se děti nachází proto uvádí, že: „Já se hlavně snažím dětem vytvářet takové prostředí, aby se u nás cítili dobře a zapomněli na všechny problémy, které je trápi.“

4.4.3 „Největší motivací instruktora jezdeckví je úspěch svěřenců“

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah	
Motivace	Významná	Nepodstatná
Překonání strachu	Viditelné	Skryté
Podpora sebevědomí	Důležitá	Nedůležitá
Sportovní úspěch	Podstatný	Nepodstatný

Každý trenér má velkou radost, když se jeho svěřencům daří. Jinak tomu není ani u instruktora jezdeckví. Respondenti často odpovídali, že je pro ně úspěch svěřenců velkou motivací. Nemluvíme jen o úspěchu na koni v soutěžích, ale i o úspěchu v překonání strachu, nebo třeba posílení sebevědomí. Ondřej odpovídal na otázku, co je pro něho největším motivem: „Asi posouvat děcka dál, učit je jezdit a sledovat jejich pokroky, to mě baví asi nejvíc.“ Mirka popisuje svoji radost z úspěchu svých svěřenců při plnění základních jezdeckých zkoušek: „Tak určitě, už jsem o tom taky mluvila, třeba když moji svěřenci splní zkoušky základního výcviku jezdce nebo když se umístí na závodech, ale to má asi každý instruktor stejně. Vždy každého potěší, když má jeh práce nějaký smysl a někam vede.“ Ondřej uvedl, že je pro něho úspěch jakékoli umístění jeho svěřenců v soutěžích, ale i úspěch méně talentovaného dítěte, které se dostane na závody: „tak moji svěřenci se každoročně účastní

minimálně oblastního mistrovství, kde se umísťují do 5. místa. Pak taky každoročně spoustu dětí přivedu ke zkouškám základního výcviku jezdce. No a taky je pro mě úspěch, když najdu třeba nějakou dvojici kůň jezdec, která k sobě opravdu pěkně pasuje a je nadějná do dalšího závodění. Nebo když je s prominutím nějaké jelito, kterému to nejde a pak se to zlomí dostane se s koněm taky na závody a třeba se i umístí. To všechno je pro mě úspěch a posouvá mě to v další práci dál a dál.“ Pavlína doplňuje radost z úspěchu jejich svěřenců: *„pak taky mám úspěchy instruktorské, kdy moje svěřenci vyhráli závody. Na to jsem hodně pyšná.“* Veronika: *„Nebo když se umístí dobře na nějakých závodech. To je moje odměna za odvedenou práci.“*

Jak ukázal výsledek rozhovorů, trenérské úspěchy nejsou jedinou motivací v práci instruktora jezdectví. Instruktoři vnímají jako úspěch úsměv na tváři dětí, nebo překonání strachu. Ondřej popisuje: *„a tak celkově, každý úsměv na tváři je pro mě úspěch.“* a dodává, že *„Takže mým největším úspěchem je to, když jsou děcka v pohodě, kamarádi spolu a pomáhají si navzájem.“* Mirka uvedla, že má radost z toho, když se její svěřenci posouvají dále nejen ve sportu: *„Stačí, když tam bude spokojen a bude zažívat radosti a úspěchy, které ho budou posouvat dále.“* Marie popisoval případ, kdy musela jedné své svěřenkyni, která si vůbec nevěřila pomáhat s překonáním strachu a posilovat sebevědomí: *„Musela jsem s ní hodně pracovat i mimo ježdění, hodně posilovat její sebevědomí a dát tomu čas. Ale nakonec to vyšlo, za což jsem ráda. Bylo to pro ni hodně důležité. Prostě si moc nevěřila a chtěla sama sobě dokázat, že na to má.“* Pavlína povídala o chlapci, který měl strach z ježdění: *„Pak taky s jedním klukem, který se hodně bál a díky systematické práci i s rodiči jsme dokázali vytvořit takové podmínky, díky kterým už se tolik nebojí a začal dělat pěkné pokroky.“* Marie také popisovala, že jí motivuje radost a úspěch dětí: *„Mě se vždycky hodně líbí, když se ty děti za tu pochvalu úplně rozzáří a jsou šťastní. Z toho mám vždycky dobrý pocit. A hlavně oni z toho mají dobrý pocit. A to je posouvá dál. To je u těch koní hodně důležité, protože občas se ty děti bojí a překonat ten strach není vždycky jednoduché.“* Veronika přidala také svůj případ, kdy dítě zažilo úspěch z překonání strachu: *„Já jsem vždycky ráda, když se mi povede to dítě někam posunout. Třeba když má nepřekonatelný strach z koně nebo z ježdění a společně to nějak vyřešíme a strach překonáme.“* Pavlína vystihuje, že je důležité podporovat sebevědomí: *„A to je spojeno zase s tou motivací, to je to o čem jsem mluvila na začátku. Prostě podporovat to sebevědomí. To je gró všeho.“* Ondřej k tomuto dodává, že: *„Všeobecně ale můžu říct, že když ty děcka zažívají úspěch, posouvá je to opravdu raketovou rychlostí ku předu.“*

4.4.4 „Instruktor jezdeckví jako rádce při řešení problémů dětí a mládeže“

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah	
Řešení problémů	Důležité	Nedůležité
Samostatnost	Velká	Malá
Podpora	Významná	Nevýznamná
Potřeby jedince	Uspokojené	Neuspokojené

Výsledky výzkumu ukazují, že instruktor jezdeckví je i významným rádcem při řešení problémů nebo konfliktních situací v životě dětí a mládeže. Skutečnost, že děti a mládež instruktorům věří a s problémy se svěřují jsme si již popsali. Teď se zaměříme na to, jak instruktoři řeší problémy s dětmi. Nejčastějšími problémy, se kterými se děti svěřují, jsou nehody se sourozenci, s rodiči nebo ve škole. Marie popisuje problémy, se kterými se děti nejčastěji svěřují: *„Oni se svěřují tak se vším možným. S problémy hlavně ve škole, s kamarádama i v rodině. Občas řeším že je někdo doma naštvál. Většinou je to spíš ohledně sourozenců. A takovéto každodenní, kdy ty děcka říkají, že je rodiče někdy neposlouchají, že jim něco zakázou třeba za špatný známky a tak.“* Markéta uvedla, že děti velmi těžce nesou rozvody rodičů, kterých bohužel přibývá: *„Tak nejčastěji to jsou asi rozvody u rodičů. Těch přibývá a děcka to nesou celkem špatně. Většinou řeší, kam mají jít, jestli k mamce nebo tátovi. Teda to řeší ty větší děcka. U těch malých je to spíš o tom, že dostali zaracha nebo tak. Pak se taky často svěřují s problémy ve škole, hlavně s nějakou počáteční šikanou nebo problémy s učením a tak.“* Veronika zase přidala zajímavý pohled, že se hodně svěřují menší děti a pak ti dospívající: *„Hlavně malý děti a pak už skoro ty dospělí. Někdy ty menší děti řeknou i to, co by rodiče asi nechtěli abych věděla, smích. Nejčastěji se svěřují s tím, že je třeba zlobí sourozenec, nebo že se rodiče doma často hádají. Oni se ty děti hodně u koní otevrou a povídají často i to, co by normálně neřekli.“* Najdou se i problémy s nevydařeným vztahem. Pavlína přiblížila jednu zkušenost, kdy řešila rozchod ve vztahu: *„Třeba minule za mnou přišla jedna holčina, že se jí zhroutil svět, že jí opustil kluk. Tak já říkám: Víš co? Tak dneska si budeš jezdit, jak chceš, já ti do toho nebudu vůbec kecat a budeš si jezdit pro radost, a hlavně jsem jí říkala, že koně jsou lepší než všechny kluci světa. A pak ta holčina slízala z koně úplně rozesmátá a už nemyslela na to trápení.“*

Nejčastějším řešením problémů nebo situací, se kterými si děti a mládež neumí poradit je vyslechnutí a nabídnut pomocné ruky. Marie popisuje pomocnou ruku dětem takto: *„Když*

s nějakým problémem přijdou, tak se je s nimi snažím vyřešit. Vždy se snažím s nimi o tom mluvit. Ty děcka potřebují, aby je někdo vyslechl že jo. Zároveň se snažím jim vždycky poradit.“ Zároveň dodává, že když by se vyskytl nějaký závažnější problém, obrátila by se určitě na rodiče nebo na nějakého odborníka: *„Kdyby to ale zašlo do nějakých vážnějších problémů, obrátím se na rodinu nebo odborníka.“* Pavlína také zastává názoru, že je potřeba je vyslechnout a k vyřešení problému je nasměrovat: *„Ono to úplně nejde jim říct musíš dělat to a to, ale nabídnout jim nějaké řešení a tu situaci s nimi probrat důkladně a najít společně nějakou cestu k vyřešení těch problémů. Třeba se i podívat na to, jestli i to dítě udělalo všechno správně a dát jim zpětnou vazbu.“* Na závěr dodala, že je důležité, aby děti věděli, že tu pro ně vždycky je: *„Hlavně oni ví, že když mají nějaký problém, že se na mě můžou obrátit, že jsem tu vždycky pro ně.“* To stejné si myslí i Ondřej, který uvedl, že je potřeba nechat dětem samostatnost i v řešení problémů, samozřejmě pod dohledem: *„Když ale přijdou s nějakým problémem, tak se vždy snažím je navést na nějaké řešení, ale takovým způsobem, aby na něho museli přijít oni. Nikdo jim do nekonečna nebude stát za zadkem a řešit za ně jejich problémy, že. Vždy s nimi o tom promluví, snažím se, abych znal pravdu o obou stran, což je někdy hodně složité, ale aby se na to člověk nekoukal jen z toho jednoho úhlu pohledu.“* Veronika si v řešení problémů zakládá na vzájemné důvěře, kterou nechce ztratit: *„Já si s dětmi tu důvěru budu, zakládám si na tom, aby mi mohli věřit, takže bych je nerada zklamala. A oni se mi pak můžou se vším svěřit, od toho tu pro ně přeci jsem.“* Miroslava k řešení problémů přistupuje velmi individuálně a s opatrností: *„Většinou to řeším formou rozhovoru, kde se ptám na různé otázky, abych si o té situaci udělal obrázek. Také se jich vždy ptám, jestli je jim to příjemné a jestli se o tom chtějí bavit. Nerada z nich tahám něco křečovitě.“* K tomu také dodává, že když by měla problém celá skupina, bude to řešit podle závažnosti problému: *„Když by to byl problém celé skupiny, tak zase budu postupovat podle závažnosti toho problému. Když to bude jen nějaké nedorozumění, tak si sednu s celou skupinou a probereme to.“* Markéta si myslí, že je nejdůležitější je vyslechnout a v případě nějakého závažnějšího problému se poradit s odborníkem: *„Tak hlavně se o tom snažím s děckama mluvit, to je asi pro ně nejdůležitější a pro mě to prvotní, jak jim můžu pomoci. No a pak to klasicky rozebíráme, zkoušíme přijít na nějaká nejvhodnější řešení. Pokud to dítě chce, přizveme k tomu rodiče nebo nějakého odborníka, ale to se mi často nestává.“* Ondřej se především snaží vytvářet takové prostředí, aby děti zapoměly na to, že je něco trápí: *„Vždycky to záleží na konkrétním dítěti a problému. Já se hlavně snažím dětem vytvářet takové prostředí, aby se u nás cítili dobře a zapoměli na všechny problémy, které je trápí.“*

4.4.5 „Pochvala jako nejvýznamnější motivační faktor v jezdeckví“

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah	
Motivace	Důležitá	Nedůležitá
Odměny	Časté	Zřídka
Tresty	Používané	Méně používané
Sebedůvěra	Vyšší	Nižší

Pochvala je všeobecně známá jako motivační prostředek v jakémkoli odvětví. V jezdeckví tomu není jinak. Z výsledku této kategorie vyplývá, že instruktoři používají pochvalu, která děti a mládež motivuje a zároveň ji posunuje ve svých cílech dál. Marie používá odměnu hlavně proto, že děti motivuje: „*já hlavně chválím, to jim vždycky zvedne sebevědomí a zároveň je to i dost motivuje.*“ Pavlína je ráda, když se děti rozzáří a hodně jim tleská: „*No a co se týče těch odměn, tak to já nejvíc používám pochvaly. To máš vidět, jak se ty děti pak rozzáří a jsou úplně šťastní. Třeba jim zatleskám. Vyjádřím prostě obrovský obdiv k tomu, co se tomu dítěti povedlo.*“ Miroslava vysvětluje rozdíl mezi dětmi: „*Používám hlavně odměny, ty jsou pro děcka hodně motivační. Zase to záleží na povaze té situace. Některému děcku stačí obyčejná pochvala a lítá v nebesích, některé je zase na ty odměny víc ctižádostivé.*“ Ondřej doplňuje, že používá „*odměnu jako pozitivní motivaci. Ty odměny jsou důležité. Tak, jak odměňujeme koně za dobrý výkon, je třeba odměnit i jezdce. Ne tak, že ji dáme cukr, ale slovně, to je neefektivnější.*“ Stejně jako Ondřej vidí i Markéta efektivnější slovní odměnu než materiální: „*Co se týče odměn, nejčastěji používám odměny jako je pochvala, spíš jakože slovní odměny, než ty materiální.*“ Miroslava je názoru, že za výkon dětí na koni není potřeba žádná materiální odměna, ale za vítězství v soutěži dětem náleží nějaká sladkost: „*Taky je odměna a odměna. Nerada uplácím děcka něčím, nakonec to dělají pro sebe a já nevidím důvod proč je motivovat něčím hmotným. Samozřejmě, že když hrajeme nějaké soutěže, vždy pro ně mám připravenou nějakou odměnu. Ted jsem spíš myslela, že při tom tréninku to jsou jen slovní odměny.*“ Veronika používá jako odměnu třeba možnost vybrat si příště koně, to prý funguje dobře: „*No a co se týče odměn, tak pro děcka je největší odměnou pochvala, když se jim něco povede. A taky třeba to, že si příště můžou vybrat koně na kterého chtějí jít jezdit. Nebo to že je pochválím pak před celou skupinou a dám jim na chvíli třeba možnost vést tu skupinu na*

jízdně.“ Podobnou metodu využívá i Marie: „*Další metodu odměny používám třeba to, že si pak můžou vybrat koně na příště nebo že mohou vybrat nějakou hru, kterou chtějí hrát.*“

Ondřej využívá zpětnou vazbu z videa ze závodů nebo z tréninku: „*Probereme celý trénink, řeknu jim nedostatky a zároveň vyzdvihnu to, co se povedlo. Dělán to zpravidla na konci, aby ty děcka odcházeli s dobrým pocitem a motivací pro další trénink.*“ A dodává, že: „*Odměny jsou samozřejmě důležité, nenahraditelné a motivační.*“ Pavlína dodává, že pochvala je důležitá hlavně v krizových situacích: „*Hodně dobrý je to v krizových situacích, když třeba to dítě z toho koně spadne. Tak já ho většinou nelituju, ale snažím se ho hned pochválit, jak to pěkně všechno zvládlo, tak aby zapomnělo na to, že ho třeba něco trochu bolí.*“

4.4.6 „Čas a finance jako překážka v dalším vzdělávání Instruktora jezdectví“

Vlastnosti	Dimenzionální rozsah	
Časové možnosti	Velké	Malé
Seberealizace	Potřebná	Nepotřebná
Motivace	Velká	Malá
Podpora zaměstnavatele	Zjevná	Nevýrazná

Poslední kategorie se zaměřuje na další vzdělávání instruktorů jezdectví. Z výsledku rozhovorů je zřejmé, že největší překážkou v dalším vzdělávání je čas a finance. Protože jezdectví a celková péče o koně zabírá hodně času, vysvětluje to i překážku v dalším vzdělávání instruktorů. Jednou z otázek rozhovoru byla i podpora zaměstnavatelů v dalším vzdělávání. Podpora zaměstnavatelů se jeví jako častá. Někteří instruktoři pracují jako soby samostatně výdělečně činné, rozhodnutí o dalším vzdělávání je jen na nich. Většina instruktorů se ale chce dál zdělat. Marie je ráda, že když chce jet na nějaký kurz, zaměstnavatel jí podporuje: „*Tak můj zaměstnavatel mě podporuje už tím, že mi dává možnost pracovat tam, kde pracuji. A taky když jedu na školení nebo kurz, dává mi studijní volno, což moc vítám.*“ Pavlína by se ráda zúčastnila nějaké ho společného setkání s instruktory: „*Určitě bych uvítala nějaké kurzy pro instruktory. Nebo třeba nějakou schůzku s ostatními instruktory, kde bychom si mohli předat zkušenosti, to by pro mě bylo asi hodně užitečné. Já bych ráda nabídla mé zkušenosti mladším. Protože když tě napadají různé otázky, tak by bylo dobré to probrat s ostatními a víc hlav víc ví.*“ Miroslava ví, že když bude chtít dál studovat, zaměstnavatel jí v tom nebude bránit: „*A hlavně vím, že když bych si chtěla dodělat třeba trenéra, tak že mě v tom podpoří a dá mi*

i studijní volno.“ Ondřej je jeden z případů, který pracuje jako OSVČ, proto odpovídal takto: *„Podporujeme se s manželkou do dalšího vzdělávání, abychom neusnuli na vavřínech.“* Markéta má další vzdělávání povinné v rámci své profese: *„Tak my máme i nějak povinné vzdělávání, takže ať chci nebo ne, tak určitě musím nějak kurzy splnit.“* Veronika si váží podpory od zaměstnavatele: *„Tak dává mi možnost jet na různé kurzy, některé mi i zaplatí. Tak je fajn, že mě v tom podporuje.“*

Motivací je pro instruktory nejčastěji svůj osobnostní rozvoj a to, že chtějí být stále lepší a lepší. Marie: *„Tak pro mě je největší motivací asi vlastní posun. Nechci zakrnět a chci se dál posouvat.“* Pavlína poukazuje na to, že u koní se učíš celý život: *„U koní se učíš celý život. A u té práce s děckama je to úplně stejný. Když už si myslíš, že tě nemůže nic překvapit, vždycky se něco najde. Pořád jsou nějaké nové poznatky a zkušenosti.“* Dále také vidí výhodu v starším věku: *„Výhodou staršího věku je, že díky zkušenostem, které máš si umíš roztrždit, co je dobré si zapamatovat a na co je dobré raději rychle zapomenout. Aby to tvoje rozhodnutí bylo co nejlepší.“* Miroslava naopak vidí dobro v dalším vzdělávání také v tom že i děti vnímají, že se jejich vzor stále vzdělává: *„Hlavně jak jsem už říkala, chci být pro děcka vzorem, aby viděli, že je dobré studovat a pořád se vzdělávat, že je to celoživotní proces, že to nekončí po tom, co udělají základku nebo maturitu.“* Ondřej hledá inspiraci i v zahraničí: *„Být lepší, než jsem teď. Chci se pořád zlepšovat, hlavně v tom trenérství. Proto sleduju hodně zahraniční trenéry, teda když na to mám zrovna čas. Taky si chci dodělat trenéra, ale to až bude trochu čas, teď je t jeden velký blázelec.“* Veroniku motivují další znalosti: *„Tak já se všeobecně ráda učím. Takže asi touha poznávat nové věci a učit se novým věcem. Nerada zaostávám a chci se dál posouvat.“*

Z rozhovorů bylo zjištěno, že největší překážkou v dalším vzdělávání instruktorů jezdeckví jsou čas a peníze. Marie odpovídala, že kurzy jsou i finančně náročné: *„Tak hlavně časové. Pořád je toho moc, člověk by toho chtěl tak moc stihnout a zvládnout, ale nedá se to všechno prostě. A taky asi finanční překážka. Dost kurzů je hodně náročná nejen finančně.“* Veronika objasňuje, že na kurt trenéra musí mít instruktor pět let praxe: *„Hlavně čas, protože abych si mohla udělat trenéra, musím prokazatelně 5 let působit v roli instruktora jezdeckví.“* K trenérskému kurz dodává jeho finanční náročnost: *„Když si vezmu ten trenérský kurz, tak to dojíždění na něj a placení ubytování mě a koni, tak to mě vyjde na spoustu peněz. Takže musím šetřit a dál se vzdělávat, abych se do toho mohla brzy pustit.“* Miroslava se na překážky dívá optimisticky: *„Tak překážky. Když chceš něčeho dosáhnout, tak neexistují překážky. To je samozřejmě nadsázka, ale já, když chci něco dokázat, tak si za tím jdu a je to. Ale teď by mě v tom bránil hlavně čas, toho je pořád míň a míň.“* Ondřej to vidí podobně jako Veronika:

„Překážky jsou všude a pořád budou. Peníze, čas a pořád dokola. Jinak asi žádné, chuť vzdělávat se mám pořád. Nejhorší je asi ten čas.“ Mirka vidí největší překážku ve financích: „Tak největší překážkou je čas, to asi nejsem sama, kdo to tak má. Pak taky někdy ty finance, když bych chtěla na kurz, který mi zaměstnavatel neproplatí.“ Pavlína s humorem dodává: „Tak u mě nejvíc asi čas a občas i lenost. Občas se musím do něčeho dokopnout.“

4.5 Axiální kódování

Axiální kódování je součástí metody zakotvené teorie. Miovský (2006, s. 226) definuje zakotvenou teorii jako teorii induktivně odvozenou z procesu zkoumání jevu, který ji prezentuje. Shromažďování údajů a jejich analýza a samotná teorie se vzájemně doplňují. Rozdíl od jiných teorií je v tom, že nezačínáme teorií, ale začínáme zkoumat oblasti a necháváme, aby se v průběhu výzkumu mohlo vynořit to, co je v této oblasti významné (Mioviský, 2006, s. 226).

Axiální kódování je „souborem postupů, pomocí nichž jsou údaje po otevřeném kódování znovu uspořádány prostřednictvím vytvářených spojení mezi kategoriemi“ (Mioviský, 2006, s. 229). Švaříček a Šedřová (2007, s. 232) popisují axiální kódování jako navazující techniku, jejím cílem je vytváření spojení mezi kategoriemi a subkategoriemi, které probíhají v rámci paradigmatického modelu.

4.5.1 Paradigmatický model

PŘÍČINNÉ PODMÍNKY -> KONTEXT -> INTERVENUJÍCÍ PODMÍNKY -> STRATEGIE JEDNÁNÍ A INTERAKCE -> NÁSLEDKY

4.5.1.1 Jev

Jevem chápeme „ústřední myšlenku, událost či případ, se kterým mají interakce a jednání nějaký vztah“ (Mioviský, 2006, s. 229).

V rámci axiálního kódování jsem jako ústřední myšlenku, tedy jev zvolil **instruktor jezdeckví jako významný článek v životě dětí a mládeže ve volném čase**. Tento ústřední jev jsem zvolil na základě výsledků z otevřeného kódování, protože je tento jev propojený ve vztahu s ostatními kategoriemi.

4.5.1.2 Příčinné podmínky

Příčinné podmínky jsou „*události, které vedou k výskytu nebo vzniku nějakého jevu*“ (Miovský, 2006, s. 229). Ústřední jev se objevuje za podmínek jako je vyslechnutí problému, nabídnutí pomocné ruky, nalezení společného řešení. Za těchto podmínek dochází k řešení problémů s dětmi a mládeží.

4.5.1.3 Kontext

Kontext je „*konkrétní soubor vlastností, které jevu náleží, tj. umístění události nebo případů tohoto jevu na dimenzionálních škálách*“ (Miovský, 2006, s. 229). Strauss a Corbinová (1999, s. 70) popisují kontext jako konkrétní soubor podmínek, za nichž jsou strategie nebo interakce uplatňovány. Do kontextu jsem zařadil nutnost dobré komunikace a spolupráce mezi rodinou dítěte a instruktorem jezdeckví. Znamená to, že spolupráce a komunikace mezi všemi aktéry volného času je nezbytně nutná k úspěšnému naplnění všech cílů volnočasové aktivity.

4.5.1.4 Intervenující podmínky

Miovský (2006, s. 229) definuje intervenující podmínky jako „*strukturní podmínky související se strategiemi jednání nebo interakce, které jevu náleží.*“ Mezi intervenující podmínky jsem zařadil pochvalu jako nejvýznamnější motivační faktor v jezdeckví a instruktora jezdeckví jako rádce při řešení problémů dětí a mládeže.

4.5.1.5 Strategie jednání a interakce

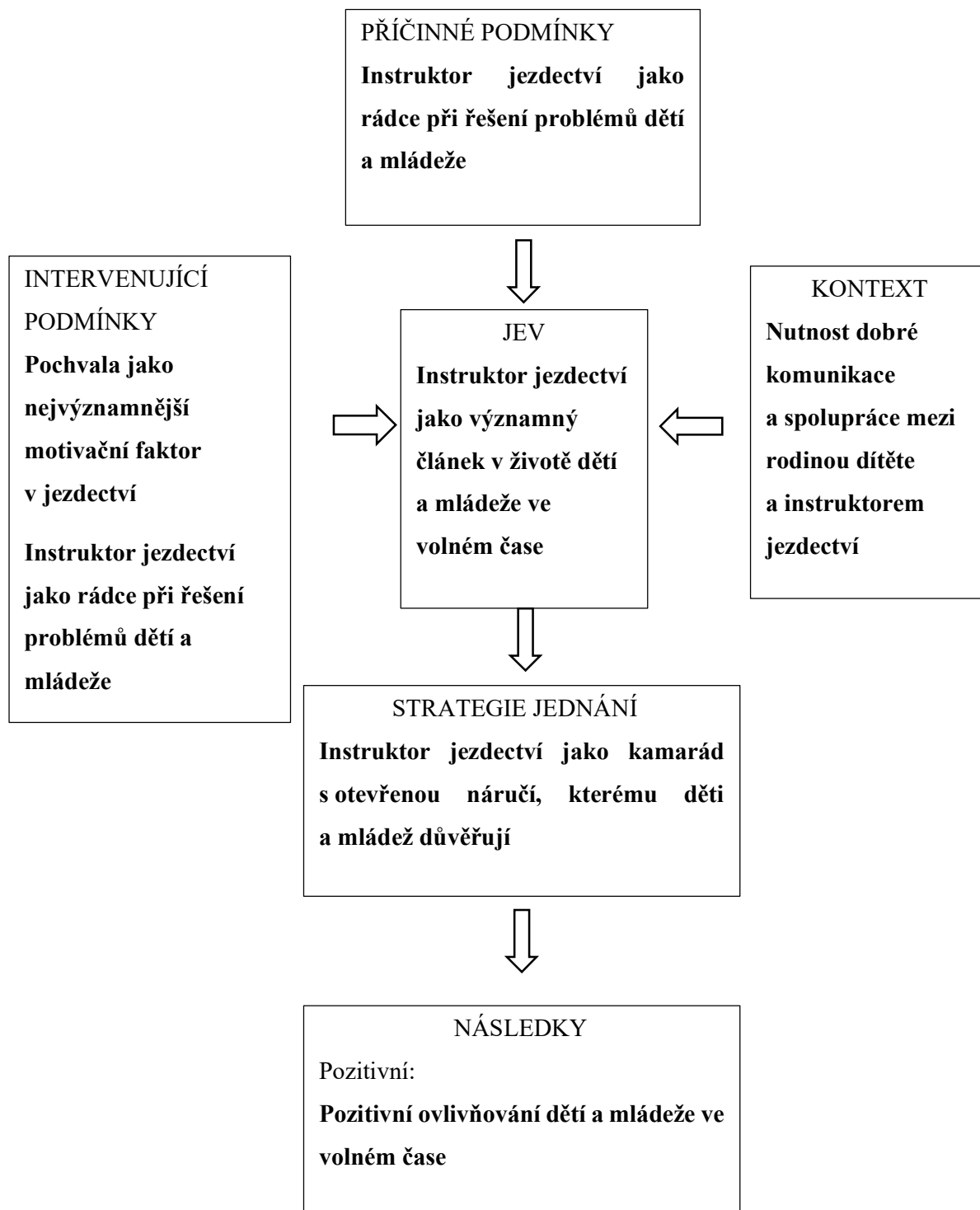
Strauss, Corbinová (1999, s. 70) popisují, že se jedná „*o strategii vyvinutou ke zvládnání, ovládnání, vykonávání nebo reagování na jev za určitého souboru percipovaných podmínek*“. Za strategii jsem si vybral instruktora jezdeckví jako kamaráda s otevřenou náručí, kterému děti a mládež důvěřují. Vybral jsem to hlavně z důvodu, že respondenti uvedli, že jsou s dětmi kamarádi a že se jim děti hodně svěřují.

4.5.1.6 Následky

Následky jsou výsledky či důsledky jednání a interakce“ (Miovský, 2006, s. 229). Výsledky mohou být pozitivní nebo negativní. Za pozitivní výsledek považuji pozitivní ovlivňování dětí a rodiny.

Pomocí axiálního kódování jsem novým způsobem uspořádal kategorie novým a následně jsem mezi nimi vytvořil spojení a vytvořil jsem schéma paradigmatického modelu.

Schéma č. 1 paradigmatického modelu axiálního kódování

4.6 Selektivní kódování

Selektivní kódování „zahrnuje výběr jedné klíčové kategorie, kolem které je organizován základní analytický příběh“ (Strauss, Corbinová, 1999, in Švaříček, Šedřová, 2007, s. 233). Ostatní kategorie jsou vztaženy k jedné centrální kategorii. U selektivního kódování je třeba vytvořit kostru příběhu, kde je zmíněna jeho konceptualizovaná forma (Miovský, 2006, s. 230). Postup selektivního kódování probíhá vložím kostry příběhu, uvedení pomocných kategorií do vztahu s centrální kategorií, popis vztahů mezi kategoriemi, ověření popsanych vztahů a případné doplnění kategorií (tamtéž, 2006, s. 231).

4.6.1 Centrální kategorie

Díky axiálnímu kódování jsem provázal jednotlivé kategorie. Pomocí zestručnění příběhu jsem našel kategorii, která je propojená s ostatními kategoriemi, přičemž zasahuje do všech kategorií.

Jako centrální kategorii jsem zvolil **instruktor jezdeckví jako kamarád s otevřenou náručí, kterému děti důvěřují**. Tato kategorie nejvíce vystihuje centrální kategorii. Nejprve jsem sestavil kostru příběhu a následně jsem sestavil paradigmatický model, tentokrát ale vytvořený v selektivním kódování. Jak popisuje Strauss a Corbinová (1999 in Švaříček, Šedřová, 2007, s. 234) rozdíl mezi modelem axiálního a selektivního kódování je v pojmech, které by na rozdíl od axiálního kódování měly být víc odborné a abstraktní.

4.6.2 Kostra příběhu

Hlavním aktérem příběhu je instruktor jezdeckví. Instruktor jezdeckví je kvalifikovaná osoba, která splnila všechny požadavky pro účast v kurzu, pořádaný zastřešující organizací v České republice, tedy Českou jezdeckou federací. Následně pak splnila i podmínky pro jeho ukončení, tedy úspěšně složila závěrečnou zkoušku. Kurz je akreditován Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy.

Stěžejním úkolem instruktora jezdeckví je vzdělávat frekventanty, kteří se chtějí naučit jezdit na koni. Za úkol má také vychovávat jezdce, kteří se umí o koně správně postarat za dodržení všech bezpečnostních podmínek. Frekventanti, kteří se chtějí jezdeckví věnovat, musejí umět koně nakrmit, vyčistit nebo se postarat o základní veterinární úkony.

Dílčím úkolem je také budovat ve svých svěřencích jezdecký takt a smysl pro hru fair play a seznámit jezdce s pravidly jízdářského pohybu nebo se základními pravidly jezdeckého sportu. Těchto úkolů má instruktor jezdeckví velké množství. Jen potřeba si

uvědomit, že jedině uvědomělý, poctivý a pokorný přístup instruktora jezdeckví k tomuto sportu může vychovávat budoucí kvalitní sportovce a milovníky koní.

Úkolem instruktora jezdeckví není jen vychovávat dobré jezdce a účastnit se závodů. Jeho dalším stěžejním úkolem je být pro své svěřence vzorem. Tato důležitá součást je významná v tom, že děti a mládež v jejich období hledají vzory, ke kterým se přiklání a ke kterým vzhlížejí.

Významnější je ale být pro své svěřence a děti v klubu kamarádem. To je důležitější než být dobrý trenér. Být dobrý přítel svým svěřencům a zároveň mít přirozený respekt, to je velmi složitý úkol pro každého instruktora jezdeckví. Děti a mládež tráví se svým volným časem u koní hodně času. Ve svém volném čase stráveném v prostředí koní poznávají nové kamarády, mnohdy tato přátelství přetrvávají po zbytek celého života. Tvoří se silná přátelská pouta, které jsou pro sociální vývoj v období prepuberty a adolescence velmi důležitá. Děti a mládež ve svém volném čase zažívají první lásky a také první zklamání. Hodně důležitých událostí v životě dětí a dospívajících se odehrává ve volném čase. Právě instruktor jezdeckví je jedním z hlavních aktérů a činitelů těchto událostí v životě jedinců. Děti ve volném čase zažívají mnoho radostí a také strastí. Mnoho pádů na zem a mnoho vzestupů vzhůru. Jednou jsou nahoře, jednou jsou dole. Posilují si sebevědomí, zdokonalují se v různých dovednostech, nabírají nové vědomosti.

Jako velmi časté se ukázala nutná spolupráce s rodinou a instruktorem jezdeckví. Ta pramení ze skutečnosti, že instruktoři jezdeckví dávají mnoho možností proto, aby i rodiče s dětmi trávili společný čas v rámci zájmové aktivity. Komunikace je důležitá v jakémkoli vztahu. To stejné platí i ve vztahu všech aktérů volného času v rámci jezdeckví. Spolupráce je realizovaná různou pomocí od rodičů k instruktorům jezdeckví, ať už se bavíme o sponzorství, nebo o tom, že rodiče přiloží ruku k dílu, když se něco opravuje. Respondenti také zmiňovali, že s mnoha rodiči jsou v přátelském vztahu, že si velmi rozumí. Já bych tuto skutečnost přisuzoval faktu, že lidé, kteří se jezdeckví věnují jsou velmi přátelští. Je to určitě ovlivněno i tím, že mají rádi zvířata.

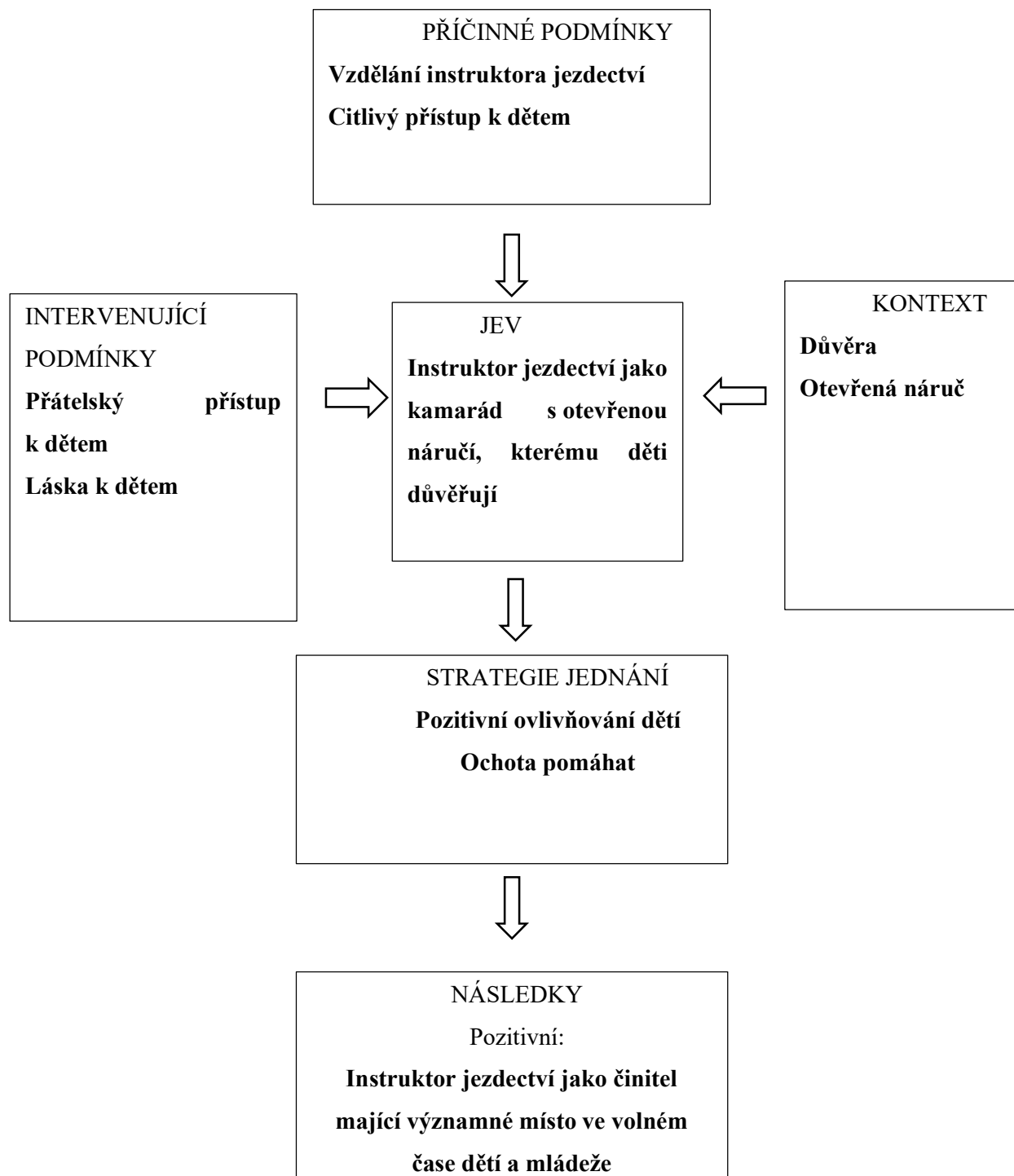
Instruktor jezdeckví má vždy pro své svěřence otevřenou náruč a je ochoten jim pomoc při řešení jejich problémů. Respondenti často odpovídali na otázku, jestli se jim děti s problémy svěřují odpovědí, „že co neví, nepoví“. To je známka toho, že instruktoři ke svým svěřencům přistupují otevřeně a děti jim mohou věřit. Instruktoři s dětmi řeší každodenní trápení i dlouhodobé trable v rodině nebo ve škole.

Děti jsou nejvíce šťastné, když je někdo pochválí. Jinak tomu není ani v případě dětí a mládeže u koní. Respondenti často odpovídali, že děti nejvíce motivuje pochvala od trenéra.

To je velmi úzce spojené s tím, že se instruktoři snaží být svým svěřencům vzorem. Dobrým příkladem toho je i skutečnost, že jedna z kategorií pojednává o motivaci instruktorů k práci s dětmi. Respondenti nejčastěji uvedli, že největší motivací je pro ně úspěch svých svěřenců.

Instruktoři se také chtějí dál vzdělávat, aby mohli být pro své svěřence dobrým příkladem. Často jim v jejich dalším rozvoji brání čas a finance, protože časová a finanční náročnost kurzů je značná.

Schéma č. 2 paradigmatického modelu selektivního kódování

5. Diskuze

V diskuzi budu vycházet z obou částí diplomové práce. Získaná data od respondentů dávám do souvislostí s již známými skutečnostmi z odborné literatury. Na základě odborné literatury budu poznatky z mého výzkumného šetření buď potvrzovat, nebo zpochybňovat. Hlavní výzkumná otázka zní: Jaké jsou zkušenosti instruktora jezdeckví z práce s dětmi a dospívajícími ve volném čase?

Činitelé volného času jsou v životě dětí a dospívajících nepostradatelnými a zaujímají podstatné místo ve výchově mimo vyučování. Hlavním úkolem výchovy ve volném čase je podle autorky Pávkové (2002, s. 37) upevňování správných návyků, všestranné tělesné i duševní rozvíjení jedince jako zdravé osobnosti, uspokojování a kultivování významných lidských potřeb, rozvíjení specifických schopností a upevňování žádoucího morálního chování.

První sledovanou oblastí v rámci výzkumného šetření byla spolupráce rodiny dítěte a instruktora jezdeckví. Podle výpovědí respondentů se rodiče ke spolupráci s instruktorem jezdeckví staví velmi pozitivně. Spolupráce mezi všemi aktéry volnočasové aktivity probíhá hlavně formou podpory od rodičů, a to i sponzorstvím. Instruktor jezdeckví spolupracuje s rodinou formou nabídky trávení volného času společně s dětmi. Často pro ně pořádá víkendové akce, kterých se účastní celá rodina. To má dále za následek zlepšení komunikace a spolupráce v rodině dítěte. Matoušek (1997, s. 61) popisuje, že funkční rodina by si měla udržovat společné zájmy a činnosti ve volném čase, kterých se účastní alespoň někteří členové rodiny. Významná se v této oblasti ukázala komunikace, která se mezi rodičem a instruktorem ve většině případů na dobré úrovni. Komunikace je v tomto ohledu důležitá hlavně v kontextu zajištění všech organizačních záležitostí ohledně fungování zájmové činnosti. Vágnerová (2004, s. 297) uvádí, že *„prostřednictvím komunikace uspokojujeme potřebu orientace a získáváme různé informace, které přispívají k porozumění okolnímu světu“*.

Další sledovanou oblastí byl instruktor jezdeckví jako tvůrce přátelského prostředí pro děti a mládež. Výzkumným šetřením jsem zjistil, že je instruktor jezdeckví přítelem všech dětí a děti u něho mají vždy náruč otevřenou. Bendl (2015, s. 126) píše, že dobrý pedagog volného času *„má k dětem často méně formální vztah, sdílí s nimi společné činnosti, bývá přijímán jako partner, svým osobním příkladem působí silněji než slovy“*. Často se v rozhovorech objevovalo slovo důvěra, ke které Cakirpaloglu (2012, s. 213) dodává, že důvěra, jako kladná emoce, je směřována k danému objektu, který hodnotíme jako schopný a spolehlivý. Z tvrzení je zřejmé, že děti instruktorovi věří, a často ho vnímají ho jako schopného a spolehlivého.

S důvěrou je spojena další část výsledků výzkumného šetření. Tou je instruktor jezdeckví jako rádce při řešení problémů dětí a mládeže. Protože děti instruktorům často velmi věří, svěřují se jim i s problémy. Respondenti často uváděli, že si na vzájemné důvěře mezi ním a dítětem zakládají a nechtějí je zklamat. Nejčastěji řeší instruktor neshody v rodině, hlavně se sourozenci a nedorozumění s rodiči. Dalším z problému jsou problémy ve škole, kdy děti a dospívající řeší vztahové problémy jak v přátelském, tak v partnerském vztahu. Instruktor jezdeckví děti vždy vyslechne a snaží se společnou cestou najít řešení konfliktní situace. V případě, že by dítě chtělo řešit nějaký závažnější problém, obrátí se v první řadě na rodiče a případně na odborníka. Jednou z rolí pedagoga volného času je emocionální satisfakce, která obnáší citovou podporu dítěte, kteří se nacházejí v nepříznivé životní situaci. Pedagog má za úkol vytvářet takové prostředí, kde se budou děti cítit dobře a bezpečně (Dytrtová, 2011, s. 36).

Další významnou částí je motivace. Na motivaci se podíváme ze dvou úhlů pohledu. Plháková (2004, 319) definuje motivaci jako *“souhrn všech intrapsychických dynamických sil neboli motivů, které zpravidla aktivizují a organizují chování i prožívání s cílem změnit existující neuspokojivou situaci nebo dosáhnout něčeho pozitivního.”* První je motivace instruktora k práci s dětmi a dospívajícími. Z výsledků výzkumného šetření vyplynulo, že největší motivací instruktora jezdeckví k práci s dětmi je úspěch jejich svěřenců. Plamínek (2010, s. 15) píše, že úspěch je *„relativní pojem a může být definován jenom ve vztahu k něčemu. Srovnáním něčeho s něčím. To, co porovnáváme, když mluvíme o úspěších a neúspěších, je očekávání se skutečností. Úspěch je stav, kdy bylo dosaženo toho, čeho být dosaženo mělo.“* Instruktoři vnímají radost z úspěchu jejich svěřenců v jezdeckých soutěžích. Při takovémto úspěchu se jim vrací všechna práce a dřina, kterou úspěšné dvojici (jezdec a kůň) věnovali. Nejen ze sportovních úspěchů mají instruktoři radost. V rozhovorech často zmiňovali, že mají radost, když překonají se svým svěřencem nějaký strach, rozmluví dítě, které nechce s nikým komunikovat, vykouzlí úsměv na tváři nebo když se děti rádi do kroužku vrací.

Druhá motivace je motivace dětí a to pochvalou. Respondenti často odpovídali, že největší motivací dětí je pochvala. Tu taky často používají. Čáp a Mareš (2007, s. 253) definují odměnu jako *„působení (rodičů, učitelů, vychovatelů, ale také sociální skupiny) spojené s určitým chováním či jednáním vychovávaného, které vyjadřuje kladné společenské hodnocení tohoto chování a jednání, nebo přináší vychovávanému uspokojení některých jeho potřeb, libost, radost.“* Respondenti poukazovali na to, že mnohem efektivnější je odměna slovní než hmotná. Hmotnou pochvalu ve formě nějakých sladkých dobrot nebo drobných odměn používají jen při soutěžích. Při ježdění na koni děti neodměňují hmotnými odměnami.

Poslední zkoumaná oblast se zaměřovala na další vzdělávání instruktorů jezdeckví. Motivací k dalšímu vzdělávání instruktoři mají hlavně osobnostní posun, protože se chtějí dál vzdělávat a mít větší přehled. Největší překážku k dalšímu vzdělávání uvedli čas a finance. Skutečnost je zřejmě dána tím, že práce u koní vyžaduje mnoho času. Není to jen o odpoledni, které instruktor s dětmi tráví. Koně se musí pohybovat, krmit apod. Tuto skutečnost potvrzuje i zajímavý výzkum společnosti Donath-Burson-Marsteller, který uvádí překážky v dalším vzdělávání. Na prvním místě je finanční náročnost (hlavně nezaměstnaní), na druhém časová náročnost (prioritou v dospělosti je hlavně práce a rodinný život a relaxace) (Vzdělávání dospělých v ČR, 2009, s. 8).

6. Závěr

Diplomová práce se zaměřovala na instruktora jezdeckví jako činitele volného času dětí a mládeže. Instruktora jezdeckví jsem si vybral hlavně z toho důvodu, že jsem chtěl zmapovat přínos jeho práce pro volný čas v životě dětí a mládeže. To bylo také hlavním cílem práce.

Z výsledků empirické části práce je zřejmé, že instruktor jezdeckví, jakožto činitel volného času dětí a mládeže, má své podstatné místo v zájmové činnosti. Instruktor jezdeckví je nejen osobou, která učí jezdit na koni, ale má významné místo v rozvoji osobnosti dětí a dospívajících. To potvrzují výsledky empirické části, z kterých vyplynulo několik zajímavých poznatků.

Instruktor jezdeckví je kamarádem, který s dětmi řeší jejich každodenní problémy, podporuje je, pomáhá jim s překonáváním strachu a vytváří bezpečné místo, kam se mohou děti každý den vracet. Nesmíme opomenout, že volnočasová aktivita jezdeckví, kterou instruktor vede má také své významné místo v životě jedinců. Jezdeckví může být cesta k osobnostnímu růstu a zodpovědnosti, děti při ježdění na koni zažívají úspěch, je to záliba a prostředek k uspokojení potřeb jedince (Kadlec, 2018, s.44).

Motivací pro práci instruktora je úspěch svých svěřenců, naopak respondenti odpovídali na otázku ohledně motivace dětí tím, že děti nejvíc motivuje pochvala, protože děti vnímají instruktora jako osobu, která je pro ně vzorem. Jednou z podstatných závěrů je také nutnost kooperace všech aktérů volnočasové aktivity jezdeckví pod vedením instruktora, a to zejména pro zajištění organizačních náležitostí a pro hladký průběh volnočasové aktivity. Překážkou v dalším vzdělávání jsou čas a finance. Motivací k dalšímu vzdělání je bezpochyby motivace instruktorů posouvat se a zdokonalovat svoje trenérské a pedagogické vědomosti.

Cílem teoretické části práce bylo popsat volný čas dětí, nastínit faktory a funkce volného času a objasnit pojem výchovu ve volném. Druhá kapitola se zabývala pedagogem volného času, jeho vymezením v životě jedince a další možností vzdělávání. Třetí kapitola se zaměřila na volnočasovou aktivitu jezdeckví, objasnila vzdělávání instruktora, jeho role a práci ve volném čase dětí a dospívajících.

Cílem empirické části bylo zmapovat zkušenosti z práce instruktora jezdeckví ve volném čase dětí a mládeže. Výzkumné šetření jsem realizoval metodou zakotvené teorie. Jako výzkumný nástroj jsem použil hloubkový polostrukturovaný rozhovor.

Domnívám se, že čas strávený volnočasovou aktivitou pod vedením instruktora jezdeckví má nespočet pozitivních stránek, toto tvrzení konstatuji na základě provedeného výzkumného šetření. Výsledky práce je možné využít v praxi při vedení dětí a mládeže ve volném čase. Cíl práce se tedy podařil naplnit a práce.

7. Seznam použité literatury

- AUTY, I. *The BHS Manual for Coaching and Teaching Riding*. 3. vyd. Shrewsbury: Kenilworth Press, 2011. ISBN 9781905693450.
- BEDRNOVA, Eva a Ivan NOVY. *Psychologie a sociologie řízení*. Praha: Management Press, 1998. ISBN 8085943573.
- BENDL, Stanislav. *Vychovatelství: učebnice teoretických základů oboru*. Praha: Grada, 2015. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4248-9.
- BRODSKÝ, Z. - DYTRT, Z. - STRŽÍTESKÁ, M. - ŠATERA, K. *Manažerská etika VI. díl. 1.* vyd. Hradec Králové: MaV Hradec Králové, 2008. ISBN: 978-80-86771-33-5.
- CAKIRPALOGLU, Panajotis. *Úvod do psychologie osobnosti*. Praha: Grada, 2012. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-4033-1.
- CARLSSON, C, 2018. Equine-assisted Social Work Counteracts Self-stigmatisation in Self-harming Adolescents and Faciliates a Moment of Silence. *Journal of Social Work Practice* 32(1, 2). 17-30. doi: 10.1080/02650533.2016.1274883
- ČÁP, J., MAREŠ, J. *Psychologie pro učitele*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. 656 s. ISBN 978-80-7367-273-7.
- DRAPELA, Viktor. *Přehled teorií osobnosti*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1997.
- GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000. Edice pedagogické literatury, 207 s. ISBN 80-85931-79-6.
- GILLERNOVÁ, Ilona. *Základy psychologie, sociologie: základy společenských věd : pro střední školy*. Vyd. 3., upr. Praha: Fortuna, 2001. Základy společenských věd. ISBN 80-7168-749-9.
- HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogika volného času. 2., přeprac. vyd.* Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7290-471-6.

- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 3. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0219-6.
- HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004, 176 s. ISBN 80-7178-927-5.
- HOLLÝ, K. *Jezdeckví pro samouky*. Ostrava: Montanex, 2003. ISBN 80-7225-105-8.
- JISKROVÁ, Iva. *Jezdeckví a vozatajství*. 1. Vyd. Brno: Mendelova univerzita, 2006. ISBN 80-7157-969-6
- KADLEC, Jan. *Jezdeckví jako volnočasová aktivita v období adolescence*. Brno, 2018. Bakalářská práce. Mendelova univerzita v Brně. Vedoucí práce Tomáš Čech.
- KUČEROVÁ, Stanislava. *Obecné základy mravní výchovy*. Brno: Masarykova univerzita, 1990. ISBN 80-210-0183-6.
- KURIC, Jozef. *Ontogenetická psychologie*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2001. ISBN 80-214-1844-3.
- LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.
- LAZAROVÁ, B., PROKOPOVÁ, A.: *Učitelé a jejich další vzdělávání k některým psychologickým aspektům*. In *Pedagogika*, 2004.
- LINHART, J., Petrusek, M., Vodáková, A., Maříková, Hana. 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum. ISBN 80-7184-310-5.
- LINHARTOVÁ, Dana. *Psychologie pro učitele*. Vyd. 2., nezměn. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2008, 257. ISBN 978-80-7375-222-4.
- MACEK, Petr. *Adolescence*. Vyd. 2., upr. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-747-7.
- MASARIKOVÁ, A.; MASARIK, P. *Vybrané kapitoly z pedagogiky volného času*. 2. vyd. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2002. ISBN 80- 968735-0-4.

- MICKLEM, W. *Příručka jízdy na koni*. Praha: Knižní klub, Universum, 2004.
ISBN 80-242-1226-9.
- MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4.
- Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: bílá kniha*. Praha: Tauris, 2001.
ISBN 80-211-0372-8.
- NĚMEC, Jiří. *Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času: pro doplňující pedagogické studium*. Brno: Paido, 2002. 119 s. ISBN 80-7315-012-3.
- PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2002.
ISBN 80-7178-711-6.
- PLAMÍNEK, J. *Tajemství úspěchu*. Praha: Grada, 2010. s. 15. ISBN 978-80-247-3658-7
- PLHÁKOVÁ, Alena. *Učebnice obecné psychologie*. Vyd. 1. Praha: Academia, 2004, 472 s.
ISBN 80-200-1086-6.
- POKORNÝ, V., TELCOVÁ, J., TOMKO, A.: *Prevence sociálně patologických jevů. Manuál praxe*. 3. vyd. Brno: Ústav psychologického poradenství a diagnostiky, r. s., 2003.
ISBN 80-86568-04-0.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 6., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-717-8772-8
- PŘADKA, Milan, Dana KNOTOVÁ a Jarmila FALTÝSKOVÁ. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004. ISBN 8021034696.
- SCHUMACHER, J.; KRÄMER, M. *Reitenlernen mit allen Sinnen*. Stuttgart: Kosmos, 1999.
ISBN 3440077357.
- SPOUSTA, V. a kol. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. Brno: Masarykova univerzita, 1994. ISBN 80-210-1007-X

ŠVAŘÍČEK, Roman, Klára ŠEĎOVÁ a kol. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007, 384 s. ISBN 978-80-7367-313-0

ŠVEC, Vlastimil. *Význam sebereflexe v učitelské přípravě*. Vyd. 15. Pedagogická orientace, 1995.

ŠVIGOVÁ, M. *Volný čas a my*. Praha: Svobodné slovo 1967.

VACÍNOVÁ, M.; LANGOVÁ, M. *Vybrané kapitoly z psychologie*. 2. vyd. Praha: Československý spisovatel, 2011. ISBN 978-807-4590-146.

VÁŽANSKÝ, Mojmír. *Volný čas a pedagogika zážitku*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, c1992, 64 s. ISBN 80-210-0428-2.

7.1 Internetové zdroje

Česká jezdecká federace [online]. Praha: Česká jezdecká federace, 2020, [cit. 2020-03-09]. Dostupné z: <http://www.cjf.cz/>

Individuální výcvik [online]. Řícmanice: Dětská jezdecká škola Řícmanice, 2020, [cit. 2020-03-11]. Dostupné z: <http://www.nakonich.cz/obrazky/2014-01/velky/203-1801201412114749177.jpg>

Kůň kamarád [online]. Praha: Česká jezdecká federace, 2017, [cit. 2020-04-06]. Dostupné z: <https://www.jezdectviprovsechny.cz/kun-kamarad/>

Prague play offs [online]. Praha: Prague play offs, 2020, [cit. 2020-04-25]. Dostupné z: <https://www.pragueplayoffs.com/>

Strategii celoživotního učení [online]. USA: Central Michigan University Warriner Hall, 2000, [cit. 2020-04-16]. Dostupné z: http://worldleisure.org/wp-content/uploads/2016/05/Charter-for-Leisure_WEB.pdf

Vzdělávací dokument ČJF [online]. Praha: Česká jezdecká federace, 2019, [cit. 2020-04-15]. Dostupné z:

http://www.cjf.cz/files/stranky/vzdelavani/dokumenty-vzdelani/2019/Vzdelavani_2019_V20200319.pdf

Vzdělávání dospělých: specifické výstupy z šetření Adult Education Survey [online]. Český statistický úřad, 2013 [cit. 04.12.2014]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/3313-13>

Zákon č. 563/2004 Sb. [online]. Praha: Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy 2016, [cit.2020-03-05]. Dostupné z: file:///C:/Users/12345/Downloads/platne_zneni_zakona_o_pedagogickych_pracovnicich_12_1_2016.pdf

8. Seznam obrázků

Obrázek 1: Učební plán kurzu instruktora jezdeckví. Zdroj: komplexní dokument vzdělávání České jezdecké federace, 2019	33
Obrázek 2:Instruktor jezdeckví a jezdec při výcviku na lonži. Zdroj: Individuální výevik, 2020	37

9. Přílohy

Příloha č. 1 Výzkumné otázky k rozhovorům

VO1: *Jak probíhá spolupráce s rodinou v rámci volnočasové aktivity jezdeckví?*

Jak vypadá spolupráce mezi rodinou a instruktorem jezdeckví?

V případě, že se rodiče účastní VČ, jak vypadá jejich působení?

Jak ovlivňuje přítomnost rodičů průběh VČ aktivit?

Jak si myslíte, že by měla vypadat ideální spolupráce mezi rodinou a IJ?

Svěřují se děti s problémy v rodině?

Jak případné problémy s dětmi řešíte?

VO2 *Jaká je motivovanost dětí k jezdeckví?*

Je podle Vašeho názoru motivace důležitá? Pokud ano, tak z jakého důvodu?

Jaké jsou podle Vašeho názoru nejsilnější motivy dětí k VČ aktivitě jezdeckví?

Jaké postupy používáte pro motivaci dětí?

Jak postupujete, když cítíte, že dítě ztrácí motivaci?

Setkali jste se s dítětem, které bylo demotivované k jakékoli činnosti?

Co z Vaší praxe byste doporučili začínajícím IJ ve vztahu k motivaci?

VO3 *Jaké efektivní přístupy používá instruktor jezdeckví k naplnění stanovených cílů?* Nastavujete si se svými svěřenci cíle?

Jaké cíle si nejčastěji s dětmi nastavujete?

Jak děti s rodiči participují na cílech v rámci VČ aktivity jezdeckví?

Jak dlouhé tyto cíle jsou?

Jak kontrolujete jejich naplnění?

Používáte ve svých pedagogických přístupech odměny a tresty?

Které z těchto přístupů je podle Vaší praxe efektivnější?

VO4 *Jaké další pedagogické úspěchy zažívá pedagog volného času ve volnočasové aktivitě jezdeckví?*

Co pokládáte za Váš největší pedagogický úspěch v práci s dětmi?

Pokud takových úspěchů máte víc, popovídejte mi o nich.

VO5 *Jaká je motivace instruktorů jezdeckví k práci s dětmi a mládeží?*

Proč jste si vybrala práci s dětmi a mládeží?

Co Vás na práci s dětmi a mládeží baví?

Co je pro Vás největším motivem k práci s dětmi a mládeží?

Jak pečujete o svou psychohygienu jako pedagog VČ?

Co je podle Vašeho názoru nejobtížnější na práci s dětmi?

S jakými problémy se v praxi setkáváte?

VO5 *Jaká je motivace instruktorů jezdeckví k dalšímu vzdělávání pedagogických pracovníků?*

Jaký je Váš karierní postup v rámci Vaší profese?

Co je pro Vás motivací k DVPP?

Jak Vás Váš zaměstnavatel podporuje k DVPP?

Existují nějaké překážky, které Vám brání v DVPP? Pokud ano, které?

Příloha č. 2 Realizované rozhovory - Pavlína

1: Jak vypadá spolupráce mezi rodinou a instruktorem jezdeckví?

P: Tak ta spolupráce s rodiči je velmi individuální, je to hodně podle rodičů. Někteří rodiče o to moc zájem nemají, spíš jsou rádi, když děti odloží a mají volný čas pro sebe. Na druhou stranu jsou rodiče, kteří jsou vstřícní, báječní, fantastičtí. Někteří si dají říct víc, někteří míň. Někteří rodiče dokonce mají tendence ty děti sami trénovat a pokřikovat na ně když jezdí, ale přitom tomu vůbec nerozumí. Někdy ty rodiče chtějí po dětech víc, než je vůbec schopno zvládnout. Na to mám jedno dobré řešení, když mají ty rodiče moc řečí, posadím je taky na koně, aby zjistili, jaké to je, že to není vůbec jednoduché.

2. V případě, že se rodiče účastní VČ, jak vypadá jejich působení?

P: Někteří se účastní moc rádi, je vidět že je to i hodně baví a kolikrát se těm dětem do toho i pletou a kolikrát se nechají svými dětmi dobrovolně šikanovat, úsměv. To je hezké pak vždycky pozorovat, jak spolu děti s rodiči umí spolupracovat a jak jeden radí druhému a navzájem jsou po nějakém čase sehraná dvojka. A pak si mají i o čem vykládat. A u některých to utužuje vazby rodič – dítě. Já tomu nechávám hodně prostor, hlavně tam, kde vím, že jsou třeba nějaké problémy.

3. Jak ovlivňuje přítomnost rodičů průběh VČ aktivit?

P: Ovlivňuje ho určitě. Jak jsem už říkala, je to hodně individuální. U některých dětí je to víc u některých méně. Já se snažím to vždycky tak korigovat, aby to padlo na rodnou půdu hlavně ve vztahu toho rodiče s dítětem.

4. Jak si myslíte, že by měla vypadat ideální spolupráce mezi rodinou a IJ?

P: Hlavně rodiče, kteří nemají až takový zájem, tak by se měli víc zajímat a víc s námi mluvit. Na druhou stranu zase ne příliš zasahovat do dění celého odpoledne. Ted myslím do naplánovaných aktivit a výcviku. A taky by neměli ty děti nutit k vyšším výkonům, o to víc, když sami nevědí, co to obnáší. Měly by to nechat víc na to instruktorovi, ten má určitě větší přehled o možnostech těch svých svěřenců. U rodičů, kteří se o to nezajímají vůbec, tak je problém, že to dítě nebo mladiství si pak nemůže s tím rodičem o tom popovídat. V tu chvíli, když za mnou to dítě přijde, že to rodiče moc nezajímá, většinou jim volám a otevřeně jim řeknu, že si dítě posteskl, že nemají zájem a že by bylo dobré to dítě vyslechnout. To je prostě o té komunikaci, jak jsem říkala na začátku.

5. Svěřují se děti s problémy v rodině?

P: No, to víš, že svěřují. Vždyť já si někdy přijdu jak vrba. Ale proto tady pro ně sem přece. Máme děti, kteří si sednou a nezavrou pusy a přesně vím, co dělá babička, dědeček, kdy se táta s mámou pohádá, kdy tam byla teta na návštěvě a tak. A pak jsou děti, který těžko komunikují i se mnou a trvá jim to několik dní, než se mnou začnou mluvit naplno a než se třeba i s něčím svěří. A někdy to zase je paradoxně tak, že ty děcka, který vůbec nemluvili se tak rozpovídají, že bych to do nich vůbec neřekla. Ale pokud jde konkrétně o problémy v rodině, tak je to většinou nějaký neshody s rodiči, zaracha, zabavený telefon, nebo nějaký konflikt s bráchou nebo sěgrou.

6. Jak případné problémy s dětmi řešíte?

P: No víš jak to je, jsem máma třech dětí, takže to s nima probereš, vyslechněš no a potom nějakým způsobem poradíš. Ono to úplně nejde jim říct musíš dělat to a to, ale nabídnout jim nějaké řešení a tu situaci s nimi probrat důkladně a najít společně nějakou cestu k vyřešení těch problémů. Třeba se i podívat na to, jestli i to dítě udělalo všechno správně a dát jim zpětnou vazbu. Já jim vždycky říkám, že je lepší se s tím druhým domluvit a najít společné řešení. Třeba minule za mnou přišla jedna holčička, že se jí zhroutil svět, že jí opustil kluk. Tak já říkám: Víš co? Tak dneska si budeš jezdit, jak chceš, já ti do toho nebudu vůbec kecat a budeš si jezdit pro radost, a hlavně

jsem jí říkala, že koně jsou lepší než všechny kluci světa. A pak ta holčina slízala z koně úplně rozesmátá a už nemyslela na to trápení. Hlavně oni ví, že když mají nějaký problém, že se na mě můžou obrátit, že jsem tu vždycky pro ně.

7. Když by se objevil nějaký závažnější problém, jak bys ho řešila ty, jako instruktor jezdeckví?

P: Když je to nějaký horší problém, tak to bych se určitě obrátila na rodiče a případně nějakého psychologa, ale to až po konzultaci s rodiči. Ale měla jsem tady dvě holky, sestry, které sem začali chodit akorát když se rozváděli rodiče a ty to nesli hodně špatně. Ty byli v hodně katastrofickým psychickým stavu. Tam jim hodně pomohli ty koně. Fakt bylo vidět, že ten čas strávený u koní jim moc pomohl, ta jedna se hezky rozmluvila a ta druhá se zlepšila i ve škole. Ale tam byla potřeba pomoc i odborníka, na to už jsem byla krátká.

8. Je podle Vašeho názoru motivace důležitá? Pokus ano, tak z jakého důvodu?

P: Motivace je tady různá. Buď jsou jako já, moje krevní skupina. Takový malý rajťáci, takový ti srdcový, kteří milují koně a nemůžou bez nich existovat. Pak jsou to děti ze zdravotními problémama, který měli problém třeba s kyčlema. Takže ty k těm koním chodí hlavně proto, aby se pohybovali. Pak jsou to děti, kteří to mají jen jako kroužek a hledají, co je bude bavit. Takže to zkusí a buď u toho vydrží, nebo jdou o dům dál. Je to přeci jen pohyb na zdravým vzduchu, děti se tady učí nejrůznější věci, nejen jezdit na koni. Děti si tady budují kamarádství a tráví čas na čerstvém vzduchu. Naučí se postarat se o to zvíře a já je vedu hlavně k tomu, aby to zvíře měli jako kamaráda, ne jako nějakou pomůcku jako třeba v tělocvičně. Prostě je tady velké penzum toho, co se to děcko u těch koní naučí. Prostě pracuješ i na osobnosti toho dítěte. Zbavují se strachů.

9. Jaké jsou podle Vašeho názoru nejsilnější motivy dětí k VČ aktivitě jezdeckví?

P: Největším motivem je asi to, že ty děti mají rádi zvířata. A asi i nějaká touha dělat zajímavý sport, který nemůže dělat úplně každý. Často to taky bývá tím, že jezdím moje kamarádka, tak já to chci jít taky zkusit. Ji nejradyji pracuji s dětma, který ty koně opravdu milují, to je moje krevní skupina.

10. Jaké postupy používáte pro motivaci dětí?

P: V tomto případě je neocenitelné, když jsem začala pořádat naše klubové závody a taky když se účastní normálních závodů. To je pro ty děti obrovská motivace, stát tam a dostat tu stužku a pohár. To pro ně dělám celkem často, protože vím, že je to pro ně odměnou a zároveň velkou motivací. Je důležitý si u tohoto uvědomit, že tohle se nemusí naučit, třeba oproti matice, která je důležitá. Tuhle aktivitu ty děcka dělají ve volném čase a já se snažím, aby je to bavilo, hlavně jim to nechci znepříjemnit, ale občas musí vyvinout nějaké úsilí, aby se někam posunuli. Takže vždycky to dělat tak napůl, trochu drilu a pak zase sranda, aby se ty děcka pořád udržovali v tom, že je to baví. Nebo používám i takové malé hry během toho ježdění nebo toho odpoledne. To děcka taky hodně baví a motivuje.

11. Jak postupujete, když cítíte, že dítě ztrácí motivaci?

P: Tak to používám to, co jsem říkala u té předchozí otázky. Snažím se jim hlavně navrátit to sebevědomí, aby si věřili a aby je to bavilo.

12. Jaký byl Váš postup návrtu motivovanosti dítěte k aktivitám?

P: Když je to dítě opravdu hodně odrazené, u těch koní to často bývá hlavně tím, že to dítě třeba spadne a pak se bojí. To se s některými dětmi vleče i několik měsíců. V tom případě se musím vrátit na začátek a začít tam, kde si je to dítě jisté. Takže bych ani neřekla, že jsou děti demotivované k jezdeckví jako takovému, s tím jsem se ještě nesetkala, spíš je za tím vždycky nějaký takový problém, že to dítě má strach buď z toho, že spadne, nebo z toho, že už nějaký ten pád utrpělo.

13. Co z Vaší praxe byste doporučili začínajícím IJ ve vztahu k motivaci?

P: Já všem začínajícím instruktorům doporučuji, aby byli jednak pokorní a jednak se učili od zkušenějších. Co se týče přístupu k dětem, tak určitě je potřeba rozeznávat povahy dětí a ke každému přistupovat individuálně, pokud to samozřejmě ta situace dovolí. Některý jsou víc ctižádostiví, některý naopak spíš pro srandu. Já třeba trochu rozděluji i ty přístup v tréninku. K dětem, které se chtějí víc naučit přistupuji v tom tréninku jinak. Chci po nich trochu víc, protože je u nich vidět ten zájem, že se chtějí někam dostat. U těch méně ctižádostivých je to zase naopak, tam jim nechávám víc volnosti, i když se jim samozřejmě také pečlivě věnuji.

14. Nastavujete si se svými svěřenci cíle?

P: No, s těma cílem je to těžký, je to hlavně hodně individuální. Jakože říct si, že za měsíc a půl budu umět něco je dost těžké, protože to prostě nejde takto naplánovat. Do naplnění cílů se prolíná všechno možný, ať už zbytky strachu, koordinace těla a tak.

Jinak já si s těma dětma cíle samozřejmě nastavuji. Řekneme si co budeme dělat odpoledne a pak si na konci většinou pláceme, že se nám to povedlo a když ne, tak si to naplánujeme na příště. Takže vlastně pořád plánujeme a plánujeme. Já si s těmi dětmi taky dělám plán na rok nebo školní rok, záleží zrovna na tom, kdy to dítě chodí.

15. Jaké cíle si nejčastěji s dětmi nastavujete?

P: Většinou jsou to cíle, kterých si děti přejí dosáhnout, takže třeba to, že se chtějí někam dostat. Zase je to dítě od dítěte, některé chce to, druhé zase ono. Jedno se chce dostat na závody a druhé zase chce umět jezdit tak, aby mohlo chodit do lesa. Já si s nimi vždycky popovídám a snažíme se naplánovat si ten cíl do menších cílů. Nebo jak jsem mluvila o těch závodech, tak třeba plánujeme to, že minule jela jízdou zručnosti s vodičem, tak tentokrát jí pojedou bez vodiče, a to je náš cíl, kterým se zaobíráme třeba půl roku.

16. Jak děti s rodiči participují na cílech v rámci VČ aktivity jezdeckví?

P: Často mývají rodiče velké ambice. Třeba že chtějí, aby za rok nebo za dva to dítě udělalo zkoušky základního výcviku jezdce, ale to nejde tak jednoduše. Třeba to dítě nemá takový talent, nebo podpora od rodičů není pro dosažení toho stanoveného cíle adekvátní. Někdy opravdu mají ty rodiče velké oči, ale realita je jiná. Ani mi neumíme dělat zázraky. Ale všeobecně lze říct, že se rodiče zajímají o to, kam to bude směřovat a průběžně se informují, jak to jde. Takže tím si i kontrolujeme naplnění cílů.

17. Jak dlouhé tyto cíle jsou?

P: Některé jsou kratší, některé delší. To znamená, že některé jsou na rok, některé na odpoledne a některé na delší čas.

18. Jak kontrolujete jejich naplnění?

Tak naplnění cílů vždycky poznám podle toho, jak se to dítě posouvá. A taky na těch závodech si to ověřím, tam mi dá zpětnou vazbu i ten rozhodčí, který to hodnotí. Ale zpravidla nějakým pozorováním, mám v hlavně takovou pomyslnou stupnici a podle toho to vždycky hodnotím.

19. Používáte ve svých pedagogických přístupech odměny a tresty?

P: Používám oboje. Ale ty tresty, no. Já bych tomu neříkala trest. Může to tak z výchovného hlediska vyznít, ale vždy to dělám tak, aby to bylo ku prospěchu tomu dítěti. Trochu ho potrestám, a přitom musí třeba posilovat nohy, když ho třeba nechám klusat bez třmenů. Nebo když musí udělat nějaké dřepy za sprostý slovo. A maximální můj trest je můj zvýšený hlas. No a co se týče těch odměn, tak to já nejvíc používám pochvaly. To máš vidět, jak se ty děti pak rozzáří a jsou úplně šťastní. Třeba jim zatleskám. Vyjádřím prostě obrovský obdiv k tomu, co se tomu

dítěti povedlo. Hodně dobrý je to v krizových situacích, když třeba to dítě z toho koně spadne. Tak já ho většinou nelituju, ale snažím se ho hned pochválit, jak to pěkně všechno zvládlo, tak aby zapomnělo na to, že ho třeba něco trochu bolí.

No ale všeobecně musí dodržovat všichni všechny zásady. Všechny měřit stejným metrem, to je taky důležitý pravidlo, kterého se držím. Protože jakmile má nějaké dítě v něčem protekci, ta je to špatně a nefér vůči ostatním dětem a rozháze se celý kolektiv. Důležitý je podporovat ty, který jsou usměvavý a spolupracují. A taky zapojit všechny do všech aktivit, i když by se na to třeba necítili fyzicky, tak jim dát jinou roli, ale hlavně aby se zapojili. Každému jde něco jiného, ale každý si zaslouží zatleskat za to, všem je dobrý. A to je spojen zase s tou motivací, to je to o čem jsem mluvila na začátku. Prostě podporovat to sebevědomí. To je gró všeho. Samozřejmě všeho s mírou. Taky si zakládám na tom, abych z těch všech dětí udělal dobrou partu dětí, kteří i budou navzájem pomáhat a podporovat se. Na konci školního roku pak všichni brečí, že už to končí a že se dva měsíce nevidíme, všichni si navzájem sdílí číslo a sociální síť, aby si mohli přes prázdniny psát. A to je pak vždycky taková odměna pro mě. A k těm trestům ještě, nikdy jsme nepoužila žádný fyzický tret, to není můj styl. Zastávám to pravidlo, že je důležité, abych šla příkladem, to je pro ty děti důležitý, aby měli správný vzor.

20. Které z těchto přístupů je podle Vaší praxe efektivnější?

P: Tak efektivnější jsou určitě odměny.

21. Co pokládáte za Váš největší pedagogický úspěch v práci s dětmi?

P: Vzpomínám si na jednu holčičku a jsem na to hrdá. Ta holčina měla rakovinu, byla hodně vyčleněna z kolektivu ohledně té nemoci, kdy ji rodiče ji hodně opatrovali a pořád ji dávali najevo, že je jiná a že nemusím támhle to a nemusí tamto. Já to samozřejmě chápu, protože se o ni rodiče hodně báli, ale ona tím trpěla v kolektivu. Já jsem nastavila pravidla pro všechny stejné a po nějakém čase přišla maminka a strašně mi děkovala, že se holčička začlenila do kolektivu, že ve škole už má spoustu kamarádů a celkově je víc upovídána. Tak z toho mám opravdu velkou radost. Taky samozřejmě na tom má velkou váhu i kůň, díky kterému se opravdu rozpovídala.

22. Pokud takových úspěchů máte víc, popovídejte mi o nich.

P: Tak pro mě je úspěch to, když se dětem daří a mají radost z toho, co dělají. Pak taky mám úspěchy instruktorské, kdy moje svěřenci vyhráli závody. Na to jsem hodně pyšná. Ale já neusínám na vavřínech a snažím se dál, chci zlepšovat sebe i svoje svěřence. Pak taky s jedním klukem, který se hodně bál a díky systematické práci i s rodiči jsme dokázali vytvořit takové podmínky, díky kterým už se tolik nebojí a začal dělat pěkné pokroky.

A ještě si vzpomínám, na jednu holčinu, která se moc bála. Chodila s takovým super dědečkem, který mě vždycky prosil ať mu z té vnučky udělám normální holku, že je to úplný posera. Dědeček bohužel umřel a po asi dvou letech přišla ta holčička zase zpátky a teď se moc snaží a přestává se bát, tak ji vždycky říkám, že by na ni byl děda moc pyšný.

23. Proč jste si vybrala práci s dětmi a mládeží?

P: Tak já jsem mamka od tří synů a mám k dětem blízko od mala. Pravdou je, že do té pozice, ve které jsem teď, to že se věnuji dětem jsem si vlastně až tak moc nevybrala. Byla jsem do toho tak trochu hrozená. Ztratila jsme práci a dívala jsem na práce a visel tam inzerát na tuto pozici. Tak jsem tam zavolala a oni mě vzali. A já jsem taková povaha, že když něco dělám, tak v tom chci být dobrá. Senza je to v tom, že můžeš rozumným způsobem ovlivňovat životy dětí a z mého hlediska je tam motivace i ke koním. Miluji koně a proto čím víc vychovám slušných a ohleduplných dětí ke koním, tím víc bude spokojených koní. Ale čím dýl tu práci s dětma dělám, tím víc mě to baví. Užívám si to s nimi, i ty hry, které hrajeme m moc baví,

a tak trochu s něma vždycky omládnou. Taky dobře poznáš, jak jsou děti vychované, to trochu odbočuji. Ale tím jsem chtěla říct, že ty děti nemůžu změnit a převychovat, to nikdo ani nechce, ale můžu jim ukázat aspoň směr, takovou malinkou skulinku, kterou by se třeba mohli dát.

24. Co Vás na práci s dětmi a mládeží baví?

Tak mě nejvíc baví je učit jezdit a posouvat ty milovníky koní někam dopředu a učit je novým věcem. Kromě toho mě baví si s nimi i hrát a tvořit. Pravdou je, že když už je těch dětí hodně, tak s jsem z toho unavená. Ale já jich mám každé odpoledne jen takový počet, který se dá v pohodě zvládnout. Strašně mě baví se zapojovat do těch her s dětma. Oni mi pak fandí a povzbuzují mě, i když to uběhnu samozřejmě s nejhorsím časem, úsměv. Najednou jsi v devětapadesáti jako děčko a můžeš si zablnout.

25. Co je pro Vás největším motivem k práci s dětmi a mládeží?

P: Kromě toho, že chci blaho pro koně, tak mě baví u těch dětí, které jsou trochu pokřivení, tak to narovnat. Myslím tím teď jejich chování. Nemůžeš všechno změnit, ale alespoň je trochu nasměrovat a ukázat jim, co je dobré a co je špatné, i když jsou oba pojmy děsně relativní. Ukázat jim, že pokora a sebekázeň je moc důležitá věc.

26. Jak pečujete o svou psychohygienu jako pedagog VČ?

P: Jednak procházky se psem, ty mi dodávají hodně energie. Ale teď jsem se začala věnovat dýchacím cvikům, a to mě moc pomáhá. Tomu bys nevěřil, ale to pravdu funguje. Dostala jsem se k tomu díky synovi a já jsem si po dvaceti letech začal zpívat. A samozřejmě jízda na koni, to je vždy na prvním místě, málem bych a to zapoměla.. To je největší dobíječka která existuje. Jen ty a kůň uprostřed hlubokých lesů. No nádhera. Tam si vždy pročistím hlavu.

27. Co je podle Vašeho názoru nejobtížnější na práci s dětmi?

P: Nikdy se nenechat vykolejit a to ť už to jsou ubřečenci nebo pubertáci. Zůstat v klidu a nadechnout se a vydechnout. I když by je člověk nejraději přetřhnul, prostě nemůže. Takže si myslím, že zachování té své důstojnosti je asi nejobtížnější na práci s děckama. A aby v Tobě nezůstávala žádná zloba, abys na každé to odpoledne šel s čistou hlavou. A taky nebýt zaujatý a nikoho neupřednostňovat. Ale to já nedělám, to vyloženě nesnáším.

28. Jaký je Váš karierní postup v rámci Vaší profese?

P: Jezdecktví se věnuji od 13 let. Nejvyšší moje dosažená výkonnost je stupeň „S“. Účastnila jsem se československého mistrovství dorostu v drezuře, kde jsem skončila na 7. místě. Ve svých čtyřiceti letech jsem si udělala kurz instruktora jezdecktví, ale dětem a mládeži jsem se začala plně věnovat až od svých padesáti let.

29. Co je pro Vás motivací k dalšímu vzdělávání?

P: Však to víš sám moc dobře. U koní se učíš celý život. A u té práce s děckama je to úplně stejný. Když už si myslíš, že tě nemůže nic překvapit, vždycky se něco najde. Pořád jsou nějaké nové poznatky a zkušenosti. Výhodou staršího věku je, že díky zkušenostem, které máš si umíš roztrždit, co je dobré si zapamatovat a na co je dobré raději rychle zapomenout. Aby to tvoje rozhodnutí bylo co nejlepší.

30. Jak Vás Váš zaměstnavatel podporuje k dalšímu vzdělávání?

Určitě se se šéfou na něčem domluvíme, protože těch nejrůznějších rozvoju je mnoho. Nabízela nám nejrůznější konzultace se zkušenými trenéry třeba. Určitě bych uvítala nějaké kurzy pro instruktory. Nebo třeba nějakou schůzku s ostatními instruktory, kde bychom si mohli předat zkušenosti, to by pro mě bylo asi hodně užitečné. I já bych ráda nabídla mé zkušenosti mladším. Protože když tě napadají různé otázky, tak by bylo dobré to probrat s ostatními a a víc hlav víc ví.

31. Existují nějaké překážky, které Vám brání v DVVP? Pokud ano, které?

P: Tak u mě nejvíc asi čas a občas i lenost. Občas se musím do něčeho dokopnout. Třeba když chťít číst nějakou zajímavou knížku, tak to mě baví, ale jsou i věci, do kterých se mi moc nechce.

Příloha č. 3 Realizované rozhovory – Ondřej

1. Jak vypadá spolupráce mezi rodinou a instruktorem jezdeckví?

O: Spolupráce? No, tak u nás je to hodně propojené, protože někteří rodiče chodí jezdit s dětmi, takže tady s nimi tráví odpoledne nebo i celé dny. Takže já s rodiči hodně kooperuji, řešíme i celý chod stáje, financování a tak. Někteří rodiče jsou už i naši blízcí známí, takže někde je ta spolupráce opravdu úzká. My s nimi musíme řešit to, kam se ty děti mají dostat, nebo spíš kam chceme všichni, aby se to dítě dostalo a jak hodně jsou oni ochotní ho podporovat. Děláme různé víkendové akce, kdy tady ty děcka spí a rodiče tady s nimi jsou třeba celý den. Někdy se stane, že se do těch koní postupně zamiluje celá rodina a pak tu tráví celé dny, tak jak jsem říkal. Všeobecně ale můžu říct, že „naši“ rodiče mají velký zájem o to, kam se to dítě posouvá. Možná i proto, že tu práci chci dělat pořádně a chci, aby se děcka umísili na závodech a věnovali se tomu po profesní stránce.

2. V případě, že se rodiče účastní VČ, jak vypadá jejich působení?

O: Vypadá tak, že se rodiče zapojují i do práce ve stáji. Občas dělám pro rodiče od našich dětí brigády, kdy ty rodiče přijdou třeba na sobotu a děláme nové ohrady, nebo co je potřeba. Rodiče se aktivně zapojují, ne všichni, ale třeba ti, co nás nemůžou moc podpořit finančně, tak rádi přidají ruku k dílu.

3. Dobře. Mě spíš zajímá, jak vypadá působení rodičů ve vztahu k dětem v rámci VČ?

O: Jo, takhle to myslíte. Tak znáte to, některý děcka se předvádějí, některý se trochu bojí a některý naopak předvádí nejlepší výkony. Řekl bych, že je to daný tou výchovou v rodině. Tím, jak rodiče děti doma podporují v jiných aktivitách. U nás to je nastavené tak, aby když ten rodič přijde, aby tomu dítěti pomáhal a aby spolu spolupracovali. Jsem rád, že k tomu nemusím mnohdy vytvářet ani žádní prostředí, pro některé rodiče je to samozřejmé. A tam se zase ukáže, jak ta rodina funguje i doma. Nebo ukáže, nikdo to nemůže vědět přesně, ale pravděpodobnost, že spolu spolupracují i doma tam je určitě velká. Já přítomnost rodičů vždy vítám. Jsem zastáncem toho, že by měli mít rodiče a děti podobné hobby, protože pak ta rodina tím žije a ta zapálenost do té aktivity se násobí.

4. Jak ovlivňuje přítomnost rodičů průběh VČ aktivit?

O: To je hodně individuální, každé dítě je jiné a reaguje na přítomnost rodičů jinak. Jak už jsem říkal, zpravidla je to pozitivní. Najdou se i výjimky, kdy je to dítě hodně nesoustředěný, když tam rodič. Oni se ty děcka rádi předvádí, takže když na ně rodiče koukají, tak najednou na tom koni dělají co mají, namísto koukání po stromech a nesoustředění se.

5. Jak si myslíte, že by měla vypadat ideální spolupráce mezi rodinou a IJ?

O: A tak ideální spolupráce.. Pro mě je ideální asi to, co mám nastavené ve svém klubu. To znamená, že se na většinu rodičů můžu kdykoli obrátit s prosbou o pomoc, a to myslím jak pomoc s něčím ve stáji, tak finanční pomoc. Chodí k nám střídavě asi 25 dětí, takže ne všichni rodiče jsou samozřejmě sdílní a nakloněni nám pomáhat v nějaké velké míře. Myslím si taky, že je dobré, že se jednou za čtvrt roku sejdeme všichni společně, myslím teď rodiče a já, a probereme vize klubu do dalšího čtvrtletí a zároveň zhodnotíme to uplynulé čtvrtletí. Je to něco jako rodičák ve škole. Všichni máme možnost se navzájem poznat a prohloubit a navázat nové vztahy a najít nové možnosti a příležitosti.

6. Svěřují se děti s problémy v rodině?

O: A nejen s problémy v rodině. Děcka povídají o všem, co je trápí. Ať už to jsou nějaké neshody v rodině, nebo zlomená srdce. Co se týče rodiny, často slyším, jak nadávají na své sourozence, ale to je asi normální, já jsem to měl vždycky taky tak. Ale asi největším problémem, který za ta léta pozoruju je, když se rodiče rozvádí. Rozvody

nesou děčka hodně těžce. Ale oni v těchto letech nesou těžce hodně věcí. Nedávno děti řešily, jak hrozně se k nim chová nějaká paní učitelka, že na ni budou dávat protest a tak. Takže těch problémů je spousta, ale je to přirozené, že je v tomto věku spousta věcí vykolejí.

7. Jak případné problémy s dětmi řešíte?

O: Vždycky to záleží na konkrétním dítěti a problému. Já se hlavně snažím dětem vytvářet takové prostředí, aby se u nás cítili dobře a zapoměli na všechny problémy, které je trápí. Když ale přijdou s nějakým problémem, tak se vždy snažím je navést na nějaké řešení, ale takovým způsobem, aby na něho museli přijít oni. Nikdo jim do nekonečna nebude stát za zadkem a řešit za ně jejich problémy, že. Vždy s nimi o tom promluví, snažím se, abych znal pravdu o obou stranách, což je někdy hodně složité, ale aby se na to člověk nekoukal jen z toho jednoho úhlu pohledu. No a pak se to snažím nějak vyřešit.

8. Je podle Vašeho názoru motivace důležitá? Pokud ano, tak z jakého důvodu?

O: Určitě je důležitá. U každého sportu je důležitá. Nebo spíš ke každé činnosti je důležitá.

Ono u těch koní je to nahoru dolů. Když se daří, je to super, když přijde období, kdy se nedaří a spadnete z koně dvakrát za hodinu, motivace klesá. Je to asi v každém sportu. U těch zvířat je to ale přece jen trochu nebezpečné. Takže ve chvíli, kdy začne působit pud sebezáchovy, a to dítě se začne bát, jakože taková fáze přijde u každého druhého dítěte, je na čase se vrátit k začátkům, nebo do míst, kde se dařilo. A to může být někdy velký krok zpět. Z mistrovství na obyčejné závody, i to může způsobit pád a strach. Najedou je motivace to jediné, co může jedince zachránit. Motivace ve smyslu vidiny lepších časů, toho, že bude zase lépe a vrátí se zpátky k těm výkonům, které byli před tím.

9. Jaké jsou podle Vašeho názoru nejsilnější motivy dětí k VČ aktivitě jezdeckví?

O: Tak nejsilnějším motivem je asi touha po tom, být se zvířetem. Důležitou roli tam hraje i nějaká prestiž, protože jezdeckví je velmi prestižní záležitost. A je toho samozřejmě víc, touha po úspěchu, touha někam patřit, dělat něco zajímavého a adrenalinového.

10. Jaké postupy používáte pro motivaci dětí?

O: Když pomenu to, že jsou děčka motivováni už jen tím, že u těch koní jsou, tak největším nástrojem je asi pocit úspěchu. K této motivaci používám spoustu her a soutěží. Cvičíme si soutěžení doma, aby to pak na závodech nebylo takové překvapení. Všeobecně ale můžu říct, že když ty děčka zažívají úspěch, posouvá je to opravdu raketovou rychlostí ku předu.

11. Jak postupujete, když cítíte, že dítě ztrácí motivaci?

O: No, tohle jde u těch dětí zase jednoduše poznat, teda když je aspoň trochu znáte. Z otrlého jedince, který šel do „všeho“ je rázem jedinec, který najedou chodí málo jezdit, přestává se zajímat nejen o koně, ale i o dění ve stáji mezi kámošema. Většinou si s tím dítětem hodím řeč, když vidím, nebo cítím, že je něco špatně. Někdo to řekne na rovinu, někdo to nedá najevo ani za nic. Mým úkolem který není vždy jednoduchý, je vrátit dítě do sedla a zařídít, aby mu to ten den nebo to určité období opravdu šlo. Protož když to zase nedopadne, odradit ho to úplně. Víím, že nemůžu spasit svět a když ho to jednoduše přestane bavit, nevyvíjím zbytečné úsilí. Někdy to ale má cenu a ten bázlivý jedinec se časem zmátore a vrátí se zase do starých kolejí. Tam je to hodně i o své vlastní vůli, a to je sakra těžké někdy překonat.

12. Co z Vaší praxe byste doporučili začínajícím IJ ve vztahu k motivaci?

O: Tak především trpělivost, a hlavně citlivý přístup. Děcka, který se bojí, často začnou vymýšlet a někdy se uchylují i k lhaní a hledání důvodů, proč nepůjdou jezdit. V tomto případě doporučuji hlavně trpělivost. Nátlakem se v tomto případě nic nevyřeší.

13. Nastavujete si se svými svěřenci cíle?

O: Samozřejmě. Je to důležitá složka celého tréninkové plánu. Cíle jsou důležité hlavně v tom, abych věděli, kam se chceme posouvat.

14. Jaké cíle si nejčastěji s dětmi nastavujete?

O: Tak nejčastěji to jsou cíle ohledně té dané sezony, to znamená, že si vždy na začátku roku sedneme a naplánujeme si, kam bychom se chtěli během té dané sezony dostat a jak k naplnění těchto cílů budeme postupovat. U těch dětí, kteří začínají jezdit jsou to dílčí cíle k tomu, aby se naučili manipulovat s koněm, čistit ho a ošetřovat. Dále aby se s ním naučili pracovat ze země a kůň je respektoval. Bez tohoto se nedá nikam dál pokračovat. Dalším cílem je pak naučit se vést koně ve všech základních chodech, tedy v kroku, klusu a cvalu. To trvá přibližně rok. Tady záleží na intenzitě ježdění a na tom, jak schopného mají koně a jak jsou samotné děti nadané ke sportu. Dále pak základní stranová drezurní práce a dále pokračujeme kavaletovou prací a skákáním. Tento základ standartně končí zkouškami základního výcviku jezdce. Po absolvování těchto zkoušek se jezdec začíná připravovat na oficiální závody. To většinou už vyžaduje, aby měl svého koně. Tady se dostáváme k té užší spolupráci s rodiči, kdy je rozhodující, jak moc budou rodiče dítě dále v tomto sportu podporovat.

15. Jak děti s rodiči participují na cílech v rámci VČ aktivity jezdeckví?

O: Teď jsem o tom mluvil. To je individuální. Záleží na tom, jak moc se tomu to dítě chce věnovat a jakou podporu bude mít od rodiny. Zpravidla se rodiče zajímají o možnostech sportování a závodění na koních už v začátcích. Vždy je připravuji na to, že možné to určitě je, ale že to zabírá spoustu času a peněz.

16. Jak dlouhé tyto cíle jsou?

O: To je zase hodně individuální, ale jsou krátké i dlouhé. Ty krátké jsou takové, že si řekneme, co bysme chtěli ten daný den, tu danou hodinu dělat a pak na konci dne to vždy zhodnotíme, jestli se nám to povedlo, nebo je potřeba na tom ještě zpracovat. Co se týče těch dlouhých cílů, to jsou cíle týkající se vizí do budoucna, hlavně té aktivní účasti na závodech, pořízení si vlastního koně a tak dále.

17. Jak kontrolujete jejich naplnění?

O: Kontroluji.. Já je ani tak nekontroluji. Kouknu a vidím. Po tom tréninku nebo po tom odpoledni kdy se o něco snažíme to vždy zhodnotíme, jak se to povedlo. A co se týče toho závodění, tak tam nám to kolikrát řeknou i výsledky, jak jsme se umístili. Po každých závodech také rozebírám s děckama video ze závodů, hledáme ty chyby To se mi za ta léta hodně osvědčilo. Někdy to děláme i v tréninku, že se děcka navzájem točí a pak se na to v klubovně podíváme.

18. Používáte ve svých pedagogických přístupech odměny a tresty?

O: Používám oboje. Odměnu jako pozitivní motivaci. Ty odměny jsou důležité. Tak, jak odměňujeme koně a dobrý výkon, je třeba odměnit i jezdce. Ne tak, že ji dáme cukr, ale slovně, to je neefektivnější. Probereme celý trénink, řeknu jim nedostatky a zároveň vyzdvihnu to, co se povedlo. Dělán to zpravidla na konci, aby ty děcka odcházeli s dobrým pocitem a motivací pro další trénink. Co se týče trestů, já používám dřepy. To ještě nikoho nikdy nezabilo a aspoň budou mít kondici pro další ježdění.

19. Které z těchto přístupů je podle Vaší praxe efektivnější?

O: Řekl bych, že je to tak na půl. Odměny jsou samozřejmě důležité, nenahraditelné a motivační. Tresty, pokud jsou úměrné a správně podané, tak mají také svoje důležité místo. Ono to slovo trest působí tak tvrdě, ale deset dřepů za sprosté slovo nebo neuposlechnutí povelu, to je vždy na místě.

20. Co pokládáte za Váš největší pedagogický úspěch v práci s dětmi?

O: Tak když pomenu trenérské úspěchy, kterých je celá řada, které bych taky klidně zařadil i do pedagogických úspěchů, tak mám pár dětí, které když k nám přišli, nebyli zrovna v dobrém psychickém stavu. Myslím hlavně to, že doma to nefunguje tak, jak má, ve škole nic moc kamarádi. Tyhle typy dětí pak hledají útočiště ve zvířeti. Což je pochopitelné, když člověk zradí, je tu zvíře. Ještě, že tak. U nás jsou jasně daná pravidla i co se týče kolektivu, takže já nedovolím žádné vyrazování z kolektivu nebo skupinkování a vzájemné pomlouvání. Musíme všichni táhnout za jeden provaz, takže děti, které se třeba ve školním kolektivu straní, si u nás najdou kamarády. Ono je také hodně spojují ty koně. Takže mým největším úspěchem je to, když jsou děcka v pohodě, kamarádí spolu a pomáhají si navzájem.

21. Pokud takových úspěchů máte víc, popovídejte mi o nich.

O: Dobře, povídal jsem o pedagogických úspěších, je na řadě se pochlubit i těmi trenérskými. Tak moji svěřenci se každoročně účastní minimálně oblastního mistrovství, kde se umísťují do 5. místa. Pak taky každoročně spoustu dětí přivedu ke zkouškám základního výcviku jezdec. No a taky je pro mě úspěch, když najdu třeba nějakou dvojici kůň jezdec, která k sobě opravdu pěkně pasuje a je nadějná do dalšího závodění. Nebo když je s prominutím nějaké jelíto, kterému to nejde a pak se to zlomí dostane se s koněm taky na závody a třeba se i umístí. To všechno je pro mě úspěch a posouvá mě to v další práci dál a dál. A tak celkově, každý úsměv na tváři je pro mě úspěch.

22. Proč jste si vybral práci s dětmi a mládeží?

O: Tak my s manželkou děti mít nemůžeme. To pro nás bylo hodně těžké a tak nějak časem jsme se s tím rovnali a řekli si, že když nemůžeme mít svoje, budeme vychovávat aspoň takto nějaké děti. Ono když máte doma koně, je to jako dítě. Takže jsme pak ani neřešili žádnou adopci. Koně zaberou spoustu času. Když jsme mohli spojit koně s dětmi, byla to pro nás největší motivace vybudovat prostředí pro trénink a pro čas, který u nás děcka s koňma můžou trávit. Jinak mám samozřejmě děti rád, rád s nimi trávím čas, vymyslím pro ně různé hry a aktivity. Naplňuje nás to s manželkou oba.

23. Co Vás na práci s dětmi a mládeží baví?

O: Tak jak jsem říkal, hlavně je ta práce různorodá, zábavná a v podstatě pokaždé jiná, i když přijdou stejné děti. Jde hlavně o to, že se člověk může vrátit do dětských let, zahrát si hry a cítit se tak trochu pořád mladý. Já rád vymyslím nové hry, různé soutěže s koňma, přespávačky, víkendové akce, mini klubové závody a různé akce, aby se pořád něco dělo a byla sranda. Vždyť o to přece jde nejvíc, aby si děcka ten čas odpoledne užili a zároveň aby jim to něco přinášelo dál.

24. Co je pro Vás největším motivem k práci s dětmi a mládeží?

O: Největším motivem? Asi posouvat děcka dál, učit je jezdit a sledovat jejich pokroky, to mě baví asi nejvíc. Samozřejmě mě to i živý, takže i ta finanční stránka je v této části důležitá zmínit.

25. Jak pečujete o svou psychohygienu jako pedagog VČ?

O: Pravdou je, že někdy toho mám plný zuby. Třeba když se v neděli v noci vrátíme ze závodů, nechci druhý den nikoho moc vidět. Koně mají po závodech jen lehkou práci, kterou s nimi udělám já s manželkou, ale děcka v sezoně v pondělí nechodí, to máme volný den, podobně jak na zámku, usmívá se. Jinak když mám volno, jdu si

zajezdit na kole, samozřejmě na koni, mám i své koně na závody, kterým se převážně věnuji dopoledne, když jsou děcka ještě ve škole. Tak to je takový odpočinek, ale i tak to chce vypadnout aspoň na to kolo. Když je dobrá parta, rád posedím u ohně a zazpívám si písničky k ohni. Nebo jedeme s manželkou někam na výlet, to mám taky moc rád. Jen je člověk s těmi koňmi trochu uvázaný doma.

26. Co je podle Vašeho názoru nejobtížnější na práci s dětmi?

O: Přežít pubertální a vzdorovité chování děcek. To je asi nejtěžší. Protože občas to je mazec i pro mě, a to já vydržím hodně. To myslím trochu s nadsázkou. Ale faktem je, že občas si děcka nevidí do pusy a něco přeženou, co zamrzí, ale to k tomu patří, s tím se umíme vypořádat. No a u těch koní je to hlavně ta bezpečnost. Být pořád ve střehu, aby se někomu něco nestalo. Nástraha je na každém rohu, tak musí být člověk hodně opatrný a umět předvídat, co všechno se může stát a snažit se tomu zabránit.

27. S jakými problémy se v praxi setkáváte?

O: Tak už jsme o tom mluvil. Tím, že nejsem zaměstnanec, tak nemám moc žádné problémy s vedením. Až na ta různá nařízení, které člověk musí chce nechce plnit. Trochu mi udělá čáru přes rozpočet, když nedostanu peníze z dotací, to je pak trochu náročné, zvládnout provoz celé stáje a chod volnočasových aktivit. Ale problémů je hodně, má je každý a neradi o nich mluvíme..

28. Jaký je Váš karierní postup v rámci Vaší profese?

O: J jsem dělala zemědělkou, pak dálkově pedagogiku na masárně v Brně. U toho jsem pracoval několik let v kolchoze, během toho jsem si dodělal instruktora jezdeckví a samozřejmě jsem ve svém volnu dále aktivně jezdil. Po nějakém čase, už ani nevím kolik to bylo let, všechno to tak utíká, jsme s manželkou koupil usedlost, kterou jsme pomalu rekonstruovali a udělali stáje a jízďámu. Založili jsme jezdecký klub a začali se aktivně věnovat výchově mladých jezdeckých talentů. Náš jezdecký klub ale není jen o výchově jezdeckých talentů, ale i o výchově dětí, jejich smysluplnému trávení volného času v přírodě a na venkově. Se svými svěřenci se účastníme závodů po celé České republice.

29. Co je pro Vás motivací k dalšímu vzdělávání?

O: Být lepší, než jsem teď. Pokud to ještě jde, směje se. Dělán si srandu. Chci se pořád zlepšovat, hlavně v tom trenérství. Proto sleduju hodně zahraniční trenéry, teda když na to mám zrovna čas. Taky si chci dodělat trenéra, ale to až bude trochu čas, teď je t jeden velký blázinec. Manželka se víc věnuje té pedagogice, tak se tak navzájem doplňujeme.

30. Jak Vás Váš zaměstnavatel podporuje k dalšímu vzdělávání?

O: Vzhledem k tomu, že nejsem zaměstnaný a pracuji jako OSVČ, tak nijak. Ale já se podporuji sám, navzájem s manželkou. Podporujeme se do dalšího vzdělávání, abychom neusnuli na vavřínech.

31. Existují nějaké překážky, které Vám brání v dalším vzdělávání? Pokud ano, které?

O: Překážky jsou všude a pořád budou. Peníze, čas a pořád dokola. Jinak asi žádné, chuť vzdělávat se mám pořád. Nejhorší je asi ten čas. Ale když se chce, jde všechno, takže žádné výmluvy a to mi akorát připomíná, že bych měl vážně začít něco dělat.

Příloha č. 4 Realizované rozhovory – Miroslava

1. Jak vypadá spolupráce mezi rodinou a instruktorem jezdeckví?

M: Spolupráce vypadá tak, že rodiče dovezou dítě do kroužku a zeptají se co budeme dělat. Tak rodičům popíšu, co budeme ten daný den dělat, co pro ně máme nachystaný a tak. Pak se jich taky ptám, kdy si pro děcka přijedou, to je většinou kolem šesté hodiny. A zase když si pro děti přijedou, tak se zajímají, co jsme dělali a jak se to dítě chovalo. Rozebereme spolu celé odpoledne a odjíždějí domů. Někteří rodiče o to zájem nemají, někteří ani nejdou dovnitř, jen si vyzvednou dítě a odjíždějí. Je to různé, je to rodič od rodiče. Ale zpravidla mají zájem a chtějí se mnou komunikovat a dozvědět se, jak se tomu dítěti daří a tak.

3. V případě, že se rodiče účastní VČ, jak vypadá jejich působení?

M: Tak u nás se rodiče těch aktivit neúčastní. Teda v normálním provozu. Pak jsou dny, které děláme přímo pro rodiče s dětmi, tak tam je ta účast vždy velká.

4. Jak vypadá odpoledne pro rodiče s dětmi v rámci Vaší volnočasové aktivity?

M: Tak my pro ně nachystáme nějaký program, který je různý. Většinou nějaké soutěže, kde závodí děti proti rodičům, nebo třeba tátové s dcerami a podobně. Je to různý, někdy připravujeme s děckama nějakou ukázkou, kterou pak ukážou rodičům. Oni jsou vždy hodně motivovaní, když vědí, že se pak budou moc ukázat před rodiči, babičkou a dědou nebo třeba před kamarády, kteří se toho odpoledne mohou také účastnit. Rodiče to hodně vítají, protože se rádi účastní takových to akcí, kde mohou trávit čas společně s dětmi. Mají si pak o čem povídat a na co vzpomínat.

5. Jak ovlivňuje přítomnost rodičů průběh VČ aktivit?

M: Ovlivňuje hodně. V těch našich rodinných odpoledních je vždy vidět, že se ty děcka chovají jinak. Neříkám, že špatně, to vůbec ne, ale nesoustředí se tolik a trochu se předvádí. Což je pochopitelné a my jsme hlavně rádi, když jsou rodiče a děcka spokojení.

6. Jak si myslíte, že by měla vypadat ideální spolupráce mezi rodinou a IJ?

M: Tak mě to takto vyhovuje. Můžu s děckama pracovat o samotě, myslím bez rodičů. A jednou za čas uděláme akci i pro rodiče. Pravdou je, že někteří rodiče by se mohli o své děti více zajímat, ale to kolikrát není v našich silách změnit. Děcka si pak občas stěžují, že když doma vypráví rodičům co dělali u koní, tak že to nechápou a že si to ani nedovedou představit, když se třeba neúčastní ani těch společných aktivit pro rodiče s dítětem. Oni s námi musí všichni spolupracovat alespoň na té minimální úrovni, na té administrativní a organizační.

7. Svěřují se děti s problémy v rodině?

M: Ty děcka, co mají na jazyku, to většinou řeknou. Svěřují se hodně. Já se snažím pro ně být kámoška. Aby se mi mohli fakt svěřit nemuseli se bát za mnou přijít s čímkoliv. Myslím, že se mi to daří, ne samozřejmě u všech, ale většina je sdílná a najdeme si k sobě tu cestu. Nejčastěji jsou to problémy, když se rodiče rozvádí nebo že na ně nemám maminka s tatínkem čas. Já jsem na to po nějakém čase právě začala reagovat těma společnýma aktivitama pro rodiče. Někdy je děláme v týdnu, někdy o víkendu, aby měli všichni rodiče možnost se zúčastnit a s dětmi trávit volný čas, když na ně třeba kvůli práci nemají tolik času. Ale když tak nad tím teď přemýšlím, tak je to asi nejčastěji ten rozvod a čas, který jim ty rodiče nevěnují. Občas taky nějaké nedorozumění se sourozencem, ale to je asi v tomto věku normální.

8. Jak případné problémy s dětmi řešíte?

M: Většinou to řeším formou rozhovoru, kde se ptám na různé otázky, abych si o té situaci udělal obrázek. Také se jich vždy ptám, jestli je jim to příjemné a jestli se o tom chtějí bavit. Nerada z nich tahám něco křečovitě. Když

řekne, že nechce, tak se snažím najít nějaké jiné, zajímavé, téma a zabrouzdat do toho až později, až se to dítě trochu rozpovídá o jiných věcech. Když by to byl problém celé skupiny, tak zase budu postupovat podle závažnosti toho problému. Když to bude jen nějaké nedorozumění, tak si sednu s celou skupinou a probereme to. Když by to byl závažnější problém, třeba šikana, tak si vezmu bokem každého zvlášť a situaci s nimi proberu. Ale to se mi ještě nestalo. Tyhle děcka mají většinou stejný cíl a silnou lásku ke koní, takže táhnou za jeden provaz. No ale občas se najdou nějaké problémy, kdy se ten kolektiv třeba rozpůlí a chvíli trvá, než se to zase dá do cajku. V případě nějakých závažných problémů se určitě obrátím na vedení organizace a následně na rodiče. Nebo nejsem zase kompetentní dělat něco za jejich zády.

9. Je podle Vašeho názoru motivace důležitá? Pokus ano, tak z jakého důvodu?

M: Tak určitě je důležitá. V dnešní době, kdy světem vládne technika a sociální sítě, je důležitý ty děcka motivovat k tomu, aby dělali něco smysluplného a trávili čas v přírodě. Mají také problém komunikovat mezi sebou, takže motivace zrovna k jezdeckví je určitě důležitá. Já se snažím každé dítě, které přijde dostatečně namotivovat, aby vydrželo a věnovalo se této aktivitě, protože si myslím, že má opravdový smysl. Už jen to, že se ty děcka učí jednat se zvířetem, učí se manuální práci, vytváří pevné vztahy s vrstevníky a spoustu dalších výhod, které to jezdeckví má.

10. Jaké jsou podle Vašeho názoru nejsilnější motivy dětí k VČ aktivitě jezdeckví?

M: Nejsilnějším motivem je asi láska ke zvířatům, to určitě. Prostě že mají rádi koně a chtějí se na nich naučit jezdit. Taky být venku a trávit čas v přírodě je pro spoustu dětí to, co je motivuje. A pak takové ty motivy typu kamarádka chodí ke koním, já to chci taky zkusit.

11. Jaké postupy používáte pro motivaci dětí?

M: Na každé dítě je to jináčí. Ale zaručená motivace je pochvala a dobrý vzor v instruktorovi. To si myslím, že jsou dva neefektivnější postupy motivace. Pak taky různé odměny nebo pochvaly. Taky to, když to dítě zažije nějaký úspěch. To motivuje každého z nás. Já razím tu teorii, že je potřeba děti chválit, podporovat je, aby je to bavilo, a hlavně aby sem chodili rádi.

12. Jak postupujete, když cítíte, že dítě ztrácí motivaci?

M: Tak v první řadě, když to dítě přijde a nebaví ho to, tak se ho zeptám, co by ho bavilo, nebo co bych mohla udělat pro to, aby ho to bavilo. Když mi pak řekne, že ho baví třeba jen čisti koně, tak se ho při tom snažím namotivovat, aby se v tom cítil dobře. Často se mi osvědčí, že se to dítě rychle posouvá a když má dobrý pocit z dobře odvedené práce, tak se chce posunout dál a zkusit dál. Takže často nezůstane jen u toho čištění, ale chce pak třeba ještě ten den jít nakonec i jezdit. Takže je to zase o tom do něčeho ty děcka nenuť a hodně je podporovat. Když se to děcko někdy zasekne, tak ho nechám, ať si samo řekne, co chce dělat a když chce jen sedět, tak ho klidně nechám, opravdu je do něčeho nenuťím. Ono pak většinou když vidí, že ostatní pracují, tak mu to po čase nedá a přijde za mnou, že by nakonec chtěl něco dělat, tak společně něco vymyslíme a zapojím ho do práce. Ale to se moc nestává, ale někdy jsou ty děcka přejetý ze školy, třeba se jim zrovna moc nedařilo a chtějí si jen odpočinout, nebo si se mnou popovídat.

13. Setkali jste se s dítětem, které bylo demotivované k jakékoli činnosti?

M: Tak to musím říct, že se mi moc nestává. Je to spíš, když ty rodiče tam dají to dítě, protože to chtějí rodiče a ne proto, že to chtělo to dítě. Tam je ta spolupráce těžká. Když to dítě nechce spolupracovat, tak je ta práce celkově horší i s celým kolektivem. Snažím se to vždycky navléct tak, aby ho ten kolektiv trochu pohltil a začalo ho to bavit. Někdy to ale dopadne i tak, že toho po čase nechá, protože má k těm zvířatům velký respekt, nebo

nechce jezdit, nebaví ho to. Pak je lepší, a to doporučuji i rodičům, aby to dítě dali na jinou aktivitu, že tady jen ztrácí čas. Stalo se mi to za moji praxi asi třikrát, a v jednom případě to dítě po dvou letech přišlo znovu a zůstalo až do teď, tak to mě potěšilo.

14. Jaký byl Váš postup návrtu motivovanosti dítěte k aktivitám?

M: No tak jak říkám, hlavní je motivace a kladná zpětná vazba. To je asi nejdůležitější. Pak taky záleží na tom dítěti samotném, jestli to ještě vůbec chce dělat, nebo jestli to dělá opravdu s velkým sebezapřením. Ale jak říkám, často se to nestává. U těch koní jsou většinou holky a ty jsou víc takový zamilovaný do těch koní. A jak se to říká, to je nemoc na celý život. Bohužel nebo bohudík ta nemoc postihla i mě, směje se.

15. Co z Vaší praxe byste doporučili začínajícím IJ ve vztahu k motivaci?

M: Doporučila bych jim, aby děcka hodně motivovali, a hlavně aby po nich nechtěli mnoho. Někteří začínající instruktoři jsou tak ambiciozní, že všechny svoje svěřence vidí hned na olympiádě a pak toho ty děcka zbytečně nechají, protože jim to někdo zprotiví svým hloupým a neadekvátním přístupem.

16. Nastavujete si se svými svěřenci cíle?

M: Nastavujeme. Máme to dokonce i ve stanovách, že si s nima ty cíle musíme nastavit. Ale i kdyby to nebylo ve stanovách, tak já se od těch cílů odrážím, chci aby ty děcka měli kam směřovat a měli cíl, za kterým si jsou.

17. Jaké cíle si nejčastěji s dětmi nastavujete?

M: Tak zpravidla to jsou cíle, které vedou ke zlepšení v jízdě na koni. Takže třeba když to dítě přijde a chce se naučit jezdit, dáme si za cíl, že za půl roku bude umět třeba samo klusat bez lonže. Ono se to ne vždy povede, protože v té práci s dětma a zvířatama se to nedá prostě vždycky dosáhnout. Záleží to na několika okolnostech, jako je například talent toho dítěte, nebo třeba intenzita ježdění, kvalita koně a tak. Co se týče těch cílů k růstu osobnosti, to je taky individuální. Tam vždycky po čase, až to dítě poznám a zjistím jeho slabiny nebo nedostatky, tak se s ním snažím nějak systematicky pracovat a posilovat ty jeho slabé stránky a vyzdvihuju ty silné.

18. Jak děti s rodiči participují na cílech v rámci VČ aktivity jezdeckví?

M: To je zase individuální. My s děckama máme cíle nastavený, krátký i dlouhý. S rodiči se taky bavím o tom, kam to směřujeme nebo kde jsou mezery a na čem je potřeba pracovat. Ale když to dítě vyloženě nechce s rodiči ty cíle nějak rozebírat, tak to řeším s nimi jen já. Myslím jakože jak s děckama, tak s rodičema. Ale když je o to ze strany rodičů zájem, tak se snažím jim samozřejmě vyhovět. Spíš je to ale o tom, že s těma rodičema to řeším sama. Kdž přijedou nebo se sejdeme někde mimo, tak to probereme. Někteří rodiče to berou vážně víc, někteří tomu nechávají volný průběh. Souvisí to i s ambicema těch rodičů.

19. Jak dlouhé tyto cíle jsou?

M: Tak většinou si je nastavujeme a ten půl rok, protože během té krátké doby to moc nepomáhá. To dítě by mělo mít nějakou dlouhodobou vizi.

20. Jak kontrolujete jejich naplnění?

M: Tak hlavně to vidím při tom tréninku, když se jedná o cíle, který směřují k tomu ježdění. U těch ostatních cílů to zase vidím v chování v té skupině, při aktivitách a tak. I třeba rodiče přijdou a říkají, že se to dítě zlepšilo v tom a tom. Někdy komunikuji i ze školou, ale to jen ve vážnějších případech, takže někdy mám zpětnou vazbu i ze školy.

21. Používáte ve svých pedagogických přístupech odměny a tresty?

Používám oboje. Hlavně odměny, ty jsou pro děcka hodně motivační. Zase to záleží na povaze té situace. Některému děcku stačí obyčejná pochvala a lita v nebesých, některé je zase na ty odměny víc ctižádostivé. Taky

je odměna a odměna. Nerada uplácím děcka něčím, nakonec to dělají pro sebe a já nevidím důvod proč je motivovat něčím hmotným. Samozřejmě, že když hrajeme nějaké soutěže, vždy pro ně mám připravenou nějakou odměnu. Ted jsem spíš myslela, že při tom tréninku to jsou jen slovní odměny. U těch trestů, no to je zase individuální. Samozřejmě ne žádné fyzické. Hlavně se snažím, aby ten trest byl k něčemu, aby se z toho poučili. Protože jen bezsmyslně trestat je kravina. Jedna musí ten trest být účinný a mít nějaký smysl. Každého taky měřit stejným metrem.. Jinak to dělá neplechu.

22. Které z těchto přístupů je podle Vaší praxe efektivnější?

M: Z mé praxe má nejlepší účinek určitě ta odměna. Hlavně ta odměna je opravdu motivační a posunuje ty děcka dál. I dobře podaný trest je někdy dost ku prospěchu. Ale to je situace od situace.

23. Co pokládáte za Váš největší pedagogický úspěch v práci s dětmi?

M: Já myslím, že úspěch už je jen to, že člověk dělá něco pro děti, že jim věnuje spoustu času i nad rámec pracovní doby třeba. Každý úsměv na tváři dítěte je pro mě úspěch. Každý šťastný jezdec na koni, dítě které se do koní zamiluje je pro mě úspěch. Každý dítě, který se těch koních najde a chce u nic trávit čas je úspěch. Už jen t, že jsou schopní odložit telefony a jít ven do přírody ke zvířatům. To je dnes, a v budoucnu bude, velmi oceňované.

24. Pokud takových úspěchů máte víc, popovídejte mi o nich?

M: Tak těch dílčích úspěchů je taky hodně. Ale mám pár takových, na který jsem fakt pyšná. Chodí k nám jeden kluk, který byl hodně ovlivněný svou sestrou. V tom špatným slova smyslu. No prostě se jí bál a dělal co mu ona řekla. Později z toho vylezlo, že ho doma i ostatní sourozenci šikanují, že o něho típají cigára, no hnus. Takže jsme s ním začali pracovat hodně hlavně u těch koní, aby se na ně navázal a zapomněl na to alespoň takto. A samozřejmě jsem to předala rodičům a tohle pak i sociálce, tohle už nebylo jen tak. Potom ještě jedna holčička se vzhlídlá v anorexii, že se jí líbí být hubená a začala úplně bláznit. Tam jsem to chytila za pět minut dvanáct mohl být fakt velkej průser. Takže jsem se zase přes ty koně, který ona fakt milovala, naštěstí, snažila jí to rozmluvit a obrátit to v její prospěch. Jakože když nebude jíst a nebude mít sílu, nemůže jezdit na koni, protože tam je potřeba hodně síly. No tak holčičně to chvíli trvalo, ale nakonec se nějak zmátla a ustoupila od toho. Ona už to řešila i s psychologem, takže to bylo hodně rozjeté. Ale naštěstí zrovna tohle dobře dopadlo.

25. Proč jste si vybrala práci s dětmi a mládeží?

M: Mě hodně v tomhle ovlivnila moje trenérka, když já jsem byla dítě. Mě se líbilo, jak se ke mně chovala a bylo to celkově strašně fajn a já jsem vždycky chtěla dělat to, co dělala ona. Byla pro mě vzorem teď chci já být vzorem pro ty moje děti z klubu. Takže si mě to možná vybralo samo spíš. Já jsem vždy chtěla pracovat jako paní učitelka, to byl můj sen. Ale víš, jak to je, život tě vždy zanesou trochu jinam. Ale pracuji s dětma, tak jsem šťastná, i když je toho někdy úplně moc.

26. Co Vás na práci s dětmi a mládeží baví?

M: Tak tím, že se mi skloubil koníček s prací, tak je to to nejlepší, co se mi mohlo stát. Koně miluju, to je moje srdcovka. A s dětma je ta práce taky super. Nejvíc mě na tom baví asi to, že jsou ty děcka veselí a není s nima nuda. Pokaždé přijdou s nějakým hloupým nápadem nebo kravinou, kterou jmi musím rozmluvit, i když bych to s nima nejraději podnikla. Baví mě i to, že se můžeš vrátit do dětských let a nikdo si o tobě nemyslí, že jsi blázen. Největší odměnou je, když za tebou ty děcka přijdou a obejmou tě, řeknou ti, že tě mají rádi, to je taky proč to všechno dělám a proč mě to baví.

27. Co je pro Vás největším motivem k práci s dětmi a mládeží?

M: Největším motivem je asi to že můžu dělat radost druhým. A tím, že pořádáme ty aktivity pro celé rodiny, tak si troufnu říct, že dělám radost celkem velké skupině lidí. Což mě samozřejmě těší a dělám to moc ráda. A taky když můžu nějakému děcku pomoc z jeho problémů, to mě taky motivuje.

28. Jak pečujete o svou psychohygienu jako pedagog VČ?

M: Tak já mám svého čtyřnohého koňouše, se kterým si odpočinu asi nejvíc. Jdu se s ním projít a tím si nejvíc odpočinu. Nebo když jdu venčit psa, nebo si koupit něco na sebe. Prostě všechno, co můžu udělat pro sebe když jsem sama je to, co mi dodává energii.

29. Co je podle Vašeho názoru nejobtížnější na práci s dětmi?

M: Tak někdy je nejtěžší udržet nervy na uzdě, protože ty děcka prochází pubertou a někdy jsou fakt na zabití. Taky když mám různou věkovou skupinu, tak vymyslet aktivity, aby to bavilo všechny, to je taky někdy hodně náročný. A celkově celá organizace toho, aby to všechno klapalo je někdy náročná.

30. Jaký je Váš karierní postup v rámci Vaší profese?

M: Tak já jsem dělala střední školu zemědělskou v Lanškrouně, obor Agropodnikání, se zaměřením na chov koní a jezdeckví. Při střední jsem aktivně jezdila a účastnila se závodů , pak jsem absolvovala kurz instruktora jezdeckví a začala jsem se věnovat trénování. Pak jsem si ještě rozmyslela, že si dodělám nějakou vejšku, takže jsem studovala bakalářský studijní program v pedagogické oblasti v Brně. Po studiu jsem se vrátila zpět do rodného města, kde jsem začal pracovat ve volnočasovém sektoru, kde působím jako pedagog volného času.

31. Co je pro Vás motivací k dalšímu vzdělávání?

M: Tak nejvíc asi to, že v tom, co dělám chci mít přehled a chci být dobrá. Hlavně jak jsem už říkala, chci být pro děcka vzorem, aby viděli, že je dobré studovat a pořád se vzdělávat, že je to celoživotní proces, že to nekončí po tom, co udělají základku nebo maturitu. A taky ta finanční stránka, čím větší budu mít kvalifikaci, tím budu mít víc peněz, teda snad.

32. Jak Vás Váš zaměstnavatel podporuje k dalšímu vzdělávání?

M: Tak mému zaměstnavateli stačí to vzdělání, které mám. Nicméně i skrz nařízení ohledně zákona mám nějak povinné doškolování, takže mě v tomto podporuje. A hlavně vím, že když bych si chtěla dodělat třeba trenéra, tak že mě v tom podpoří a dá mi i studijní volno.

33. Existují nějaké překážky, které Vám brání v DVVP? Pokud ano, které?

M: Tak překážky. Když chceš něčeho dosáhnout, tak neexistují překážky. To je samozřejmě nadsázka, ale já, když chci něco dokázat, tak si za tím jdu a je to. Ale teď by mě v tom bránil hlavně čas, toho je pořád míň a míň.

Příloha č. 5 Realizované rozhovory – Marie

1. Jak vypadá spolupráce mezi rodinou a instruktorem jezdeckví?

M: Spolupráce vypadá tak, že se většinou s rodiči domlouváme na organizačních věcech ohledně termínů, a celého průběhu kroužku po celý školní rok. Jinak každé odpoledne, když s nimi přijdou, tak je to hodně individuální. Někteří rodiče mají zájem větší, někteří jen vysadí dítě a odjedou. Ti, kteří zůstanou nám i pomáhají s přípravou koní, mají zájem o to, co budem dělat, někdy se i sami s dětmi účastní některých aktivit. Pak je hezký pozorovat, jak ty děti s rodičema hezky spolupracují. Někdy jsem ráda, že je tam mám. Protože když těch dětí je víc, tak je to občas náročné. A většinou se ty rodiče pak ptají, jak se jim dařilo, co nového se naučili, co jsme dělali. Taky když třeba řešíme nějaké problémy, tak ty rodiče z velké části spolupracují, že jim to není lhostejné. Občas řešíme nějaké klukoviny, tak je potřeba abychom na to sedli všichni a vyřešili to. Taky chtějí zná tu zpětnou vazbu od dětí i o ode mě. To mě vždy těší, že mají zájem o to, co jsme dělali no.

2. V případě, že se rodiče účastní VČ, jak vypadá jejich působení?

M: Tak jak jsem už to říkala, někteří rodiče nemají zájem o nějakou spolupráci. Ale vím, že někteří toho mají hodně, takže jsou rádi, když se dětem věnujeme hlavně my. Jinak Ti, co tam s námi někdy zůstanou tak je to fajn. Ono nám fakt pomůžou a je i dobře, že třeba s těma dětma tráví čas. A to je potom hezké, když třeba ty rodiče s dětmi čistí toho koně a pomáhají si navzájem. Někdy je to i kontraproduktivní, protože občas bych byla ráda aby tam nebyli, ale když vím, že budeme dělat něco, kde není potřeba pomoci, pošlu je domů. Ono u těch koní čím víc je lidí na pomoc, tím lépe.

3. Jak ovlivňuje přítomnost rodičů průběh VČ aktivit?

To je zase individuální. U některých dětí to má pozitivní vliv právě třeba kvůli tomu, že se moc nevidí, tak spolu aspoň tráví čas takhle odpoledne. Některý děti se předvádí, někdy se nesoustředí. Naopak zase některé děti fungují mnohem líp, když tam ty rodiče jsou a koukají se na ně. Naopak některé děti se mnohem víc snaží, když tam ty rodiče jsou a koukají na ně.

4. Jak si myslíte, že by měla vypadat ideální spolupráce mezi rodinou a IJ?

Myslím si, že by ten rodič neměl nějak výrazně zasahovat do organizace toho našeho odpoledne. Jinak to jezdeckví je takové specifické. V tomto případě je vítáno, když se i ten rodič částečně účastní. Takže pro mě je ideální, když mají zájem se účastnit a můžeme spolupracovat. Taky je super, když se ty rodiče podílejí na financování různých nových věcí a tak. Takže i z tohoto pohledu jsem ráda, když to funguje a někdo nám dá nějaký sponzorský dar.

5. Svěřují se děti s problémy v rodině?

Povídám si s dětmi hodně, oni se u těch koní tak otevřou, že ze sebe kolikrát vyklopí asi i to, co by normálně neřekly. Oni se svěřují tak se vším možným. S problémy hlavně ve škole, s kamarádama i v rodině. Občas řeším že je někdo doma naštvál. Většinou je to spíš ohledně sourozenců. A takovéto každodenní, kdy ty děcka říkají, že je rodiče někdy neposlouchají, že jim něco zakážou třeba za špatný známky a tak.

6. Jak případné problémy s dětmi řešíte?

Když s nějakým problémem přijdou, tak se je s nimi snažím vyřešit. A to nejsou jen problémy v rodině. Tím, že máme relativně velké věkové rozpětí, tak ty děcka řeší mnoho problémů. Hlavně mezi vrstevníky, sourozenci a ve škole. Vždy se snažím s nimi o tom mluvit. Ty děcka potřebují, aby je někdo vyslechl že jo. Zároveň se snažím jim vždycky poradit. Kdyby to ale zašlo do nějakých vážnějších problémů, obrátím se na rodinu nebo odborníka.

7. Je podle Vašeho názoru motivace důležitá? Pokus ano, tak z jakého důvodu?

Tak určitě je, ty děcka jsou většinou hodně motivováni už když přijdou do toho kroužku. Ty koně jsou v tomto hodně specifický, protože to vychází hlavně z toho vnitřku těch dětí, to je láska ke zvířatům a to je silný vnitřní motiv. Takže ta motivace je tam důležitá, ale není jí potřeba tolik jako třeba ve škole.

8. Jaké jsou podle Vašeho názoru nejsilnější motivy dětí k VČ aktivitě jezdeckví?

Tak jak už jsem říkala, ten nejsilnější motiv je podle mě láska ke zvířatům. Často ty děti to chtějí dělat jen protože to dělá někdo v jejich blízkém okolí. Nebo si přečtou nějaké knižní příběhy o koních. Je spousta dětí, kteří to přijdou jen vyzkoušet a pak je za pár let potkávám na závodech. Z mé praxe vím, že ten odbyt dětí o jezdeckví je malej. Do toho když to dítě zabředne, tak ho to většinou pohltní, tak jako mě, smích.

9. Jaké postupy používáte pro motivaci dětí?

Tak jak jsem říkala, ta motivace jako taková k tomu jezdeckví všeobecně není většinou u dětí potřeba. Používám různé hry jako motivaci k úspěchu ať už v sedle na koni neboj jen při různých aktivitách a hrách..

10. Jak postupujete, když cítíte, že dítě ztrácí motivaci?

Tak já se snažím, aby k tomu vůbec nedošlo, když to ale přece jen přijde, zase používám hodně hry, ty děti hodně baví a vždycky se pomalu vracejí zpátky a rádi přicházejí znovu. Jsou ale i situace, kdy to chtějí jen rodiče, a to je pak blbý, protože se můžu snažit jak chci, ale když to dítě to nebaví tak je to těžké. Bohužel i s takovýma situacema se setkávám.

11. Setkali jste se s dítětem, které bylo demotivované k jakékoli činnosti?

Já nevím, jestli přímo demotivované, ale tak každé dítě baví něco jiného. Já se vždy snažím vymyslet ty hry aby to bavilo všechny. Jako co se týče času, kterej trávíme u koní, tak ta je to dobrý, tam to všechny baví. Někdy mimo ten čas u koní děcka mrmlají, že chtějí jít zase ke koním a tak. My stejně spousta času, vlastně převážnou většinu trávíme u koní.

12. Jaký byl Váš postup návrtu motivovanosti dítěte k aktivitám?

Tak když už přijde dítě, které to fakt nebaví a potřebuji ho nějak namotivovat, dám mu třeba ten den vybrat koně na kterého chce jít jezdit. To zabírá téměř na všechny. Snažím se ten den vyhledávat i úplný maličkosti, jen abych ho měla za co pochválit a dodala mu sebevědomí.

13. Co z Vaší praxe byste doporučili začínajícím IJ ve vztahu k motivaci?

Tak já nevím, co bych jim doporučila. Asi být trpělivý a děti hodně chválit, aby nebylo tolik té motivace potřeba. Aby je to pořád bavilo.

14. Nastavujete si se svými svěřenci cíle?

Jo, tak to je jasný, vždycky si řekneme, co budeme dělat to odpoledne. A cíle dlouhodobý máme taky.

15. Jaké cíle si nejčastěji s dětmi nastavujete?

Tak když je to cíl na to odpoledne, tak většinou si řekneme chceme ten den dělat a co bychom chtěli zlepšit. Většinou je to konkrétně jakože se třeba naučíme vysedávat, nebo budeme opakovat z minule a zdokonalovat se. U těch dlouhodobých cílů je to to vždycky individuální s každým dítětem. U těch koní je to celkově těžké, každý dítě je jiný a jinak rychle mu o jde. Takže většinou nějakou etapu toho výcviku. Takže třeba že bychom se chtěli za ten školní rok naučit klusat samostatně nebo třeba začít skákat malé překážky.

16. Jak děti s rodiči participují na cílech v rámci VČ aktivity jezdeckví?

No rodiče se hodně zajímají o ten plánovaný postup svých dětí. Já se s nimi o těch cílech bavím hlavně na začátku školního roku. Vždycky si sedneme s každým zvlášť, a tak nějak to naplánujeme. Pak se po prvním pololetí pobavíme o tom, jak se daří ty dlouhodobý cíle naplňovat. Ale jak říkám, je to hodně individuální. A na konci

školního roku to vždycky nějak zhodnotíme, kam jsme se dostali. A někteří rodiče se zase moc nezajímají, berou to spíš jen jako vyplnění volného času, nijak jim nezáleží na tom, jestli se to dítě na tom koni někam posouvá.

17. Jak dlouhé tyto cíle jsou?

Tak jak už jsem říkala, máme cíl na každé odpoledne a pak ty dlouhodobý na školní rok.

18. Jak kontrolujete jejich naplnění?

Tak vždycky to společně pak zhodnotíme, než jdou domů. Když nám zbyde čas, děláme nějakou aktivitu na zpětnou vazbu, a to se jich ptám, jak se jim to dnes líbilo a jestli si myslí, že jsme splnili to, co jsem s na začátku den řekli. A co se týče těch dlouhodobých cílů, zase si dáme na konci zpětnou vazbu, co se nám povedlo a na čem je potřeba zapracovat příště.

19. Používáte ve svých pedagogických přístupech odměny a tresty?

Používám oboje. Samozřejmě žádné fyzické tresty Ale naše banda má svoje pravidla a ta se musí dodržovat, hlavně u koní. To znamená, že když se pravidla poruší, musí přijít nějaký trest. Většinou používám dřepy, ty mají i ten pozitivní účinek, aspoň posilují nohy, Ono se jim to pak na tom koni hodí. A z těch odměn hlavně chválím, to jim vždycky zvedne sebevědomí a zároveň je to i dost motivuje. Další metodu odměny používám třeba to, že si pak můžou vybrat koně na příště nebo že mohou vybrat nějakou hru, kterou budou hrát. U těch větších děcek nejvíc používám ty pochvaly.

20. Které z těchto přístupů je podle Vaší praxe efektivnější?

Tak samozřejmě odměny. Mě se vždycky hodně líbí, když se ty děti za tu pochvalu úplně rozzáří a jsou šťastní. Z toho mám vždycky dobrý pocit. A hlavně oni z toho mají dobrý pocit. A to je posouvá dál. To je u těch koní hodně důležité, protože občas se ty děti bojí a překonat ten strach není vždycky jednoduché. A U toho jim taky hodně pomáhá kolektiv Když to dítě vidí, že se na ně někdo z ostatních dětí kouká, tak se samozřejmě víc snaží. Ale i tetry mají něco do sebe. Samozřejmě musejí být v určité míře.

21. Co pokládáte za Váš největší pedagogický úspěch v práci s dětmi?

Pro mě je to asi když je to baví a nenudí se, když mají nějakou aktivitu a nějakým smysluplným způsobem tráví ten čas u koní. A hlavně když příště přijdou s úsměvem. A mají tu potřebu se vyvíjet samy od sebe a nemusí je do toho nikdo nutit.

21. Pokud takových úspěchů máte víc, popovídejte mi o nich.

Jedna holčička měla strašný strach skákat. Koupila si koníka, na kterým se učila a chtěla si udělat licenci, ale moc se bála. Ona taky před tím jezdila na koni, který se bál přejít jakýkoli skok. Bylo to pro ni fakt těžký prolomit a úspěch je ten, že to dokázala. Musela jsem s ní hodně pracovat i mimo ježdění, hodně posilovat její sebevědomí a dát tomu čas. Ale nakonec to vyšlo, za což jsem ráda. Bylo to pro ni hodně důležitý. Prostě si moc nevěřila a chtěla sama sobě dokázat, že na to má. Dalším úspěchem, na který jsem pyšný je, že jsem měla holčičku a ADHD a ty koně ji dokážou uklidnit tak, že se pak hodně soustředí a spolupracuje, s čímž doma zápasí rodiče. Takže to vlastně není jen můj úspěch, ale i toho koně. A ještě jeden kluk, který je z rozvedené rodiny a docela špatně to snášel, tak ten se u těch koní taky hodně otevřel a bylo vidět, že je uvolněný a zapomíná aspoň na chvíli na ty problémy, který má doma. A tak celkově považuji za úspěch každé odpoledne, kdy děti odchází domů s úsměvem a těší se na další odpoledne.

22. Proč jste si vybrala práci s dětmi a mládeží?

Tak práce s dětma je fajn, oni jsou takový bezprostřední, řeknou, co mají na jazyku, a to je na nich super. A taky ta různorodost. Každé dítě je jiné, s každým dítětem se dá pracovat jinak. Vždycky mě dokážou překvapit.

23. Co Vás na práci s dětmi a mládeží baví?

Baví mě se s nimi setkávat, hrát si s nimi. Je ta práce s nimi taková bezelstná. Baví mě je posouvat dál a sledovat jejich úspěchy a radosti. A taky to jak se mnou rostou. Pak vždycky po letech když se potkám s nějakým svým bývalým svěřencem, tak jsem ráda, že se přijdou podívat a zavzpomínáme na to jak to bylo super. A to jsem ráda, když se pak od nich dozvím, že jsem byla jejich vzorem a že je to se mnou bavilo. To je ta odměna za tu odvedenou dlouholetou práci.

24. Co je pro Vás největším motivem k práci s dětmi a mládeží?

Největším motivem je asi úspěch mých svěřenců na závodech. A taky ty dílčí úspěchy. To že ze zamklého dítěte se najednou stane upovídané dítě. Nebo když to dítě na začátku, když přijde neumí držet v ruce ani koště a po čase je manuálně zručný.

25. Jak pečujete o svou psychohygienu jako pedagog VČ?

Hlavně si toho nenabrat moc abych se z toho nezbláznila. Je potřeba si od té práce občas odpočinout. Já nejraději odpočívám sama, jedu někam na výlet nebo jdu jezdit na svého koně, to mi dodává nejmoc síly a děláme mi to radost, stejně jako těm dětem.

25. Co je podle Vašeho názoru nejobtížnější na práci s dětmi?

Tak nejobtížnější je asi ta zodpovědnost, kterou za ty děti mám. Práce u koní a dětí dohromady je náročná, je tam spousta nástrah, kde se může něco stát a je důležitý abych to všechno pohlídala. Většinou tam nejsem sama, takže p to je to jednodušší, ale stejně je to uhlídaní dětí při práci s dětmi asi nejnáročnější.

26. Jaký je Váš karierní postup v rámci Vaší profese?

Tak já jsem studovala zemědělkou v Lanškrouně a potom jsem byla na bakalári obor učitelství pro mateřské školy v Hradci. Udělal jsem si v prváku zkoušky základního výcviku jezdce a pak jsem na sobě hodně makala. Ve čtvrtáku jsem si pak udělal zkoušky instruktora jezdeckví a začal jsem pracovat v jezdecké škole. Teď zase makám, snažím se co nejmoc sbírat zkušenosti abych si za pár let mohla udělat trenéra a věnovat se už i těm sportovním koním a chtěla bych připravovat dvojice na větší závody. Zároveň bych se chtěla věnovat i v kroužku.

27. Co je pro Vás motivací k dalšímu sebevzdělávání?

Tak pro mě je největší motivací asi vlastní posun. Nechci zakrnět a chci se dál posouvat. Taky finanční stránka, čím vyšší budu mít vzdělání čím víc kurzů za sebou budu mít, tím se bude moje cena zvyšovat.

28. Jak Vás Váš zaměstnavatel podporuje k dalšímu vzdělávání?

Tak můj zaměstnavatel mě podporuje už tím, že mi dává možnost pracovat tam, kde pracuji. A taky když jedu na školení nebo kurz, dává mi studijní volno, což moc vítám.

29. Existují nějaké překážky, které Vám brání v dalším vzdělávání? Pokud ano, které?

Tak hlavně časové. Pořád je toho moc, člověk by toho chtěl tak moc stihnout a zvládnout, ale nedá se to všechno prostě. A taky asi finanční překážka. Dost kurzů je hodně náročná nejen finančně.

Příloha č. 6 Realizované rozhovory – Veronika

1. Jak vypadá spolupráce mezi rodinou a instruktorem jezdeckví?

V: Tak rodiče mých dětí jsou různí. Nebo teda mají různý zájem. Většinou přivedou dítě, zeptají se, co a jak budeme dělat. Když si pro ně přijdou, zajímají se, jak jim to dnes šlo, nebo jaké udělali pokroky. Ale jsou i rodiče, kteří tam s dětmi jsou celé odpoledne a pomáhají nám.

2. V případě, že se rodiče účastní VČ, jak vypadá jejich působení?

V: Tak když tam ty rodiče jsou, tak určitě ovlivňuje. Některé děti se míň soustředí, některé naopak víc. Je to hodně individuální. Někdy se snaží se koukat, jestli se koukají rodiče a jestli to třeba dělají podle rodičů správně. Někdy když se rodiče snaží zasahovat do toho našeho odpoledne příliš, tak je to zase kontraproduktivní, protože tomu spoustu rodič nerozumí a někdy mi to jen komplikuje práci.

3. Myslíš si tedy, že to, že se rodiče odpoledne účastní je spíš výhodou, nebo nevýhodou?

V: Ale u těch malých dětí je to zase ale naopak. Tam je to spíš výhoda. Ty děti jsou pak jistější zase, a hlavně jsou rádi, když ten rodič na ně kouká. Zdá se mi, že se pak víc snaží. Zase některé děti se při přítomnosti rodičů míň soustředí. Je to hodně individuální.

4. Pomohlo by ti, kdyby se rodiče toho odpoledne aktivně účastnili?

V: Tak záleží, jestli by se zapojovali podle mých instrukcí. Když ano, tak určitě. Já vítám, když se rodiče zapojují do činností s dětmi. Hlavně třeba když o děti vím, že to mezi dítětem a rodičem je takové nahnuté, tak se snažím, aby spolu spolupracovali a by se ten jejich vztah zlepšoval. Protože u těch činností u koní musí fakt spolupracovat. Hodně se mi to už osvědčilo, že to funguje.

5. Jak ovlivňuje přítomnost rodičů průběh VČ aktivit?

V: Tak jak už jsem říkala, je to individuální. Někdy pozitivně, někdy negativně. U těch menších dětí to kolikrát odvádí pozornost a u těch větších zase je to výhodou, protože se třeba víc snaží před těma rodičema.

6. Jak si myslíte, že by měla vypadat ideální spolupráce mezi rodinou a IJ?

V: Tak pro mě je důležitá hlavně komunikace s těma rodičema. Někteří nemají úplně velký zájem o to dění v tom odpoledni. Někteří rodiče jen dítě přivezou a zase si ho vyzvednou. Když s nimi pak potřebuji něco řešit, tak je to složitější. A určitě by bylo fajn, kdyby se víc rodičů zapojilo do té spolupráce.

7. Svěřují se děti s problémy v rodině?

V: Dost často se svěřují. Hlavně malý děti a pak už skoro ty dospělí. Někdy ty menší děti řeknou i to, co by rodiče asi nechtěli abych věděla, smích. Nejčastěji se svěřují s tím, že je třeba zlobí sourozenec, nebo že se rodiče doma často hádají. Oni se ty děti hodně u koní otevrou a povídají často i to, co by normálně neřekli.

8. Jak případné problémy s dětmi řešíte?

V: Tak hlavně záleží na tom konkrétním problému. Ale vždy je vyslechnu a snažím se si s nimi o tom popovídat. To je hodně důležité. Kdyby to byl nějaký vážnější problém, tak se obrátím na rodiče nebo školu. Ale já hlavně nechci narušit důvěru mezi mnou a dítětem, takže když by si to dítě nepřálo, tak bych to udělala jen v opravdu výjimečných případech. Jí si s dětmi tu důvěru buduji, zakládám si na tom aby mi mohli věřit, takže bych je nerada zklamala. A oni se mi pak můžou se vším svěřit, od toho tu pro ně přeci jsem.

9. Je podle Vašeho názoru motivace důležitá? Pokus ano, tak z jakého důvodu?

V: Určitě ano, ta je důležitá pro každého pro jakoukoli činnost žejo. Myslím se, že ta správná u těch koní by měla být ta s kterou tam už přijdou, že ty zvířata mají rádi, že se s nimi chtějí nějakým způsobem naučit pracovat a že

je to baví a že to chtějí dělat. A pak ty děláš, ta láska ke zvířatům zažívání nějakých úspěchů. Často to taky bývá, že rodiče se tomu věnují, nebo se tomu věnovali v minulosti a ty děti se v tom vidí.

10. Jaké jsou podle Vašeho názoru nejsilnější motivy dětí k VČ aktivitě jezdecké?

V: Tak nejsilnějším motivem je podle mě láska ke zvířatům. Další motivy jsou určitě i to, že to dítě vidí u někoho ze svých kamarádů a chtějí to zkusit. Je to také prestižní sport, někteří to chtějí dělat i proto, že je to moderní, jezdit na koni. Ale všeobecně si myslím, že je to hlavně skrz to, že ty děti k tomu buď vedou rodiče, nebo že mají v sobě lásku ke zvířatům a najdou se zrovna v koních.

11. Jaké postupy používáte pro motivaci dětí?

V: To je zase individuální podle toho, které děti zrovna to odpoledne mám. Všeobecně ale používám k motivaci hlavně hru a zážitek úspěchu a hodně chválím. Ta motivace je hodně důležitá a nejvíc na ní platí, když se dětem posiluje sebevědomí. Někdy používám i nějaké sladké odměny za hry nebo když udělám třeba nějakou týmovou hru. Ale to spíš má, já hlavně vyžívám ty pochvaly. To se mi za ta léta již osvědčilo.

12. Jak postupujete, když cítíte, že dítě ztrácí motivaci?

V: Tak hodně podobně jako při té motivaci samotné. Hlavně se je snažím co nejvíc povzbuzovat a aby je to nakoplo a zase se snažili a začalo je to bavit. Tady v tomhle případě je důležitý i ten kolektiv. Ty ostatní děti se pak snaží vzít to méně motivované dítě mezi sebe a dodat mu tu podporu. To je super, že pak ta skupina udělá mnohem víc práce než třeba já.

13. Setkali jste se s dítětem, které bylo demotivované k jakékoli činnosti?

V: Já je nikdy do ničeho nenutím. Když nechtějí třeba jezdit, tak jim dám jinou činnost, nebo si třeba jen povídáme a dohlídí se mnou na ostatní děti a tak. Snažím se vždycky aby ty děcka byli v pohodě. To je základ jakékoli mojí další práce. Samozřejmě ne vždycky se mi to podaří a pak když je celá skupina rozhozená, tak se pracuje fakt špatně. Někdy nejdeme ani ke koním a jen třeba hraeme nějaké hry nebo s povídáme nebo koukneme na nějaký zajímavý film.

14. Co z Vaší praxe byste doporučili začínajícím IJ ve vztahu k motivaci?

V: Tak hlavně mít velkou trpělivost, ta je důležitá v práci s děckama i s koňma. Jinak vymýšlet ten program zábavně a různorodě. Ale ono u těch koní to není tak moc potřeba, ty děcka to prostě baví samo o sobě. A uvědomit si, že na každé dítě platí něco jiného a na každou dvojici kůň a dítě platí taky něco jiného.

15. Nastavujete si se svými svěřenci cíle?

V: Tak na každé to odpoledne si vždycky řekneme, co budeme dělat co chceme zvládnout a v čem nám to pomůže, jakože celkově. Pak jsou děti, který nemají žádné dlouhodobé cíle a chtějí si to spíš jen užít. Ale to je v podstatě tak cíl, to, že si to chtějí užít a mají z toho radost. Pak jsou děti, které mají zase ty cíle dlouhodobější, že i sak třeba chtějí koupit vlastního koně a věnovat se tomu sportu naplno i profesionálně. Ten přístup k těm dětem je pak trochu odlišný. U dětí, kteří to mají jen jako kroužek a nechtějí sportovat, přistupuji tak benevolentněji. Na druhou stranu u těch, kteří zase chtějí sportovat jsem trochu přísnější, protože to chtějí někam dotáhnout po t sportovní stránce. Ale jinak ten přístup jako ke skupině je stejný, to jsem myslela spíš v tom výcviku na jízdárně.

16. Jaké cíle si nejčastěji s dětmi nastavujete?

V: Tak jsou to různé cíle. Když se podívám na ty kratší, tak je to vždycky o tom, že si s tím dítětem v průběhu těch odpoledne povídám, co by chtěli dokázat nebo co by se chtěli naučit. Pak si to vždycky nějak utřídím a pracuji s tím dále. Stejně to dělám i u těch delších cílů, ptám se jich a společně s ten cíl vždycky nějak naplánujeme. U těch dlouhodobých je to třeba to, že si ty děti chtějí udělat zkoušky základního výcviku jezdce nebo že se chtějí

naučit skákat nebo se zdokonalit v určitých činnostech i mimo ty koně. Chtějí se třeba naučit hrát víc her, nebo dokonce vést skupinu, protože by chtěli být jednou jako já a věnovat se dětem a koním.

17. Jak děti s rodiči participují na cílech v rámci VČ aktivity jezdeckví?

V: Rodiče se zase zapojují jak kteří. To je jak jsme říkala u té spolupráce. Někteří o to mají větší zájem, někteří žádný. Někteří rodiče mi vždycky říkají, že je jim jedno jak se budou posouvat, hlavně ať je to baví. Když se o to zajímají, tak chtějí vědět jaký ten plán je. Někteří rodiče jsou víc ambiciozní, někteří miň. S některými si sedneme a začátku školního roku a probereme to, některým stačí když si o tom promluvíme tak v průběhu roku.

18. Jak dlouhé tyto cíle jsou?

V: Tak některé cíle jsou krátký tím, že je nastavujeme na to odpoledne nebo na ten konkrétní týden. Pak ty dlouhodobý jsou zase o tom, že to plánujeme na dlouho nebo na pul roku nebo na školní rok. Je to individuální.

19. Jak kontrolujete jejich naplnění?

V: Většinou tím, že si o tom popovídáme. A taky já tím, že je pozoruju a vidím je, jak se posouvají, tak tím si to ověřuji já. Nebo třeba když máme nějaké klubové sranďa závody, tak tam se kolikrát projeví, jak se to dítě posunulo a jak se snaží se zlepšovat.

20. Používáte ve svých pedagogických přístupech odměny a tresty?

V: Používám, hlavně teda odměny. Ale i tresty občas musím použít, Když prostě někdy poruší někdy pravidla, tak jim třeba zakážu jít ke koním nebo tak. Já hlavně chci, aby když už ten trest musím použít, tak aby ty děcka věděli, proč ten trest přišel a co by se mohlo stát, kdyby se ty pravidla nedodržovali. Aby se z toho vždycky poučili. A hlavně já jim chci jít příkladem, takže se snažím i já všechno dodržovat. Občas to ulitne i mě, ale snažím se to hodně eliminovat. No a co se týče odměn, tak pro děcka je největší odměnou pochvala, když se jim něco povede. A taky třeba to, že si příště můžou vybrat koně na kterého chtějí jít jezdit. Nebo to že je pochválím pak před celou skupinou a dám jim na chvíli třeba možnost vést tu skupinu na jízdárně.

Ty děcka prostě musí poslouchat, protože jde o živý zvířata, kde je možné nějaké nebezpečí, takže fakt ty děcka musí fungovat a ta pravidla dodržovat.

21. Které z těchto přístupů je podle Vaší praxe efektivnější?

V: Tak určitě ty odměny. Ale je potřeba to vyvážit, protože jak už jsem říkala, pracujeme se zvířaty a ta jsou nepředvídatelná, proto je potřeba dodržovat pravidla striktně.

Já se snažím pracovat hlavně s pozitivní motivací. Pořád je to jejich volný čas a není to škola, takže aby se nebáli, že tady na ně někdo bude řvát nebo jim něco zakazovat. A oni si ty děti toho pak váží a chovají se dobře.

22. Co pokládáte za Váš největší pedagogický úspěch v práci s dětmi?

V: Já jsem vždycky ráda, když se mi povede to dítě někam posunout. Třeba když má nepřekonatelný strach z koně nebo z ježdění a společně to nějak vyřešíme a strach překonáme. Nebo jeden kluk který mi chodí do kroužku má Aspergerův syndrom tak na začátku se mnou vůbec nekomunikoval a po půl roce se mnou normálně komunikuje a děláme s sranďičky a je tam vidět fakt pokrok, což je super, Vždycky se mi potvrdí, že koně jsou léčivý a dávají možnost spoustu lidem se uzdravit a to hlavně psychicky..

23. Pokud takových úspěchů máte víc, popovídejte mi o nich.

V: Pro mě je úspěch, když vidím ty děti, že se vrací vždy do kroužku zpět a baví je to. Taky když se smějou a užívají si sranďy s ostatními kamarádama. A taky mám velkou radost, když se ty děcka posouvají na koních. Když jim to jde a mají z toho radost. Nebo když se umístí dobře na nějakých závodech. To je moje odměna za odvedenou práci.

24. Proč jste si vybrala práci s dětmi a mládeží?

V: Tak já jsem si už od mala hrála s kamarádama na rodinu a chtěla jsem vždycky být máma. Spojení koní a dětí pro mě byla jasná volba. Mám ráda tu jejich bezprostřednost a různorodost. Každé dítě je jiné a s každým se musí pracovat trochu jinak.

25. Co Vás na práci s dětmi a mládeží baví?

V: Baví mě na té práci to, že pokaždé s těma dětma děláme něco jiného, žádné odpoledne není stejný. To je ta různorodost, o který jsem už mluvila. Taky mě baví vracet se do dětských let a hrát společně s dětmi různé hry a vytvářet. No a co mě asi nejvíc baví je to, když vidím rozesmátý děti plný radosti a štěstí. To je asi to, proč každý den ráno vstávám do práce věnuji i přípravě těch aktivit tolik času.

26. Co je pro Vás největším motivem k práci s dětmi a mládeží?

V: No motivem, to bych se zase opakovala, ale asi práce s koňma dětma dohromady. Naplňujeme ta práce, a to je asi nejdůležitější. Taky mě děti dobíjí baterky, nebo když to dítě přiběhne a obejmě mě, to mi vždycky moc potěší.

27. Jak pečujete o svou psychohygienu jako pedagog VČ?

V: Tak volného času moc nemám, ale když už se přece jen nějaký najde, ráda jedu za svou rodinou a trávím s nimi čas. Nejvíc samozřejmě odpočívám v sedle, to je pro mě asi největší Relax a oddych od všeho, nejen od práce, ale i od každodenních problémů. Ráda taky dělám ruční práce, vyšívám nebo pletu, u toho si taky vždycky odpočinu. Nebo jdu se psem do lesa na procházku.

28. Co je podle Vašeho názoru nejobtížnější na práci s dětmi?

V: Tak je to vyčerpávající práce. Každá pomáhající profese je náročná. Mě to vyčerpává hlavně psychicky. Já se to snažím brát až moc zodpovědně a starostlivě. Mám o ty děti taky strach, přece jenom mám zodpovědnost za ně, a ještě za ta zvířata. Všechno uhlídat a zkorigovat je opravdu náročné. Když máte skupinu dětí ve třídě a něco s nimi vytváříte, je riziko toho zranění podstatně menší než u těch koní. O to je to horší, že když se u těch koní pohybujete, tak víte, co všechno se může stát, o to větší strach vždycky mám. Taky tomu věnuji hodně času a někdy když se to třeba nedaří, nebo děcka zrovna to odpoledne nespolupracují, tak to mě vyčerpává hodně. Naštěstí jev mnohem víc těch světlých dní, takže to není tak hrozný.

29. S jakými problémy se jako instruktor jezdeckví v praxi setkáváte?

V: Jedním z takových důležitých problémů vidím to, když nespolupracují rodiče. To už jsem zmínila v začátku toho rozhovoru. Třeba příklad, kdy to dítě má třeba alergii nebo nějakou jinou zdravotní indispozici a ten rodič to nenapíše do přihlášky a ani mi to neřekne. Často to ani ty děti sami nevědí. Z toho pak jsou zbytečné problémy. Jinak občas bojujeme s penězma. Ať už to myslím směrem na výplatu, tak na peníze, které mám k dispozici na utracení v kroužku. Někdy bych ráda nakoupila dětem něco nového na koně a prostě mi na to vedení nevolní peníze. Ale to nejsou existenční problémy, tak s nimi budu bojovat dál.

30. Jaký je Váš karierní postup v rámci Vaší profese?

V: Tak já jsem si udělala zkoušky základného výcviku jezdecka a po asi 6 letech jsem si dodělala kurz instruktora jezdeckví a teď se věnuji zájmovému vzdělávání právě v oblasti jezdeckví.

31. Co je pro Vás motivací k dalšímu vzdělávání?

V: Tak já se všeobecně ráda učím. Takže asi touha poznávat nové věci a učit se novým věcem. Nerada zaostávám a chci se dál posouvat. Takže asi to, že to chci dělat dobře mě nejvíc motivuje. A taky samozřejmě finance.

32. Jak Vás Váš zaměstnavatel podporuje k dalšímu vzdělávání?

V: Tak dává mi možnost jet na různé kurzy, některé mi i zaplatí. Tak je fajn, že mě v tom podporuje. A hlavně já mám dostatečný motiv ze sebe samotné, takže vlastně ani moc podporu nepotřebuji.

33. Existují nějaké překážky, které Vám brání v dalším vzdělávání? Pokud ano, které?

V: Tak existují. Hlavně čas, protože abych si mohla udělat trenéra, musím prokazatelně 5 let působit v roli instruktora jezdeckví. Ale samozřejmě si můžu dodělat různé kurzy i mimo jezdeckví. Nabídek je spousta a já když mám alespoň trochu čas a dovolí mi to finance, snažím se využít maximálně, abych se posouvala dál. A taky finance mě trochu limitují. Ty kurzy bývají náročné nejen na čas, ale i na finance. Když si vezmu ten trenérský kurz, tak to dojíždění na něj a placení ubytování mě a koni, tak to mě vyjde na spoustu peněz. Takže musím šetřit a dál se vzdělávat, abych se do toho mohla brzy pustit, Teda vlastně až za rok nejdřív. A asi i ty zkušenosti, které musím pořad sbírat, abych se mohla posunout dál a udělat si třeba toho trenéra pod hlavičkou České jezdecké federace.

Příloha č. 7 Realizované rozhovory – Markéta

1. Jak vypadá spolupráce mezi rodinou a instruktorem jezdeckví?

M: Ta spolupráce mezi náma a rodičema je hodně o komunikaci. Oni se toho našeho odpoledne neúčastní jako přímo. Hodně se zajímají o to, jak to děckám šlo a jak se chovali. Já se snažím jim podat vždycky ucelené informace o tom, jak to dětem na koních šlo, v čem se zlepšili, co je potřeba ještě zlepšit a tak. Je to fakt hlavně o té komunikaci. Většinou se rodiče ptají na začátku toho odpoledne když je dovezou co budeme dělat a pak když si pro ně přijedou, tak se ptají jak to šlo. No a pak jsou aktivity, který jsou přímo určený i pro rodiče s dětma, třeba nějaký rodinný odpoledne u koní nebo sranda závody, který se snažíme vždy jednou za měsíc pro ty děcka udělat.

2. V případě, že se rodiče účastní VČ, jak vypadá jejich působení?

M: Tak když jsou ty akce pro rodiče, tak oni se musí zapojovat v rámci aktivit, které nachystám. Nejčastěji vybírám aktivity tak, aby spolu museli děcka s rodičema spolupracovat a mluvit. To si myslím, že je problém dnešních rodin, že spolu málo v rodině mluví. Takže pak se třeba rozdělí do skupin, nebo dvojicí a plní různý úkoly společně s koněm nebo i bez něj. Posilují tím vztahy jak mezi sebou v rodině tak v kolektivu.

3. Jak ovlivňuje přítomnost rodičů průběh VČ aktivit?

M: Jak u kterých dětí, někdy je to spíš brzdy, někdy naopak jsou ty děcka mnohem snaživější. Myslím si, že je to dáno tím klimatem v rodině, jak e to dítě přijato a hlavně jak jsou v rodině brány jeho nedostatky nebo chyby. Často si všimnu, že někdy děcka ani nechtějí s rodičema moc spolupracovat, mají strach, že rodiče zklamou. Naopak jsou děti, který se chtějí před rodiči předvést, tady si myslím, že je ta rodina hodně otevřená a akceptuje i chyby.

4. Jak si myslíte, že by měla vypadat ideální spolupráce mezi rodinou a IJ?

M: To asi záleží na tom, co od toho já jako instruktor nebo vedoucího toho kroužku očekává. Podle mě mám tu spolupráci dobře nastavenou. Rodiče jsou nám nakloněný i po stránce sponzorství. Určitě je nutná komunikace, už jen kvůli organizačním věcem. Ono je to trochu i o tom, jak si ty rodiče na začátku „vychováte“. Když už při počátečních podmínkách nastavte, že chcete abyste se viděli pokaždé, když dítě přivezou, oni se to naučí a přijdou a zeptají se.

Takže ideálně aby se zapojovali a spolupracovali nejen na organizaci toho kroužku, ale i v těch aktivitách, které jmi připravuji.

5. Svěřují se děti s problémy v rodině?

M: Svěřují, ale je to vždycky individuální u těch dětí. Každé potřebuje čas. Bavíme-li se o dětech, který už ke mně chodí dýl, tak pro ty jsem vrba, ty co neví nepoví. Ty nový děti, který přichází zpravidla od září, těm to trvá. Než se okoukají a začnou mi věřit, ale to je normální. Oni se děcka u koní celkově hodně otevrou, já jsem se taky účastnila výcviku sociálních dovedností spojených s koňmi a tam to na tom bylo v podstatě založené. Dítě se prací a činností u koní otvíralo mnohem víc než někde v místnosti.

6. O jaké problémy jde nejčastěji?

M: Tak nejčastěji to jsou asi rozvody u rodičů. Těch přibývá a děcka to nesou celkem špatně. Většinou řeší, kam mají jít, jestli k mamce nebo tátovi. Teda to řeší ty větší děcka. U těch malých je to spíš o tom, že dostali zaracha nebo tak. Pak se taky často svěřují s problémy ve škole, hlavně s nějakou počáteční šikanou nebo problémy s učením a tak.

7. Jak případné problémy s dětmi řešíte?

M: Tak hlavně se o tom snažím s děčkama mluvit, to je asi pro ně nejdůležitější a pro mě to prvotní, jak jim můžu pomoci. No a pak to klasicky rozebíráme, zkusíme přijít na nějaká nevhodnější řešení. Pokud to dítě chce, přizveme k tomu rodiče nebo nějakého odborníka, ale to se mi často nestává. Děcka u mě v kroužku se svěřují hodně, hodně s nimi o tom mluvím, nechci hlavně ztratit jejich důvěru, takže nedělám nic, co oni nechtějí. Když by to samozřejmě zacházelo do extrémů, tak to se na rodiče určitě obrátím.

8. Je podle Vašeho názoru motivace důležitá? Pokus ano, tak z jakého důvodu?

M: Jasně, motivace je důležitá všude. Já ji potřebuju pro práci, děcka jí potřebují pro aktivní trávení volného času. Tak důvodů je víc. Jednak já jako pedagog volného času musím děcka motivovat, aby se zlepšovali a posunovali se v tom, co je baví a v čem je rodiče podporují. Z druhé strany zase i ta vnitřní motivace dětí je důležitá. Děcka musí mít takovou tu vnitřní motivaci, že to chtějí dělat a že chtějí něco dokázat. A taková ta všeobecná motivace i rodičů, jako prevence proti nějakým patologickým jevům. Všichni máme zájem o to, aby děcka neseseděli nad počítačema a nekoukali do telefonů. Takže motivace je důležitá a to hodně.

9. Jaké jsou podle Vašeho názoru nejsilnější motivy dětí k VČ aktivitě jezdeckví?

M: Já myslím, že největším motivem je asi kontakt se živým zvířetem. Dál taky se v něčem zdokonalit, být v něčem dobrý a zažívat nějaký úspěch. Často se taky setkávám s tím, že to jdou děcka zkusit, protože to dělá nějaká kamarádka nebo kamarád, nebo je to přání rodičů, to je asi ta nejhorší varianta.

10. Jaké postupy používáte pro motivaci dětí?

M: Tak já se snažím jít s děčkama po malých krůčcích, a hlavně je hodně chválím, to se mi za ty roky praxe osvědčilo nejvíc. Ta pochvala děcka motivuje asi nejvíc. Taky cítím, že pro většinu dětí jsem jakým si vzorem, takže je důležitý, aby i ten instruktor měl dostatečný respekt, byl přirozený a spravedlivý. Já mám nějaké zkušenosti ze závodů a děcka o tom chtějí často vyprávět. To je pak vidět, že moje cena v očích dětí stoupá, proto je pak ta pochvala těší a motivuje k dalším úspěchům. Občas při nějakých hrách používám i nějakou sladkou motivaci, nebo nějaké soutěžení o drobnosti.

11. Jak postupujete, když cítíte, že dítě ztrácí motivaci?

M: Hlavně se vrátím na začátek, do doby, kdy to bylo všechno v pořádku, na tuto část navážu a snažím se to dítě ujistit v tom, co mu šlo a co ho bavilo. Občas v tom výcviku přicházejí takové fáze, kdy se to dítě zasekne, nejde tu určitou činnost v nějakém intervalu prostě překonat a trvá to, to bývá pro děcka často takové demotivující. Naštěstí jsou děcka u koní celkem dost namotivovaná tak všeobecně, tak nějakou ztrátu motivace řeším málo kdy. Když už ale přijde, hodně děcka chválím, snažím se vyzdvihnout i úplný maličkosti.

12. Setkali jste se s dítětem, které bylo demotivované k jakékoli činnosti?

M: Tak s úplně demotivovaným ne, ale měla jsem tady jednoho kluka, bylo mu asi 12 roků a toho to teda vůbec nebavilo. Pořád nadával, že musí kydat ten hnůj a pracovat a že ho to nebaví a tak. To bylo přání matky, aby kluk jezdil. No ale já jsem se ho časem naučila vždycky namotivovat na nějakou činnost, dala jsem mu nějakou hrozně důležitou funkci, takže vůbec nejezdil, ale třeba hlídal čas a jak ucítil, že je potřebný i když vlastně vůbec nejezdí, začalo ho to bavit a pak dokonce párkrát i jezdil. Takže z toho plyne, že není nutný, aby dítě u koní muselo jezdit. Stačí, když tam bude spokojen a bude zažívat radosti a úspěchy, které ho budou posouvat dále.

13. Co z Vaší praxe byste doporučili začínajícím IJ ve vztahu k motivaci?

M: Jak už jsme říkala, děcka hodně chválit a povzbuzovat. Být jim dobrým příkladem a pokud možno vzorem. Jedině spravedlivým metrem ke všem stejně může mít někdo autoritu a být brán jako někdo, koho budou děcka brát a důvěřovat mu. Taky být kamarádský, ale nenechat si skákat po hlavě, děcka jsou mnohem spokojenější, pokud mají nastavené nějaké hranice ví, kam mohou a kde je to už přes čáru.

14. Nastavujete si se svými svěřenci cíle?

M: Bez cílů by to asi nešlo, když člověk nemá cíl, neví, kam směřuje. Takže určitě. V podstatě je cíl i to, že chci, aby děcka odcházeli spokojení z toho odpoledne. Je to můj cíl i cíl těch dětí, protože oni chtějí zažít srandu a být spokojení. A je to vlastně cíl i rodičů.

15. Jaké cíle si nejčastěji s dětmi nastavujete?

M: Tak to se nedá takto říct, s každým dítětem je to individuální. Ale v praxi to pak vypadá tak, že si s každým dítětem řeknu, kam směřujeme a co se chce naučit, jak k tomu cíli budeme směřovat a jak si pak ověříme, že jsme tam, kde jsme chtěli být. Zpravidla to je třeba to, že když to dítě přijde, tak dílčím cílem je naučit ho přistupovat ke koni bezpečně a efektivně. Dále ho naučit o koně pečovat a nakrmit ho. Takto postupujeme dílčími kroky postupně dál. U těch zkušených dětí jsou to pak cíle ohledně zkoušek základního výcviku jezdce nebo nějakých závodů, kvalifikací a tak. Pak mám s děckama i cíle týkající se jejich chování nebo třeba i učení. Někteří mají ježdění podmíněné od rodičů dobrým prospěchem ve škole, tak s nimi dělám i věci do školy, abych jim pomohla i v tomto ohledu. Cíle jsou s děckama různé, ale jsou důležité, aby měli směr, kterým se ubírají.

16. Jak děti s rodiči participují na cílech v rámci VČ aktivity jezdeckví?

M: Zase je ta spolupráce individuální. Někteří rodiče mají větší touhu, aby jejich dítě jezdilo na závody, někteří zase naopak nemají žádné ambice. V případě, že je dítě úspěšné a je vidět, že ho to baví a chtělo by se tomu věnovat i na závodní úrovni, vždy si chci s rodiči sednout a probrat to s nimi. Tady pak už přicházejí na řadu otázky i časové a finanční. Ten sport zabere spoustu času a spotřebuje mnoho financí. Pak je spolupráce s rodinou nezbytná.

17. Jak dlouhé tyto cíle jsou?

M: Jak které. Některé jsou na odpoledne, některé na roky. Záleží jak si je nastavíme. Zpravidla je těch cílů víc, ty krátkodobý, kterých je hodně a pak zlomek těch dlouhodobých, ke kterým směřujeme těmi krátkými.

18. Jak kontrolujete jejich naplnění?

M: Mám nějaké kritéria, podle nich jsem schopná vyhodnotit, jestli se to povedlo a cíl byl splněn, nebo nebyl. Jak už jsem to říkala, je pro mě splněný cíl i to, když ty děcka odcházejí spokojení domů a mají si doma a ve škole nebo s kamarády o čem povídat a na co se těšit na další naše společné setkání. Dále je taky důležitá zpětná vazba od těch dětí, vždy se jich ptám a společně hodnotíme naplnění těch cílů, které jsme si stanovili. Pak když třeba splní zkoušky základního výcviku jezdce nebo se umístí někde na závodech, to je pro mě taky ladná zpětná vazba. Co je pro mě ale asi nejcennější, když ty děcka po čase přijdou a poděkují, že jsem je naučila tohle a támhle to.

19. Používáte ve svých pedagogických přístupech odměny a tresty?

M: Používám oboje. Samozřejmě nejvíc používám odměny, to je to, jak jsem mluvila o té motivaci. Tresty jen výjimečně, ale i ty jsou potřeba. Pokud jsou nastavená nějaká pravidla, musí se dodržovat. Když se poruší, musí přijít nějaká sankce. Co se týče odměn, nejčastěji používám odměny jako je pochvala, spíš jakože slovní odměny, než ty materiální. A pokud už musí dojít k nějakému trestu, třeba v podobě kritiky, je důležité, aby byla efektivně řečena

a byl to ukončené nějakou pochvalou. Občas se stane, že je nějak dítě na toho koně hrubé, tak v tuto chvíli je potřeba mu vždycky vysvětlit, že je to živý tvor a že nepřemýšlí jako robot, ale že spousta jeho chování je podmíněno pudem sebezáchovy, to si některý děcka neumí uvědomit, i když jim to několikrát říkám.

20. Které z těchto přístupů je podle Vaší praxe efektivnější?

M: Efektivnější jsou určitě odměny. Hlavně v podobně těch pochval, to je vyzkoušené a osvědčené. Je to spjaté s tou motivací. Když budu děcka efektivně a pozitivně motivovat, budu podávat dobré výkony.

21. Co pokládáte za Váš největší pedagogický úspěch v práci s dětmi?

M: Vzpomínám si na jednu holčičku, která měla dětskou mozkovou obrnu, zažívala u těch koní hrozně moc pozitivních emocí, takže to pokládám za svůj asi největší úspěch, že díky vlastně mému vedení a tomu koni mohla ta holčička zažívat něco hezkého. Pomáhala jí to i fyzicky s jejím vážným zdravotním stavem. Tam byla vidět i spolupráce s rodiči, kdy oni opravdu ji vždycky přivezli, vysadili na koně a byli tam s ní a pomáhali mě tím.

22. Pokud takových úspěchů máte víc, popovídejte mi o nich.

M: Tak určitě, už jsem o tom taky mluvila, třeba když moji svěřenci splní zkoušky základního výcviku jezdce nebo když se umístí na závodech, ale to má asi každý instruktor stejně. Vždy každého potěší, když má jeho práce nějaký smysl a někam vede.

23. Proč jste si vybrala práci s dětmi a mládeží?

M: Mě práce s dětmi jednoduše baví. A navíc, když je to ještě spojené s koňmi a přírodou, tak je to značka ideál.

24. Co Vás na práci s dětmi a mládeží baví?

M: Baví mě, že můžu rozvíjet svoje svěřence, chystat je na zkoušky základního výcviku nebo na závody. Taky to, že zažívají pozitivní emoce a můžou být s tím zvířetem. Mám ráda usměvavý děti, který jsou do jezdeckví zblázněný stejně jako já. Navíc je s dětmi sranda a jsou bezelstní. Práce s lidmi je vždy náročná, ale na tohle práci mě baví hlavně spojení dětí a zvířat. Ráda se taky vracím do dětských let a občas s nimi dělám skopičiny. Člověk tak trochu vždy zapomene na ty všední problémy. Navíc je to práce v přírodě a venku na statku, což je další velké plus, j bych práci v kanceláři moc psychicky nezvládla.

25. Co je pro Vás největším motivem k práci s dětmi a mládeží?

M: Tak asi ta jejich radost z úspěchů v sedle. To je asi to, proč každý den ráno vstávám, a i když to není vždy všechno zalité sluncem, tak se to přece jenom vyplatí.

26. Jak pečujete o svou psychohygienu jako pedagog VČ?

M: Nejvíce si asi odpočinu, když se jedu projet na koni, nebo si s ním jdu zatrénovat s trenérem. I já se chci dál posouvat a zdokonalovat, tak na sobě musím pracovat, to mi dodává sílu a baví mě to. Mám milovaného psa, tak jdu na procházku se psem, nebo trávím čas s přítelem nebo kamarády při posezení.

27. Co je podle Vašeho názoru nejobtížnější na práci s dětmi?

M: Tak těch překážek je celkem dost. Mě teď napadá třeba věkové rozdíly, někdy je práce s velkou věkovou skupinou docela náročná, i když i ta má své výhody. Ne, že by to bylo nejobtížnější, ale důležité je, aby si to dítě našlo k instruktorovi cestu a věřilo mu. Někdy zápasím s pubertou, ale to je normální, nebyla jsem jiná. To je taková ta překážka, kterou prochází hlavně rodiče učitelé, my v tom volném čase to máme trochu jednodušší. No a taky trpělivost, tu někdy udržet je hodně složité. Ale já jsem trochu flegmatik, tak mě toho moc nevykolejí. Všeobecně co se práce s dětmi a koňmi týká, tak asi udržet bezpečnost, protože u těch koní s dětmi je spousta nástrah, kterým musím předcházet a hlídat hodně věcí, tak to je celkem náročné.

28. S jakými problémy se v praxi setkáváte?

M: Tak problémy.. Největší problém je s financováním, ale to je tak všeobecně asi všude. Občas se setkám s nefungující rodinou, která má třeba talentované dítě, ale nespolupracuje. Pak je vždy na mě, abych to nějak vyřešila a rodiče s prominutím nakopla, aby to dítě začali víc respektovat a v tom jezdeckví podporovat. Občas máme nějak nejasnosti s vedením, ale to je asi taky takový všeobecný problém všech.

29. Jaký je Váš karierní postup v rámci Vaší profese?

M: No, tak zkoušky základního výcviku jezdce jsem si dělala v roce 2006. O čtyři roky později jsem si dodělala kurz instruktora jezdeckví pod hlavičkou České jezdecké federace. No a teď pracuju jako pracovník v sociálních službách v nízkoprahovém zařízení. V rámci své profese se věnuju dětem v zájmovém kroužku jezdeckví.

30. Co je pro Vás motivací k dalšímu vzdělávání?

M: Rozumět víc koním a dětem, rozvíjet se a posouvat se dál. Když už něco dělám, chci to dělat pořádně, tak asi to je takový největší motiv k tomu, abych se dokopala na nějaký kurz.

31. Jak Vás Váš zaměstnavatel podporuje k dalšímu vzdělávání?

M: Tak my máme i nějak povinné vzdělávání, takže ať chci nebo ne, tak určitě musím nějak kurzy splnit. Nejčastěji je to nějaký refreshing od ČJF nebo kurzy ohledně přístupu k dětem a řešení nějakých situací a tak.

32. Existují nějaké překážky, které Vám brání v dalším vzdělávání? Pokud ano, které?

M: Tak největší překážkou je čas, to asi nejsem sama, kdo to tak má. Pak taky někdy ty finance, když bych chtěla na kurz, který mi zaměstnavatel neproplatí. Protože dnes jdou ty kurzy hodně drahý, a když si na ně musíte vzít dovolenou, tak ta motivace je z mé stran velmi nízká.